

INŠTITUT ZA AVTORSKO PRAVO

**PROBLEMI UVELJAVLJANJA NADOMESTILA IZ NASLOVA
PRIVATNEGA REPRODUCIRANJA AVTORSKIH DEL**

AVTORICA: mag. Ingrid Kovšca Pušenjak, univ. dipl. iur.

Kazalo

POVZETEK	4
NAMEN ŠTUDIJE	5
METODOLOGIJA	5
O INŠTITUTU ZA AVTORSKO PRAVO	6
SPLOŠNO O PRIVATNEM REPRODUCIRANJU	7
1. OBVEZNO IN RAZŠIRJENO KOLEKTIVNO UPRAVLJANJE	7
2. UPORABA SISTEMA NADOMESTIL V PRAKSI, TARIFNI SISTEM IN DOLOČANJE TARIF	8
DOLOČANJE TARIF	10
PRIMERJALNOPRAVNI PREGLED	12
1. PРАВNA PODLAGA	12
BERNSKA KONVENCIJA	12
DIREKTIVA 2001/29/EC	13
2. IZDAJA DOVOLJENJA	13
SLOVENIJA	14
AVSTRIJA	16
BELGIJA	18
ČEŠKA	20
FRANCIJA	21
GRČIJA	23
HRVAŠKA	25
ITALIJA	26
LATVIJA	28
MADŽARSKA	29
NEMČIJA	31
NIZOZEMSKA	33
POLJSKA	34
PORTUGALSKA	36
ROMUNIJA	37
SLOVAŠKA	38
SRBIJA	40
ŠPANIJA	41
ŠVEDSKA	43
ŠVICA	44
3. POVZETEK	45
PREGLED MEDNARODNE SODNE PRAKSE	49
1. SODIŠČE EVROPSKE UNIJE	49
SODBE, IZDANE NA PODLAGI NEPOSREDNIH TOŽB	51
Primer C-467/08, 21. 11. 2010 – Padawan / SGAE	51
Primer C-462/09, 16. 6. 2011 – STON / Opus GmbH	51
Primer C - 277/10, 9. 2. 2012 – Luksan / Van der Let	52

Primer C-457/11-C-460/11, 27. 6. 2013 – VG Wort / Kyocera	52
Primer C-521/11, 11. 7. 2013 – Amazon / Austro-Mechana	53
Primer C-435/12, 10. 4. 2014 – ACI Adam / SONT	54
Primer C-463/12, 5. 3. 2015 – Copydan Båndkopi / Nokia Denmark	54
Primer C 572/13, 12. 11. 2015 – HP / Reprobel	55
Primer C-470/14, 9. 6. 2016 – EGEDA	56
Primer C-110/15, 22. 9. 2016 – Nokia Italia / SIAE	56
SODBE, IZDANE NA PODLAGI PREDHODNIH VPRAŠANJ	58
Primer C-37/16, minister Finansów / SAWP	58
Primer C-265/16, VCAST Limited / R. T. I. SpA	59
2. SODBA VRHOVNEGA SODIŠČA DRŽAVE NIZOZEMSKÉ	61
UREDITEV PRIVATNEGA REPRODUCIRANJA V SLOVENIJI	63
1. PRAVNA PODLAGA	63
SPLOŠNO	63
NAČIN UVELJAVLJANJA PRAVICE	63
SKLADI	65
TARIFA	66
UPRAVIČENCI	67
ZAVEZANCI	68
PREHODNA DOLOČBA ZASP	68
2. KRONOLOŠKI PREGLED DOSEDANJIH VLOG ZA PRIDOBITEV DOVOLJENJA	69
3. SODNA PRAKSA SLOVENSКИH SODIŠČ	72
PROBLEMI IZVAJANJA PRAVNE UREDITVE	78
1. NADOMESTILO ZA PRIVATNO IN DRUGO LASTNO REPRODUCIRANJE	78
2. OBVEZNO KOLEKTIVNO UPRAVLJANJE	79
3. IZDAJA DOVOLJENJA	81
4. REZERVACIJE	83
5. TARIFE	84
6. ZUNANJI IZVAJALEC	84
7. UČINKOVITO UPRAVLJANJE	85
8. SKLADI	85
ZAKLJUČEK	87

POVZETEK

Ta študija obravnava privatno in drugo lastno reproduciranje z vidika aktualnega stanja v Republiki Sloveniji. S pomočjo primerjalnopravne analize zakonskih pogojev za izdajo dovoljenja za privatno in drugo lastno reproduciranje (v nadaljevanju: dovoljenje) smiselno analizira in preučuje razloge Urada za intelektualno lastnino (v nadaljevanju URSIL) za neizdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja kolektivni organizaciji.

Te razloge preučuje tudi z vidika evropskega prava, pri čemer ugotavlja, da veljavne evropske direktive določenih pogojev, predvsem:

- zahteve po pooblastilu upravičencev iz vseh kategorij imetnikov avtorske in sorodnih pravic;*
- zahteve po obveznem predhodnem soglasju vseh kolektivnih organizacij kot pogoja za izdajo dovoljenja;*
- ustvarjanja rezervacij ob prehodnem režimu po katerem je začasno možno individualno uveljavljanje nadomestila iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja za tiste imetnike pravic, ki svoje kolektivne organizacije,*

nimajo oz. vanjo niso vključeni ne poznajo, niti jih ni mogoče smiselno izpeljati iz namena in vsebine (preambule) direktiv.

Študija za nekatere ključne probleme v zvezi z (ne)izdajo dovoljenja ponuja tudi konkretne rešitve.

Glede praktično neizvedljivega individualnega upravljanja pravice študija v razmislek ponuja morebitno uvedbo sistema razširjenega kolektivnega upravljanja.

Ker je Slovenija, glede na izvedeno anketo, edina država, ki še ni izdala dovoljenja za kolektivno upravljanje pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja, študija ponovno opozarja na možnost izdaje začasnega dovoljenja ob uporabi določb Zakona o splošnem upravnem postopku o začasni odločbi.

Glede na določbo ZKUASP, da se lahko dovoljenje za kolektivno upravljanje določene vrste avtorskih pravic izda samo eni kolektivni organizaciji, študija po vzoru Avstrijske pravne ureditve pojasnjuje, da se v skladu z ZUP postopek o dveh enakih vlogah združi v en postopek in urad o njima odloči z eno samo odločbo. V tem postopku mora presojeti, katera od strank bolje izpolnjuje pogoje za pridobitev dovoljenja.

Glede zakonsko določene višine nerazdeljenih sredstev, v zvezi s katerimi 33. člen ZKUASP zahteva obvezno oblikovanje skladov, študija zavzema stališče, da se višina teh nerazdeljenih sredstev ne všteva v kvoto 10 %, ki se oblikujejo na podlagi sklepa skupščine. Študija prav tako zavzema stališče, da morajo biti nerazdeljena sredstva neodvisna od te kvote.

NAMEN ŠTUDIJE

Stanje v Republiki Sloveniji na področju privatnega in drugega lastnega reproduciranja že dolgo kliče k razpravi o razlogih za neizvajanje zakonske ureditve in o razlogih, zaradi katerih so avtorji del, reproduciranih za privatno in drugo lastno uporabo, prikrajšani za sleherno nadomestilo iz tega naslova.

Cilj te študije je spodbuditi akademsko razpravo in opozoriti na razloge za dejansko neizvajanje v 37. členu ZASP že zdavnaj uzakonjene pravice do nadomestila za tonsko ali vizualno snemanje in za fotokopiranje avtorskega dela, ki se izvrši pod pogoji privatne ali druge lastne uporabe iz 50. člena ZASP. Vprašanje je aktualno tudi z vidika (ne)izvajanja mednarodnih pogodb, h katerim se je zavezala Republika Slovenija.

METODOLOGIJA

Študija primarno temelji na četrti izdaji Mednarodne raziskave s področja privatnega reproduciranja WIPO in SONT¹ iz leta 2016² in na nedavno izvedeni neodvisni anketi³, v kateri so sodelovale kolektivne organizacije sedemnajstih držav znotraj evropskega gospodarskega prostora. Te smo povprašali o pravni ureditvi privatnega reproduciranja in o dejanskem izvajanju sistema nadomestil za privatno reproduciranje v njihovem pravnem sistemu.

Študija vsebuje nevtralnno in nepristransko predstavitev ter primerjalnopravno analizo sistemov obveznega kolektivnega upravljanja pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja 17 držav EU, vključno s Švico in z Norveško. Obenem ponuja pregled nad obstoječo sodno prakso slovenskih sodišč in Evropskega sodišča.

Dodaten doprinos te študije k obravnavani tematiki predstavlja analiza sedanje ureditve z vidika problematike (ne)izdaje dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic. Pri tem smo se posebej osredotočili na razloge, zaradi katerih nobena od slovenskih kolektivnih organizacij po mnenju Urada za intelektualno lastnino in Vrhovnega sodišča Republike Slovenije ne more pridobiti dovoljenja za zbiranje in delitev teh nadomestil med ostale kolektivne organizacije.

Gre predvsem za pogojevanje izdaje soglasja z vnaprejšnjim sporazumom med vsemi kolektivnimi organizacijami, za zahtevo po vzpostavitvi rezervacij za imetnike pravic, ki niso člani nobene od kolektivnih organizacij oz. svoje kolektivne organizacije (še) nimajo, pa tudi za način izdaje dovoljenja za kolektivno upravljanje pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja in nenazadnje za trajanje postopka izdaje tega dovoljenja.

Študijo sklene strnjen in pregleden zaključek, v katerem podajamo nekatera izhodišča za morebitno učinkovitejšo ureditev »*de lege ferendae*«, tudi v kontekstu morebitne implementacije nove Direktive o avtorskih pravicah na enotnem digitalnem trgu.

¹ Mednarodna organizacija za intelektualno lastnino, ang. *World Intellectual Property Organization* in nizozemska kolektivna organizacija za nadomestila za privatno reproduciranje, ang. *Stitching the Thuiskopie*.

² Wijminga, Klomp et al., »International Survey on Private Copying«, *Law & Practice* 2016, str. 5 in nasl.

³ Anketa je nastala na pobudo IPF, k.o.

O INŠTITUTU ZA AVTORSKO PRAVO

Inštitut za avtorsko pravo so kot strokovni subjekt zasebnega prava ustanovili dr. Miha Trampuž, prof. dr. Gorazd Trpin, prof. dr. Marko Hočevar in Branko Oman. Inštitut nudi strokovno podporo tako imetnikom avtorske in sorodnih pravic kot tudi uporabnikom in kolektivnim organizacijam, prav tako posameznikom, ki se soočajo z odprtimi vprašanji s področja avtorskega prava in z njim povezanih pravnih področij.

Storitve inštituta zajemajo zlasti: izdelavo pravnih ekspertiz, študij in člankov, izdelavo notranjih pravnih aktov kolektivnih organizacij, pregled in sestavo licenčnih in drugih pogodb, sestavo in pregled tarif, sledenje spremembam na področju evropskega prava, sodelovanje na mednarodnih konferencah in pri mednarodnih organizacijah, sodelovanje pri implementaciji novih direktiv s področja avtorskega prava v notranji pravni red Republike Slovenije in s tem povezane storitve.

Inštitut torej celostno pokriva specialno področje avtorskega prava in z njim povezanih področij, dilem in vprašanj, predvsem pa aktivno sodeluje pri njegovem razvoju.

SPLOŠNO O PRIVATNEM REPRODUCIRANJU

Privatno reproduciranje na splošno pomeni katerokoli kopiranje v nekomercialne namene, ki ga izvrši fizična oseba za svojo zasebno uporabo. Pravica do privatnega in drugega lastnega reproduciranja predstavlja izjemo od izključne pravice avtorja, da dovoli reproduciranje svojih avtorskih del, po svoji naravi pa je posebna poplačilna pravica za prikrajšanje, ki avtorjem nastaja zaradi zakonsko dovoljenega posega v njihove izključne pravice.

Bernska konvencija⁴ državam podpisnicam omogoča, da predvidijo izjeme in omejitve izključne pravice avtorja, da dovoli reproduciranje, če so izpolnjeni v njej predpisani trije pogoji⁵. Številne pravne ureditve omejujejo uporabo izključne pravice avtorja, da dovoli reproduciranje svojega dela na dejavnosti, ki jih je mogoče označiti kot »zasebno kopiranje«, z utemeljitvijo, da je praktično nemogoče izdati dovoljenja tako velikemu številu posameznikov ali nadzorovati uporabo. Zato je obveljala splošno sprejeta rešitev v obliki izjeme ali omejitve izključne avtorske pravice pod obveznim pogojem, da je avtorjem in drugim imetnikom pravic za izgubo prihodkov ali škodo, povzročeno z reproduciranjem njihovih del, zagotovljeno pravično nadomestilo. Ta način predstavlja edini učinkovit mehanizem, ki imetnikom pravic omogoča nadomestilo za razširjeno reproduciranje njihovih del za privatno in drugo lastno uporabo.

Nadomestilo za privatno in drugo lastno reproduciranje se je prvič pojavilo leta 1966 v Nemčiji, in sicer kot dajatev na izdelke, ki se uporabljajo za kopiranje, kot odmena za poseg v izključno pravico avtorja, da dovoli uporabo svojega avtorskega dela v obliki reproduciranja.

V drugih pravnih ureditvah so bila nadomestila vezana na izjeme dalj časa trajajočega zasebnega kopiranja, ko je bilo zaradi razvoja sodobnih tehnoloških možnosti težko zanikati, da je privatno kopiranje vplivalo na dohodkovne možnosti imetnikov pravic.

Na splošno se izjema lahko uporabi le, kadar je vir, katerega vsebina se reproducira, legalen. Prenosi iz »peer-to-peer« omrežja, skupine novic, torrent strani in podobno, kamor so filmi in glasba naloženi brez soglasja imetnikov pravic, običajno ne spadajo v področje uporabe izjeme. Izjemo od tega pravila poznajo Ruska Federacija, Švica in Kanada, ki posebne določbe glede (legalnega) vira kopije nimajo, tako da vse kopije, narejene za zasebno uporabo, zapadejo pod to izjemo.

1. OBVEZNO IN RAZŠIRJENO KOLEKTIVNO UPRAVLJANJE

S tradicionalnega in z zgodovinskega gledišča se je kolektivno upravljanje izvajalo na prostovoljni osnovi. Avtorji so upravljanje svojih pravic zaupali kolektivni organizaciji, ki je upravljala pravice za njihov račun. Najstarejši in najtrdnjši primeri kolektivnega upravljanja, tako na nacionalni kot na mednarodni ravni, so bili zgrajeni na temelju prostovoljnih mandatov: dovoljenj za javno predvajanje in radiodifuzijskih dovoljenj za glasbena in audiovizualna dela.

Pretekle izkušnje držav po vsem svetu govorijo v prid kolektivnemu upravljanju, saj predstavlja, če že ne najboljši, pa gotovo najučinkovitejši način za zagotovitev nadomestila avtorjem za izkoriščanje njihovih avtorskih del.

V kolikor so sistemi kolektivnega upravljanja stabilni, uravnoteženi in delijo svoje repertoarje na svetovni ravni s sporazumi o vzajemnosti, kolektivne organizacije avtorjem veliko lažje in bolj učinkovito zagotovijo pravično nadomestilo za uporabo njihovih del.

⁴ <https://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/>

⁵ T. i. preizkus v treh korakih, o katerem podrobneje v delu II, točka 1. te študije.

Nacionalna zakonodaja lahko v posebnih primerih izdajo dovoljenja podvrže **obveznemu kolektivnemu upravljanju**, kar pomeni, da se lahko dovoljenje za uporabo določene avtorske pravice izdaja le na kolektivni osnovi. Avtorji te avtorske pravice sami ne morejo uveljavljati. **Zakonske in obvezne (prisilne) licence v zameno za nadomestilo ali odškodnino so pogosto podvržene obveznemu kolektivnemu upravljanju.** To v Evropi velja za kabelsko retransmisijo in za pravico do privatnega in drugega lastnega reproduciranja. Po zakonskem pooblastilu pa se (obvezno) kolektivno upravljajo še nekatere druge pravice.

V državah severne Evrope kolektivne organizacije lahko podelijo **razširjene kolektivne licence**. Kadar je kolektivna organizacija reprezentativna, ker njen repertoar predstavlja »znatno« štverno avtorskih licenc, se to **dovoljenje »samodejno« razširi na vse druge domače in mednarodne avtorje iz iste kategorije**, čeprav njihova dela niso zavedeni v repertoarju kolektivne organizacije. V nasprotju z večino prisilnih oz. zakonitih licenc se lahko avtor v režimu razširjenega kolektivnega upravljanja odloči za izstop in svoje pravice **uveljavlja individualno** (t. i. »opt-out« izbira).

Dovoljenja, ki jih uporabnikom podeljujejo kolektivne organizacije, lahko temeljijo na **izključnih pravicah** ali **pravicah do nadomestila za dejanja izkoriščanja**, ki jih je predhodno dopustil bodisi imetnik pravic bodisi zakon (npr. neobvezne licence, zakonske omejitve in izjeme). Kolektivna dovoljenja, ki jih ponujajo kolektivne organizacije, se v tem pogledu očitno ne razlikujejo, kar je razumljivo, saj je **pri upravljanju na kolektivni način mehanizem izdaje dovoljenj enak**, naj gre za izključno pravico ali pravico do nadomestila.

Dve glavni avtorski pravici, ki se upravljata obvezno kolektivno, sta **pravica kabelske retransmisije in pravica do privatnega in drugega lastnega reproduciranja**. »Ratio« takšne ureditve izhaja iz dejstva, da sta bili obe pravici (v različnem obsegu) **usklajeni s pravnim redom EU**, da sta (v različnem obsegu) **predmet obveznega kolektivnega upravljanja** in da **organizacije za kolektivno upravljanje pravic imetnikom pravic omogočajo, da prejmejo nadomestilo za uporabo, ki je sami ne bi mogli nadzirati ali zanjo uveljavljati nadomestila** (2. odstavek preambule Direktive o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic).⁶

Zakon o avtorski in sorodnih pravicah Republike Slovenije⁷ tako za pravico do privatnega in drugega lastnega reproduciranja določa obvezno kolektivno upravljanje. To za imetnika pravice pomeni, da svoje pravice ne more uveljavljati drugače kot samo preko kolektivne organizacije, ki upravlja s to vrsto pravice. Da bi z njo sploh lahko upravljala, pa mora kolektivna organizacija od »pristojnega organa« pridobiti dovoljenje za kolektivno upravljanje pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja.

O stanju na področju izdaje tega dovoljenja v Republiki Sloveniji več v nadaljevanju.

2. UPORABA SISTEMA NADOMESTIL V PRAKSI, TARIFNI SISTEM IN DOLOČANJE TARIF

Ker je učinkovit in ker je za posamezne imetnike pravic pobiranje nadomestil nemogoče, je v praksi najbolj pogost sistem, v katerem se od uvoznikov in proizvajalcev, včasih pa tudi od poklicnih trgovcev zahteva, da plačajo nadomestila, ki se nanašajo na uporabo snemalne opreme ali medija fizičnih oseb v njihove zasebne namene. Predpostavlja se, da bodo nadomestila posledično vključena v prodajno ceno produktov, za katere se plačuje nadomestilo.

⁶ *Ibidem*, str. 32.

⁷ Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13, 56/15 in 63/16 – ZKUASP) z dne 30. 3. 1995.

V nekaterih pravnih sistemih se sistem nadomestil nanaša na snemalno opremo in snemalne medije, v drugih (npr. v Kanadi ali na Danskem) pa so nadomestila omejena na prazne nosilce (medije).

Treba je opozoriti, da je meja med »snemalno opremo« in »mediji« čedalje bolj zbrisana. V nekaterih državah, kjer je v veljavi sistem nadomestil za medije (npr. v Avstriji in Franciji), trdi diski in oprema (npr. avdio-video rekorderji, »set-top boxes« in TV seti z vgrajenimi trdimi diski) sodijo pod pojem »prazen nosilec« (*ang. blank media*).

Primerljiv primer so države, kjer se nadomestilo za spominsko enoto (npr. spominsko kartico) plača samo, kadar je uporabljena v snemalni napravi in prodana skupaj z njo, čeprav za napravo in spominsko enoto, če bi bili prodani ločeno, ne bi bilo treba plačati nadomestila.

Večopravilne naprave (npr. tablice, pametni telefoni in predvajalniki) so čedalje bolj vključeni v obstoječi sistem nadomestil.

V evropskem pravnem prostoru je v zadnjem času aktualna razprava o »informacijskem oblaku« in »obnovi« (*ang. refurbishment*). »Obnova« je nov, uspešen poslovni model, kjer se rabljeni proizvodi, recimo pametni telefoni in tablice, popravljajo in ponovno prodajo kot »novi«. Pogosto se vanje vstavi nov trdi disk ali nov bliskovni pomnilnik (*ang. flash memory*), nato pa se proizvod proda kupcem. Dejanje »obnove« se lahko šteje za izdelavo in tako zapade pod izjemo privatnega reproduciranja. S tem v zvezi se postavi vprašanje, ali so ti produkti izvzeti iz plačila nadomestila. V večini primerov ne, saj se jih obravnava kot nove proizvode, ki se lahko uporabijo za privatno reproduciranje.

Tehnološki razvoj ima za posledico **sposobnosti deljenja, odpovedovanja in uporabljanja kateregakoli ustvarjalnega dela, spravljenega v oblak ali na posamezno napravo** doma, kar daje pogojem in določanju dosega, nivoja in uporabnosti večjo kompleksnost. Vseeno pa to kaže na povečanje možnosti in priložnosti za kopiranje in uporabo kreativnih del kjerkoli in kadarkoli.⁸

⁸ Wijminga, Klomp et al., »International Survey on Private Copying«, Law & Practice 2016, str. 8.

DOLOČANJE TARIF

Izsledki raziskave⁹ kažejo, da se določanje tarif med različnimi državami lahko precej razlikuje. Prav zato razlikujemo:

- sistem brez tarif, ki ga financira država (Norveška, Finska, Španija),
- sistem neposredne intervencije države, v katerem zakonodajalec določi tarife (Češka, Danska, Estonija, Litva, Italija, Poljska, Portugalska, Slovaška, Slovenija, Turčija, Rusija, Ukrajina, ZDA, Paragvaj in Burkina Faso),
- sistem pogajanj, kjer se tarife določijo na podlagi pogajanj med imetniki pravic in uvozniki/proizvajalci (Avstrija, Hrvaška, Nemčija in Japonska) in
- kombinacijo zadnjih dveh navedenih sistemov (Belgija, Bolgarija, Kanada, Francija, Madžarska, Latvija, Nizozemska, Romunija, Švedska, Švica).

Določitev nosilcev in naprav, za katere naj se plačuje nadomestilo, oz. ocena, ali ti sodijo v okvir izjeme privatnega reproduciranja, je včasih v pristojnosti zakonodajalcev oz. vlade.

V nekaterih drugih državah obseg sistema nadomestil, ki temelji na zahtevah imetnikov pravic, določijo sodišča.

Tretjo možnost »srečamo« v državah, kjer vlada imenuje posebna telesa, odgovorna za izbiro proizvodov, za katere se plačuje nadomestilo, in za določitev tarif.

V osnovi lahko določanje tarif razdelimo v dve kategoriji:

- določanje tarif je zadeva državne intervencije (zakonodajalcev, ministrstva, imenovanih javnih teles),
- določitev tarif je stvar pogajanj med imetniki pravic (tj. kolektivnimi organizacijami, ki upravljajo z nadomestili) in industrijo (uvozniki/proizvajalci potrošne elektronike in IT industrija).

Nazadnje v nekaterih državah tarife določajo posebna delovna telesa vlade, ki delujejo kot pogajalske platforme (in včasih svetujejo zakonodajalcem).

Države običajno določijo **fiksno tarifo** v odvisnosti od zmožljivosti predmetov, za katere se plačuje nadomestilo.

Alternativo fiksnemu načinu določanja tarif predstavlja sistem, kjer se nadomestilo določi v **% od prodaje ali od uvozne cene**. Češka, Litva in Latvija kombinirajo sistem fiksnih tarif z odstotkom v odvisnosti od medija oz. naprave. Odstotne tarife se uporabljajo v več evropskih državah in v Združenih državah Amerike. Zahodnoevropske države dajejo prednost fiksnim tarifam.

Povprečne vrednosti nadomestil so precej višje na naprave kot pa na prazne nosilce. Finska je s 1. 1. 2015 opustila plačilo nadomestil na nosilce, nasprotno pa je v Avstriji in na Portugalskem obseg naprav, na katere se plačuje nadomestilo, med letoma 2013 in 2016 precej porasel. Danes samo Danska in Kanada zaračunavata nadomestila na prazne nosilce zvoka ali slike, medtem ko so Avstrija, Belgija, Hrvaška, Francija, Nemčija, Madžarska, Italija, Nizozemska, Portugalska in Švedska uvedle plačevanje nadomestil tudi na širok nabor naprav in podatkovnih nosilcev.¹⁰

⁹ Ibidem, str. 9–11.

¹⁰ Wijminga, Klomp et al., »International Survey on Private Copying«, Law & Practice 2016, str. 9.

V Republiki Sloveniji višino zneskov nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje (ta se izvrši pod pogoji iz 50. člena ZASP), ki jih imetnikom avtorske in sorodnih pravic plačujejo zavezanci iz prvega odstavka 38. člena ZASP, ureja **Uredba o zneskih nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje**¹¹.

¹¹ Uradni list RS, št. 103/06 in 63/16 – ZKUASP.

PRIMERJALNOPRAVNI PREGLED

1. PRAVNA PODLAGA

Izključna pravica avtorjev, da dovolijo reproduciranje svojega avtorskega dela (pravica do reproduciranja) ima svoj temelj v Bernski konvenciji¹² iz leta 1886, omenja pa jo tudi Rimska konvencija iz leta 1961¹³.

Ambicija posodobitve zaščite avtorske pravice na evropskem notranjem trgu za digitalno okolje je leta 1995 spodbudila nastanek Zelene knjige kot pripravljalnega, posvetovalnega dokumenta, ki je izsledke Bangemannovega poročila vsebinsko prevedla v avtorski jezik in ga prilagodila njegovim potrebam.

Leta 1996 ji je sledil Spremeni dokument¹⁴, ki je zastavil oporne točke novi zakonodaji na področju avtorske pravice v digitalnem okolju. Aktivnosti na tem področju pa segajo že v leto 1994, ko je Mednarodna trgovinska organizacija (WTO) kot del Marakeškega sporazuma sprejela t. i. Sporazum TRIPS¹⁵. Ta se je izkazal kot odličen rezultat sodelovanja evropske in ameriške pravne srenje pri iskanju skupnih temeljev in soglasij v zvezi s posodobitvijo vsebine Bernske in Rimske konvencije, predstavljal pa je tudi odlično izhodišče za pripravljalne aktivnosti v zvezi s Protokolom k Bernski konvenciji, kot podlago za pogajanja o novih avtorskih pogodbah, ustvarjenih z namenom prilagoditve zaščite avtorskih pravic v digitalnemu okolju, kot drugemu stebru Direktive o informacijski družbi¹⁶.

Posodobitev vsebine pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja kot izjeme od pravice avtorjev, da dovolijo reproduciranje svojih avtorskih del, se je, tokrat pod okriljem WIPO, nadaljevala s sprejemom Pogodbe WIPO o avtorski pravici¹⁷ in Pogodbe WIPO o izvedbah in fonogramih.

Sledil je sprejem Direktive 2001/29/EC¹⁸ o harmonizaciji določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi, imenovane tudi »copyright direktiva«¹⁹, katere glavni namen so bile implementacija WIPO pogodb in vzpostavitev visoke ravni harmonizacije na področju avtorskega prava v Evropski uniji ter prilagoditev vsebine te direktive informacijski družbi.

BERNSKA KONVENCIJA

Bernska konvencija v svojem 9. členu določa: (1) avtorji s to konvencijo zavarovanih književnih ali umetniških del imajo izključno pravico dovoljevati njihovo reproduciranje, ne glede na kakšen način in v kakšni obliki, (2) državam članicam EU je prepuščena pravica, da v svojih zakonih dovolijo reproduciranje omenjenih del v določenih posebnih primerih, a le če to reproduciranje ni v škodo redni uporabi dela in ne prizadene neopravičene škode zakonitim interesom avtorja, (3) za reproduciranje se šteje po tej konvenciji vsako zvočno ali vizualno snemanje.

Preizkus v treh korakih iz 2. odstavka 9. člena Bernske konvencije se ne uporablja za izjeme glede avtorskih pravic, ki se izvajajo v okviru drugih delov Bernske konvencije, ki imajo ločen režim, kot so tisti iz člena 2 (4), 2 (7), 2 (8), 1 bis, 10, 10 bis in 13 (1) ali iz dodatka k Bernski konvenciji.

¹² Bernska konvencija za zaščito literarnih in umetniških del z dne 9. 9. 1961. !enotim zapis meseca s številko

¹³ Mednarodna konvencija o zaščiti izvajalcev, producentov fonogramov in »Broadcasting organizations« z dne 26. 10. 1961.

¹⁴ T. i. »Follow-up Communication« k Zeleni knjigi o avtorski in sorodnih pravicah v digitalnem okolju.

¹⁵ »Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS Agreement)«.

¹⁶ »Information Society Directive«.

¹⁷ »WIPO Copyright Treaty« – WCT in »WIPO Performances and Phonograms Treaty« – WPPT, obe sprejeti dne 20. 12. 1996.

¹⁸ »Directive 2001/29/EC of the European Parliament nad of the Council on the harmonization of certain aspects of copyright and related rights in the information society« z dne 22. 6. 2001.

¹⁹ Oz. »Information Society Directive«.

V poznejši mednarodni in evropski ureditvi je bil preizkus v treh korakih spremenjen in prenesen v Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (TRIPS), Pogodbo WIPO o avtorski pravici, Pogodbo WIPO o izvedbah in fonogramih, Direktivo EU o računalniških programih, Direktivo EU o zbirki podatkov in Direktivo EU o avtorskih pravicah.

DIREKTIVA 2001/29/EC

V evropskem pravnem prostoru izjeme glede zasebnega kopiranja, kot so določene v nacionalnih zakonodajah držav članic EU, temeljijo na točki (b) drugega odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju nekaterih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi. Države članice lahko predvidijo izjeme in omejitve pravice reproduciranja iz člena 2 v naslednjih primerih: (...) (b) v zvezi z reprodukcijami v kateremkoli mediju, ki jih izdelata fizična oseba za privatno uporabo in v namene, ki niso niti posredno niti neposredno komercialni, ob pogoju, da imetniki pravic prejmejo pravično nadomestilo, pri katerem se upošteva uporaba ali neuporaba tehničnih ukrepov po členu 6 na zadevnem delu ali predmetu.

Sodniki nacionalnih sodišč lahko Sodišču Evropske unije (SEU) predložijo vprašanja za predhodno odločanje SEU v zvezi z razlago te Direktive. SEU je v zadnjih nekaj letih izdal več sodb o izjemah za zasebno kopiranje, o čemer več v nadaljevanju.

2. IZDAJA DOVOLJENJA

Ne glede na to, da iz vsebine Direktive 2014/26/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. 2. 2014 izhaja namera po uskladitvi nacionalnih pravil v zvezi z dostopom do dejavnosti upravljanja avtorske in sorodnih pravic, ki jih opravljajo organizacije za kolektivno upravljanje pravic, se zakonske ureditve držav članic tudi po implementaciji navedene direktive v njihov notranji pravni red v marsičem še vedno razlikujejo.

Tako tudi na področju kolektivnega upravljanja pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja še vedno obstajajo določene razlike, pa tudi razhajanja v hitrosti izdajanja dovoljenj za kolektivno upravljanje pravice do privatnega reproduciranja.

V nadaljevanju bomo, na podlagi in v obsegu izvedene raziskave, po posameznih državah na kratko primerjali pogoje za pridobitev dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic, postopek za pridobitev dovoljenja, organe ki ga izdajajo, in odgovorili na vprašanje, ali se za pridobitev dovoljenja za kolektivno upravljanje zahteva pisni sporazum med vsemi nosilci pravic, vključno s tistimi, ki (še) niso ustanovili svojih kolektivnih organizacij. Prav tako bomo odgovorili na vprašanje, **ali in v kakšnem odstotku** mora kolektivna organizacija, ki zbira nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje, ustvarjati **rezervacije** za upravičence, ki lastne kolektivne organizacije (še) nimajo.

1. PRAVNA PODLAGA

V slovensko pravno ureditev je bila Direktiva 2014/26/EU prenesena z Zakonom o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic (ZKUASP). Ta je začel veljati dne 22. 10. 2016 in v svojem 9. členu določa obvezno kolektivno upravljanje pravic za reproduciranje avtorskih del za privatno in drugo lastno uporabo ter njihovo fotokopiranje prek obsega iz 50. člena ZASP. Ureja tudi kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic ter postopek za izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje pravic.

V 4. členu določa, da je kolektivna organizacija pravna oseba, ki je pridobila dovoljenje pristojnega organa in je na podlagi pooblastila imetnika pravic ali tega zakona pooblaščen za kolektivno upravljanje avtorske ali sorodnih pravic v imenu in za račun več kot enega imetnika pravic in v njihovo skupno korist, pri čemer je to njena edina in glavna dejavnost, in izpolnjuje najmanj eno od naslednjih meril: je v lasti ali pod nadzorom svojih članov; je nepridobitna.

Nadalje ZKUASP v 13. členu določa, da se vloga za izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske pravice vloži pri pristojnem organu. Vloga mora vsebovati firmo ali ime, sedež in matično številko pravne osebe (vlagatelja) ter avtorske pravice, kategorije imetnikov pravic in vrsto avtorskih del, na katera se vloga nanaša.

Njene (obvezne) priloge so statut, pravila o delitvi zbranih avtorskih honorarjev, pravila o uporabi nerazdeljenih zneskov avtorskih honorarjev, pravila o politiki vlaganja avtorskih honorarjev v bančne depozite in uporabi teh prihodkov, če bo to izvajala, pravila o stroških poslovanja, pravila o namenskih skladih, če bodo oblikovani, pravila o obvladovanju tveganj, repertoar, seznam članov in seznam imetnikov pravic, ki so pooblastili pravno osebo za upravljanje njihovih avtorskih pravic na avtorskih delih, pod pogojem, da bo pravna oseba dobila zahtevano dovoljenje, ter seznam teh pravic, v primeru obveznega kolektivnega upravljanja avtorske pravice s tujimi kolektivnimi organizacijami podpisana pisma o nameri ali sklenjene sporazume o zastopanju, dokazila o sredstvih, s katerimi bo pravna oseba kolektivno upravljala avtorske pravice, in sklep oseb, ki imajo v skladu z zakoni upravljavske pravice, da soglašajo z vlogo za izdajo dovoljenja in se za čas statusa kolektivne organizacije odpovedujejo upravljavskim pravicam v pravni osebi v korist članov kolektivne organizacije.

2. PRISTOJNI ORGAN

Organ, pristojen za izdajo dovoljenja po 3. členu ZKUASP, je Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino (URSIL), kot organ v sestavi Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo RS.

Ta organ skladno z določbo 14. člena ZKUASP pravni osebi (vlagatelju) ne izda dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske pravice, če vloga in predloženi dokumenti iz 13. člena ZKUASP niso v skladu z ZASP in ZKUASP ali če iz njih izhaja, da pravna oseba ne bo zagotovila učinkovitega kolektivnega upravljanja pravic.

3. POSTOPEK

Pristojni organ v primerih obveznega kolektivnega upravljanja ne izda dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske pravice pravni osebi, čeprav ta izpolnjuje navedene pogoje, če je za isto vrsto avtorskih del in za iste pravice že izdano dovoljenje za kolektivno upravljanje avtorske pravice drugi kolektivni organizaciji. V postopku izdaje dovoljenja se uporabljajo določbe Zakona o splošnem

upravnem postopku (ZUP). Zoper odločitev pristojnega organa ni pritožbe, možna pa je tožba v upravnem sporu.

Postopek pridobivanja dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic je tako v Republiki Sloveniji sestavljen iz naslednjih faz:

- (a) vložitev vloge;
- (b) pregled formalne in vsebinske popolnosti vloge s strani pristojnega organa (URSIL);
- (c) vsebinska obravnava vloge v postopku izdaje dovoljenja, v katerega pristojni organ pritegne druge nacionalne kolektivne organizacije, ki izkažejo pravni interes za izid postopka (stranski intervenienti) in druge zainteresirane subjekte, na katerih pravni položaj bi odločitev v postopku izdaje dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske pravice utegnila vplivati;
- (č) formalna odločitev pristojnega organa in
- (d) pravica vlagatelja do pritožbe v primeru izdaje zavrnilne (negativne) odločbe.

Glede na pravno ureditev postopka za izdajo dovoljenja bi pristojni organ dovoljenje (upoštevaje pozive na dopolnitev vloge) moral izdati (ali vlogo za izdajo dovoljenja zavrniti) v 1–3 mesecih, v praksi pa postopki za izdajo dovoljenj (tako začasnega kot stalnega) trajajo že 10 let.

AVSTRIJA

1. ZAKONSKA PODLAGA

Podobno kot v Sloveniji morajo pravne osebe tudi v Avstriji v skladu s 1. odst. 3. člena Zveznega zakona o kolektivnih organizacijah iz leta 2016 (VerwGesG 2016 – Federal Law Gazette I No. 27/2016) za kolektivno upravljanje avtorskih pravic pridobiti uradno dovoljenje nadzornega organa.

Kolektivna organizacija (oz. neodvisni subjekt upravljanja) pridobi dovoljenje pod pogojem, da ima sedež posloводства v Republiki Avstriji, dovoljenje za kolektivno upravljanje pa se ji izda samo pod pogojem, da nadzornemu organu izda zagotovilo (garancijo), da v celoti prevzema vse obveznosti in odgovornosti, zajete v tem zveznem zakonu, in pod nadaljnjim pogojem, da v svojem upravnem odboru za polni delovni čas zaposluje najmanj eno visoko strokovno usposobljeno osebo s tega področja (5. člen VerwGesG).

Zvezni zakon v 7. členu zasleduje »monopolni princip«, v skladu s katerim se lahko dovoljenje za kolektivno upravljanje določene avtorske pravice podeli samo eni kolektivni organizaciji in ne more priti do stanja, da bi isto avtorsko pravico kolektivno upravljalo več kolektivnih organizacij.

V primeru, ko za dovoljenje za upravljanje ene in iste avtorske pravice konkurirata dva ali več vlagateljev, mora nadzorni organ dovoljenje podeliti tistemu, od katerega je mogoče pričakovati učinkovitejše izpolnjevanje zakonskih obveznosti.

Po istem zakonu se v dvomu šteje, da bo zakonske obveznosti bolje izpolnjevala tista pravna oseba, ki je v preteklosti že delovala kot registrirana kolektivna organizacija.

Če ta kriterij izpolnjuje več kot en vlagatelj, ima prednost tisti, ki izkaže večjo ekonomsko učinkovitost pri upravljanju s premoženjem kolektivne organizacije. Če tudi ta kriterij ne zadošča, se dovoljenje po načelu »prior tempore potior iure« podeli tistemu, ki je prvi zaprosil za izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic.

Kadar je vlagatelj kolektivna organizacija (in ne neodvisni subjekt upravljanja), mora njen notranji ustroj slediti zahtevam 6. člena Zveznega zakona (VerwGesG), ki v avstrijski pravni red prenaša vsebino 6. in 7. člena Direktive 2014/26/EU.

2. PRISTOJNI ORGAN

Dovoljenje izda nadzorni organ za kolektivne organizacije, *nem. Aufsichtsbehörde für Verwertungsgesellschaften*, v sestavi Ministrstva za pravosodje Republike Avstrije.

3. POSTOPEK

Za postopek pridobitve dovoljenja se ob upoštevanju vseh določb citiranega zveznega zakona o kolektivnih organizacijah uporablja splošni upravni postopek. Faze v postopku izdaje dovoljenja so smiselno enake kot v Republiki Sloveniji, s to razliko, da imajo po avstrijski pravni ureditvi pogodbeni partnerji – podpisniki tarifne pogodbe (edini) pravico do zaslišanja v postopku podelitve dovoljenja.

Postopek pridobitve dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorskih pravic v Republiki Avstriji ni odvisen od morebitnega predhodnega pisnega dogovora med vsemi skupinami nosilcev avtorskih pravic, vključno s tistimi, ki nimajo svoje kolektivne organizacije oz. vanjo niso vključeni. Mora pa vlagatelj nadzornemu organu pojasniti, kako namerava od ostalih kolektivnih organizacij oz. upravičencev dobiti

pooblastila in **ali bo zbiranje nadomestil za vse kategorije upravičencev in druge kolektivne organizacije izvajala ena sama domača kolektivna organizacija.**

Pri delitvi zbranih nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje kolektivni organizaciji ni treba oblikovati rezervacij za upravičence, ki nimajo lastne kolektivne organizacije oz. vanjo niso vključeni.

Postopek od vložitve zahteve za izdajo dovoljenja do pravnomočno izdanega dovoljenja v Republiki Avstriji v praksi traja približno 2 leti.

BELGIJA

1. ZAKONSKA PODLAGA

V Belgiji so pogoji, ki se zahtevajo za pridobitev dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic, določeni v členu XI.273/17 Kodeksa gospodarskega prava z dne 28. 2. 2013 (vnesen s 103. členom zakona z dne 8. 6. 2017).

Kraljeva uredba z dne 6. 4. 2010 pa določa podatke in dokumente, ki jih mora kolektivna organizacija priložiti vlogi za izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic.

2. PRISTOJNI ORGAN

Skladno s 1. odstavkom člena XI.273/17 je za izdajo tega dovoljenja pristojen minister za gospodarske zadeve.

Odločitev o podelitvi dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic mora sprejeti minister, vendar je več nalog v postopku prijave mogoče delegirati.

V praksi vloge obravnava Služba za kontrolo organizacij za upravljanje avtorske in sorodnih pravic, Oddelek za zvezno javno gospodarstvo Kraljevine Belgije.

3. POSTOPEK

Postopek za pridobitev dovoljenja za kolektivno upravljanje poteka v več fazah in je podrobneje opisan v 3. odstavku člena XI.273/17 navedenega Kodeksa. Najprej se vse vloge za izdajo dovoljenja s priporočenim pismom pošljejo ministru, ki vlagateljem v dveh mesecih od vložitve vloge izda potrdilo o popolnosti njihove vloge.

V kolikor njihova vloga ni popolna, minister vlagatelje o tem obvesti in navede, kateri podatki oz. dokumenti manjkajo. Minister ali njegov pooblaščen predstavnik v dveh mesecih od prejema dopolnitve vloge vlagatelju izda potrdilo o popolnosti vloge. Minister o podelitvi dovoljenja odloči v roku treh mesecev od izdaje obvestila o popolnosti vloge.

Če vlagatelj v tem obdobju (treh mesecev) ministru predloži dodatne podatke ali dokazila, se trimesečni rok za izdajo dovoljenja podaljša še za nadaljnja dva meseca.

Svojo odločitev minister sporoči vlagatelju s priporočeno pošto v 15 dneh po izteku navedenega roka. Izdano dovoljenje se objavi v Uradnem listu Kraljevine Belgije v tridesetih dneh po njegovi izdaji.

V kolikor minister oz. od njega imenovana oseba razmišlja o zavrnitvi izdaje dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic, vnaprej sporoči vlagatelju svoje obžalovanje s priporočeno pošto s povratnico. Vlagatelja obvesti, da ima od tega obvestila na voljo dva meseca, da pregleda sestavljeno dokumentacijo, da ga zasliši minister oz. od njega imenovana oseba in da uveljavi svoja sredstva. To dvomesečno obdobje prekine prej navedeni tri mesečni rok. Odločitev se sporoči v 15 dneh s priporočeno pošiljko.

Postopek izdaje dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic traja 6–8 mesecev od trenutka vložitve vloge.

Posebna sporazuma med vsemi kolektivnimi organizacijami za namen pridobitve dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic ni potrebno doseči, edini potrebni pogoji so tisti iz člena I.16, 1. in 4. odstavek in iz člena XI. 273/17.

So pa belgijske kolektivne organizacije, ki zbirajo nadomestila iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja, zavezane ustvarjati rezervacije za nosilce pravic, ki niso vključeni v nobeno kolektivno organizacijo. Višino tega zneska določi njihova skupščina, po kategoriji del in po kategoriji imetnikov pravic.

ČEŠKA

1. ZAKONSKA PODLAGA

Na Češkem je kolektivna organizacija lahko le pravna oseba, ki jo ustanovijo nosilci avtorske in sorodnih pravic, ima dovoljenje za kolektivno upravljanje in je neprofitna, pri čemer je kolektivno upravljanje njena glavna dejavnost.

2. PRISTOJNI ORGAN

Dovoljenje za kolektivno upravljanje kolektivni organizaciji izda Ministrstvo za kulturo Republike Češke.

3. POSTOPEK

Dovoljenje za kolektivno upravljanje se zainteresirani organizaciji izda na podlagi vloge.

Vloga za izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje mora vsebovati ime, sedež, identifikacijsko številko (če jo ima), sklep o imenovanju poslovodnega organa vlagatelja, ime, priimek in prebivališče poslovodne osebe ali oseb, ki so članice poslovodnega organa, in način poslovanja vlagatelja; razmejitve pravic, ki naj se kolektivno upravljajo; razmejitve nosilcev pravic, na katere se te pravice nanašajo in, za avtorska dela, vrsto avtorskih del.

Vlogi mora vlagatelj priložiti osnutke pogodb, sklenjenih z nosilci pravic, osnutek pravil o računovodenju, seznam imen imetnikov pravic, ki so izrazili svoj interes, da za kolektivno upravljanje njihovih pravic pooblastijo vlagatelja, vključno s podatki o njihovem prebivališču, nacionalnosti in lastnoročnim podpisom, oceno pričakovanih prihodkov in stroškov izvrševanja kolektivnega upravljanja, predlog tarife za posamezno vrsto uporabe zaščitenih del, dokaz o integriteti, statut, dokument, s katerim izkazuje interes po sklenitvi dvostranskih sporazumov z vsaj dvema tujima kolektivnima organizacijama, pravila članstva, če niso vključena v statut, osnutek licenčne pogodbe, merila za določitev zneska odbitka režijskih stroškov, **vključno z odbitkom odhodkov za namene zagotavljanja socialnih, kulturnih ali izobraževalnih storitev imetnikom pravic.**

Odločitev o podelitvi dovoljenja sprejme ministrstvo za kulturo v roku 90 dni od vložitve vloge za izdajo dovoljenja.

Odločitev, s katero je bilo izdano dovoljenje, vključno z informacijo, kdaj to dovoljenje stopi v veljavo, mora biti objavljena v Komerčalnem biltenu čim prej, najkasneje pa v 30 dneh po začetku njene veljavnosti.

Izdaja dovoljenja ni vezana na predhoden pisni sporazum med vsemi nosilci avtorske in sorodnih pravic.

Na Češkem imajo dve kolektivni organizaciji, ki zbirata nadomestila iz naslova privatnega reproduciranja – ena zastopa vse skupine avtorjev, druga izvajalce in producente.

Na splošno ima vsaka skupina nosilcev pravic svojo kolektivno organizacijo, zato morebitnih rezervacij ni potrebno ustvarjati.

FRANCIJA

1. ZAKONSKA PODLAGA

Podlaga za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic je v francoskem pravu določena v členih L 311-1 do L 311-8, Knjiga III, Naslov I Zakonika o intelektualni lastnini.

2. PRISTOJNI ORGAN

O izpolnjevanju zakonskih pogojev za opravljanje dejavnosti kolektivnega upravljanja odloča Ministrstvo za kulturo Republike Francije oz. pristojno sodišče.

3. POSTOPEK

Pravna oseba, ki želi postati kolektivna organizacija, mora francoskemu ministrstvu za kulturo pred pričetkom opravljanja dejavnosti dostaviti nekatere dokumente in zagotoviti določene informacije.

Ministrstvo v dveh mesecih preveri, ali organizacija izpolnjuje zakonsko predpisane pogoje, ki so skladno z Direktivo 2014/26/EU Evropskega parlamenta in Sveta o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic ter izdajanju večozemeljskih licenc za pravice za glasbena dela za spletno uporabo na notranjem trgu določeni v Zakonu o intelektualni lastnini. V kolikor ministrstvo oceni, da organizacija ne izpolnjuje pogojev za kolektivno organizacijo, pošlje zadevo pristojnemu sodišču, da o tem dokončno odloči.

Kolektivne organizacije v Franciji (teh je 22) s pravicami upravičencev, ki jih zastopajo, upravljajo v skladu s statutom in določbami Zakona o intelektualni lastnini. Za določene vrste avtorskih pravic pa je zakon kljub temu predvidel obvezno kolektivno upravljanje. Kolektivna organizacija, ki **obvezno kolektivno upravlja** določeno vrsto avtorskih pravic, mora za to **pridobiti ustrezno dovoljenje, ki se ji izda po posebnem upravnem postopku**.

Takšen režim velja za avdio in avdiovizualno privatno reproduciranje (Copie France), reprografske reprodukcije zaščitenih del za knjige in tisk (Centre Francais de Copie), dodatno nadomestilo (Societe des Artistes Interpres – SAI).

Kar zadeva postopek pridobitve dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorskih pravic, Republika Francija ne pozna enotnega postopka.

Odvisen je od vrste pravic, ki se upravljajo. Obstajajo pa določeni splošni kriteriji, ki jih mora kolektivna organizacija izpolnjevati, da lahko kolektivno upravlja z avtorsko in sorodnimi pravicami. Ti kriteriji so na primer: strokovna usposobljenost vodstva kolektivne organizacije; k razpolaganje z zadostnimi sredstvi za zbiranje nadomestil; ustrezen repertoar pravic v upravljanju; raznolikost članstva kolektivne organizacije.

Primer izdaje dovoljenja: postopek izdaje dovoljenja za kolektivno upravljanje kolektivni organizaciji SAI je trajal 6 mesecev. Za izdajo odobritve oz. dovoljenja (v primeru obveznega kolektivnega upravljanja) za upravljanje avtorske in sorodnih pravic je v Franciji pristojno ministrstvo za kulturo.

Da bi organizacija pridobila dovoljenje oz. odobritev pristojnega organa, predhoden pisni sporazum med vsemi nosilci avtorskih pravic ni potreben.

Kolektivna organizacija, ki ne izpolnjuje zakonskih pogojev in ne razpolaga z odobritvijo ministrstva za kulturo in ki zastopa kategorije imetnikov pravic, za katere kolektivne organizacije že obstajajo, mora sama najti način za skupno zbiranje nadomestil.

Takšen primer v praksi predstavlja pravično nadomestilo za komercialne fonograme, igralce in producente, ki so se odločili ustanoviti skupno krovno kolektivno organizacijo za zbiranje nadomestil od uporabnikov, imenovano SPRE, ali za pravice mehanske reprodukcije, kjer so kolektivne organizacije ustanovile krovno organizacijo, imenovano SDRM.

Kolektivna organizacija, ki zbira nadomestila iz naslova privatnega reproduciranja avtorskih del (Copie France) za upravičence, ki nimajo svoje kolektivne organizacije oz. vanjo niso vključeni, ne ustvarja rezervacij, ustvariti pa jih morajo kolektivne organizacije igralcev, producentov in avtorjev, katerim Copie France razdeljuje zbrane zneske nadomestil (razdelitev med kolektivnimi organizacijami je zakonsko določena).

Za imetnike pravice do nadomestila iz naslova privatnega reproduciranja namreč včlanitev v kolektivno organizacijo ni obvezna, kolektivne organizacije, ki delijo zbrana nadomestila, pa so zavezane (po)iskati te nečlane znotraj kategorije upravičencev, katerih pravice upravljajo.

GRČIJA

1. ZAKONSKA PODLAGA

Zahteve v zvezi s pridobitvijo dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic so v Grčiji zakonsko določno urejene v tretjem členu Zakona 4481/2017. Ta določa dve glavni kategoriji organov upravljanja avtorske in sorodnih pravic.

Prva so t. i. »kolektivne organizacije« – korporacije, ki so pooblašene z zakonom ali s podelitvijo pooblastila za kolektivno upravljanje avtorske ali sorodnih pravic za račun več kot enega nosilca pravic, v skupno korist teh imetnikov pravic in ki izpolnjujejo najmanj enega od naslednjih kriterijev: (a) so v lasti in pod nadzorom svojih članov (b) so organizirane na neprofitni osnovi.

Drugo kategorijo predstavljajo »subjekti neodvisnega upravljanja« – korporacije, ki so z zakonom ali z dodelitvijo pooblastila, dovoljenja ali kateregakoli drugega pogodbenega razmerja pooblašene za upravljanje avtorske ali sorodnih pravic za račun več kot enega imetnika pravic v njihovo skupno korist, pri čemer je to njihov edini in glavni namen. Izpolnjevati morajo še naslednja kriterija: (a) niso niti v lasti niti pod neposrednim ali posrednim nadzorom v celoti ali delno s strani nosilcev pravic in (b) so organizirani in delujejo na profitni osnovi.

Poleg navedenih dveh pozna grška avtorskopravna zakonodaja še tretjo kategorijo organov upravljanja, ki ščiti avtorsko in sorodne pravice: »organizacijo za kolektivno zaščito« avtorske in sorodnih pravic.

To je katerakoli organizacija, ki je na podlagi podelitve pooblastila, dovoljenja ali kakršnegakoli drugega pogodbenega razmerja pooblašena za zaščito avtorske in sorodnih pravic za račun več kot enega imetnika in v njihovo skupno korist, kar predstavlja njen edini in izključni namen.

Postopek podelitve dovoljenja za kolektivno upravljanje je posebej opisan v 2. in 3. odstavku 3. člena prej omenjenega zakona.

2. PRISTOJNI ORGAN

Dovoljenje za kolektivno upravljanje izda Ministrstvo za kulturo in šport Helenske republike, na priporočilo njenega urada za avtorske pravice.

3. POSTOPEK

Kolektivna organizacija ali neodvisni subjekt upravljanja mora, pred začetkom izvajanja svojih nalog, pri HCO (grškem uradu za avtorske pravice) vložiti vlogo z naslednjimi obveznimi prilogami:

- a) statut, vključno z navedbo svojega kapitala, v odvisnosti od oblike pravnega subjekta, v katero je organizirana;
- b) pravnega zastopnika, člane upravnega odbora, nadzornega odbora in generalnega direktorja, če ga ima. Te osebe ne smejo biti pravnomočno obsojene za kaznivo dejanje oz. za prekršek, za katerega je zagrožena zaporna kazen v trajanju najmanj 2 leti, ali ne glede na zagroženo kazen za kaznivo dejanje zoper premoženje, npr. tihotapljenje, poneverba, ponarejanje, davčne utaje, aktivne in pasivne korupcije. V dokaz izpolnjevanja teh pogojev osebe pošljejo na HCO potrdilo pristojnega pravosodnega organa, da zoper njih ni v teku nepravnomočno končan postopek, in kopijo izpisa iz kazenske evidence, ki potrjuje, da niso bile nikoli obsojene.

Navedene osebe morajo predložiti tudi izjavo o podatkih iz točke (d) 2. odstavka 31. člena Zakona 4481/2017;

- c) število imetnikov pravic, ki so ali bodo organizaciji zaupali upravljanje ali zaščito svojih materialnih avtorskih pravic; č) osnutek pogodbe o dodelitvi pravic, ki označuje pravno obliko in trajanje upravljanja in zaščite; d) uredbo o delitvi nadomestil, iz katere izhajajo čas, načela in metode razdelitve prejetih nadomestil po kategorijah upravičencev; e) znesek pristojbin za upravljanje, prav tako vsako drugo informacijo, ki jo zahteva ministrstvo za kulturo in šport oz. HCO, da se zagotovi operativno trajnost in učinkovitost kolektivnega upravljanja ali kolektivne organizacije za zaščito pravic imetnikov ali neodvisnega subjekta upravljanja.

HCO preveri, ali te korporacije izpolnjujejo kriterij reprezentativnosti, trajnosti in učinkovitosti, in izda **priporočilo, s katerim ministrstvu za kulturo in šport predlaga izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje**. To je nato objavljeno v uradnem listu in na spletnem mestu HCO in organizacije, kateri je bilo to dovoljenje podeljeno.

Postopek podelitve dovoljenja v povprečju traja nekaj mesecev.

Za izdajo dovoljenja se ne zahteva predhoden pisni sporazum med vsemi kolektivnimi organizacijami in tistimi imetniki pravice, ki svoje kolektivne organizacije nimajo.

Kolektivna organizacija, ki upravlja s pravico do privatnega in drugega lastnega reproduciranja, ni zavezana k izdelavi rezervacij za imetnike, ki nimajo svoje lastne kolektivne organizacije, čeprav zanje zbira nadomestila.

HRVAŠKA

1. PRAVNA PODLAGA

Na Hrvaškem je pravica do nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje urejena v 32. členu Zakona o avtorski in sorodnih pravicah²⁰, reproduciranje za privatno in drugo lastno uporabo pa v 82. členu istega zakona.

2. PRISTOJNI ORGAN

Organ, pristojen za izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic, je Urad za intelektualno lastnino Republike Hrvaške.

3. POSTOPEK

V skladu z Zakonom o avtorski in sorodnih pravicah mora pravni subjekt za pridobitev dovoljenja za kolektivno upravljanje pravic izpolnjevati naslednje pogoje:

- da ima sedež v Evropski uniji;
- da razpolaga z ustreznimi materialnimi in človeškimi viri za opravljanje dejavnosti kolektivnega upravljanja, pri čemer se kot minimalna sredstva štejejo ustrezni prostori, oprema in tehnična služba z najmanj po enim zaposlenim z dodiplomsko in podiplomsko univerzitetno izobrazbo in
- da se ukvarja s kolektivnim upravljanjem pravic kot edino ali glavno dejavnostjo.

Da bi pridobila dovoljenje za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic, mora organizacija vložiti vlogo za izdajo dovoljenja za izvajanje aktivnosti kolektivnega upravljanja pravic, ki ji mora priložiti dokaze o tem, da v celoti izpolnjuje zakonske pogoje za izvajanje te aktivnosti.

V postopku za podelitev dovoljenja se upošteva število članov kolektivne organizacije na podlagi prejetih pooblastil, število skupnih sporazumov o zastopanju s tujimi kolektivnimi organizacijami, pa tudi druge okoliščine, ki kažejo, da bi ta kolektivna organizacija najučinkoviteje kolektivno upravljala z avtorsko in sorodnimi pravicami.

V primeru vložitve popolne vloge traja postopek izdaje dovoljenja 1 mesec.

Na Hrvaškem nadomestila iz naslova privatnega in drugega listnega reproduciranja zbira kolektivna organizacija HDS ZAMP na podlagi dovoljenja, ki ji ga je izdal urad. Nadomestila zbira za izvajalce, producente in avtorje avdiovizualnih del, izdajatelje knjig in pisatelje. Zbrana nadomestila nato deli med ostale kolektivne organizacije, te pa jih nadalje delijo med imetnike pravic. HDS ZAMP zbrana nadomestila neposredno deli le avtorjem glasbenih del.

Podelitev dovoljenja za kolektivno upravljanje ni pogojena s predhodnim pisnim sporazumom med vsemi skupinami nosilcev pravic, vključno s tistimi, ki nimajo svoje kolektivne organizacije.

Kolektivni organizaciji, ki zbira nadomestila iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja za vse vrste imetnikov avtorskih pravic, ni treba ustvarjati rezervacij.

²⁰ Uradni list: Narodne novine št. 167/03, 79/07, 80/11, 125/11, 141/13, 127/14.

ITALIJA

1. PRAVNA PODLAGA

V Italiji je nadomestilo za privatno reproduciranje regulirano z večkrat dopolnjenim Zakonom št. 633/1941 (člen 71), zakonsko Uredbo št. 68 z dne 9. 4. 2003 in z Uredbo ministra za kulturo in narodno dediščino z dne 20. 6. 2014.

V skladu z Zakonom o avtorskih pravicah nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje pobira S. I. A. E. (Italijansko združenje avtorjev in izdajateljev), katerega vloga in naloge presegajo upravljanje s pravicami avtorjev, saj je organiziran kot pravna oseba javnega prava in je pod vladnim nadzorom.

Zakon o avtorskih pravicah jo zato pooblašča, da zbira nadomestila iz naslova avdio in video privatnega in drugega lastnega reproduciranja in jih preko kolektivnih organizacij deli med zakonsko določene upravičence.

Za tako delovanje S. I. A. E. ne potrebuje dovoljenja, zbrana nadomestila iz privatnega in drugega lastnega reproduciranja deli med kolektivne organizacije posameznih upravičencev oz. neodvisne subjekte upravljanja, katerih naloga je, da upravljajo sorodne pravice in delujejo v skladu z Uredbo 35/17, v katero je implementirana CRM direktiva.

S. I. A. E. mora zbrana nadomestila deliti na naslednji način:

- avdio privatno reproduciranje: 50 % avtorjem oz. izdajateljem in 50 % fonografskim producentom, ki morajo polovico prejetega zneska (25 %) odvesti izvajalcem;
- video privatno reproduciranje: 30 % avtorjem in 70 % v treh enakih delih (cca 23,33 %) originalnim proizvajalcem avdiovizualnih del, producentom videogramov in izvajalcem (polovica zneska, ki pripade igralcem se uporabi za kulturne, promocijske in študijske namene v podporo izvajalcem in umetnikom);
- izvajalcem, ki jim pripada nadomestilo iz avdio privatnega reproduciranja, morajo producenti fonogramov v 6 mesecih od prejema nadomestila od S. I. A. E. 50 % prejetega zneska izplačati preko njihove kolektivne organizacije oz. z njihove strani pooblaščenega individualnega subjekta upravljanja;
- izvajalcem, ki jim pripada nadomestilo iz naslova video privatnega reproduciranja, mora S. I. A. E. izplačati 23,33 % od celotnega nadomestila preko njihove kolektivne organizacije oz. neodvisnega subjekta upravljanja.

Da bi lahko upravljale s pravicami producentov oz. izvajalcev, ki jih zastopajo, in zbirale nadomestila iz naslova privatnega reproduciranja, morajo kolektivne organizacije izvajalcev in producentov izpolnjevati zahteve iz Zakonske uredbe št. 35/17.

Kolektivna organizacija oz. neodvisni subjekt upravljanja, ki izpolnjuje vse z zakonom predpisane pogoje, je torej upravičena prejemati določen odstotek od zbranih nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje, ki pripadajo tistim imetnikom pravic, ki jih zastopa.

Uredba je določila kriterije za delitev zbranih nadomestil iz naslova privatnega reproduciranja med različne kolektivne organizacije, ki delujejo na trgu. Zlasti je navedeno, da se nadomestilo za privatno reproduciranje deli med vse zastopnike pravic izvajalcev sorazmerno z odstotno kvoto, in sicer za avdio in video do višine pravic izvajalcev, s katerimi upravljajo posamezni zastopniki, ki imajo pravico delati na trgu, z izjemo tistih, ki izhajajo iz zasebnih kopij.

Na kratko: vsaka od kolektivnih organizacij, ki upravlja s pravicami izvajalcev na trgu, bi morala prejeti odstotek nadomestila iz naslova privatnega reproduciranja, ustrezen odstotku pravičnega nadomestila in drugih različnih zbranih nadomestil.

2. PRISTOJNI ORGAN

Za izdajo dovoljenja je pristojen AGCOM – državni organ za jamstvo v komunikacijah, ki je v skladu s CRM direktivo, implementirano v Uredbi 35/17, nadzorni organ kolektivnih organizacij za upravljanje pravic in je odgovoren za to, da preveri, ali podjetje oz. združenje, ki želi delovati na področju kolektivnega upravljanja avtorskih pravic, izpolnjuje vse zakonske zahteve za to, da bi bil upravičen delovati kot kolektivna organizacija oz. neodvisni subjekt upravljanja, ki upravlja z avtorski sorodnimi pravicami.

3. POSTOPEK

Za kolektivno upravljanje avtorskih pravic se ne zahteva dovoljenja, zato zanj tudi ni predviden postopek podelitve.

Neodvisni subjekti oz. organizacije izvajalcev oz. producentov, ki želijo delovati v sektorju kolektivnega upravljanja, morajo nadzornemu organu (AGCOM) sporočiti, da izpolnjujejo vse zahtevane pogoje (ki so skorajda identični tistim iz CRM direktive).

Nadzorni organ na svojem spletnem mestu objavi seznam kolektivnih organizacij in neodvisnih subjektov upravljanja, ki imajo pravico delovati na tem področju.

S. I. A. E. mora ustvariti rezervacijo v višini 10 % celotnega zbranega nadomestila iz naslova privatnega reproduciranja **za kulturne namene oz. za podporne akcije mladim umetnikom oz. avtorjem.**

Poleg tega se **polovica** nadomestila, zbranega iz naslova video privatnega reproduciranja (preko njihovih kolektivnih organizacij), odvede **za kulturne akcije, usposabljanja in raziskovalne aktivnosti, namenjene izvajalcem.**

LATVIJA

1. PRAVNA PODLAGA

V Latviji je dne 14. 6. 2017 začel veljati novi Zakon o kolektivnih organizacijah, s katerim je bila implementirana Direktiva. Kolektivno organizacijo je opredelil kot pravno osebo, ki je na podlagi zakona ali pogodbe pooblaščen za upravljanje materialnih avtorskih pravic in sorodnih pravic upravičencev – nosilcev pravic.

Pravno podlago za ustanovitev kolektivnih organizacij dajeta Zakon o društvih in Zakon o ustanovah. Nadzorni organ kolektivnih organizacij je ministrstvo za kulturo.

2. PRISTOJNI ORGAN

Organ, pristojen za izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic, je Ministrstvo za kulturo Republike Latvije.

3. POSTOPEK

Kolektivna organizacija lahko s svojim delom začne po tem, ko ji ministrstvo izda dovoljenje za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic.

Tista kolektivna organizacija, ki je bila ustanovljena v kateri od drugih evropskih držav, deluje pa v Latviji, mora dovoljenje latvijskega ministrstva za kulturo pridobiti le v primeru, ko želi upravljati z materialnimi avtorski pravicami, ki zadevajo javno izvajanje, uporabo fonogramov, posnetih v komercialne namene, reproduciranje za zasebne namene, ponovno prevajanje in podobno (3. člen Zakona o kolektivnih organizacijah).

Ministrstvo izda dovoljenje kolektivni organizaciji na podlagi pisne vloge in prilog, ki med drugim vsebujejo: statut, podatke o članih sveta, informacije o zastopanosti subjektov avtorskih/sorodnih pravic, njihovem številu in potrditvi, da so ti avtorski subjekti pripravljene zastopanje svojih pravic poveriti tej kolektivni organizaciji, načrt aktivnosti za naslednja tri leta in druga dokazila, ki bi jih ministrstvo za kulturo utegnilo zahtevati od vlagatelja.

Ministrstvo o podelitvi dovoljenja kolektivni organizaciji odloči v roku 30 dni.

Kolektivna organizacija, ki razpolaga z dovoljenjem ministrstva, zbira tudi nadomestila iz naslova privatnega reproduciranja.

V Latviji to nadomestilo zbira organizacija avtorjev AKKA/LAA in ga nato nadalje razdeli kolektivni organizaciji LaIPA, ki zastopa nosilce sorodnih pravic, v zameno za povračilo administrativnih stroškov.

V 321. členu Pravil Kabineta Ministra za kulturo Republike Latvije je določen odstotek razdelitve nadomestil iz naslova privatnega reproduciranja: 38,66 % avtorjem, 30,67 % izvajalcem, 24 % producentom fonogramov in 67 % filmskim producentom.

MADŽARSKA

1. PRAVNA PODLAGA

Področje privatnega in drugega lastnega reproduciranja je na Madžarskem urejeno v Zakonu o avtorskih pravicah LXXVI iz leta 1999. Pojem privatnega reproduciranja je opredeljen v 1. in 2. odstavku 20. člena tega zakona.

Na Madžarskem obstajata dve vrsti kolektivnih organizacij: redne in reprezentativne (predstavniške).

Za obe se zahteva, da sta neprofitni in v lasti oz. pod kontrolo svojih članov, zadostiti pa morata tudi naslednjim kriterijem: strokovnost na področju kolektivnega upravljanja avtorske in sorodnih pravic, kar v praksi pomeni, da mora biti celotno zaposleno osebje dovolj kvalificirano, da lahko pokriva vsa glavna področja kolektivne organizacije: pravno, IT, finančno ipd.; imeti mora zbirko repertoarjev in imetnikov pravic, da lahko razdeli in izplača zbrana nadomestila, v praksi mora kolektivna organizacija imeti bazo podatkov, ki vsebuje najmanj repertoarje in osebne podatke njenih članov.

Najpomembnejša razlika med redno in reprezentativno kolektivno organizacijo je, da mora reprezentativna dokazati (ob upoštevanju niza zahtevnih meril, npr. število imetnikov pravic, ki jih predstavlja, velikost in uporabo svojih repertoarjev, delež nadomestil, ki pripadajo njenim imetnikom pravic v primerjavi z imetniki pravic drugih kolektivnih organizacij znotraj iste skupine imetnikov pravic), da predstavlja na območju svojega delovanja znaten del zadevnih imetnikov pravic.

2. PRISTOJNI ORGAN

Reprezentativna kolektivna organizacija mora za pridobitev dovoljenja za kolektivno upravljanje vložiti vlogo pri HIPO (madžarskem uradu za intelektualno lastnino).

3. POSTOPEK

Dovoljenje za kolektivno upravljanje pravic se kolektivni organizaciji, ki zanj zaprosi, podeli, če izpolnjuje tako prej naštetih splošnih kriterijev kot tudi kriterije reprezentativnosti. Kolektivna organizacija mora za podelitev dovoljenja zaprositi pri HIPO, ta pa ji izdaje dovoljenja ne sme odreči, v kolikor izpolnjuje splošne kriterije.

Končna odločitev o podelitvi, spremembi ali odvzemu/preklicu predhodnega dovoljenja za kolektivno upravljanje mora biti sprejeta in objavljena v roku 6 mesecev (člen 79a zakona 93/2016 o Kolektivnih organizacijah).

Za izdajo dovoljenja ni potreben predhodni pisni sporazum med vsemi nosilci avtorske in sorodnih pravic.

Rezervacij za morebitne upravičence, ki nimajo svoje kolektivne organizacije oz. vanjo niso vključeni, ni potrebno ustvarjati, ker je zakon definiral vse skupine nosilcev avtorske in sorodnih pravic: skladatelje, pesnike, vse umetnike izvajalce, pisce scenarijev, vse avdiovizualne avtorje (direktorje, kinematograferje ipd.), vse avtorje vizualne umetnosti (slikarje, kiparje ipd.), glasbene producente, filmske producente. Vsi naštetih imajo svoje kolektivne organizacije, tako da nobeden od upravičencev ni brez lastne kolektivne organizacije.

Kakršnakoli obveznost ustvarjanja rezervacij torej obstaja v okviru določenih kolektivnih organizacij, ki zastopajo posamezne neidentificirane imetnike pravic, in ne za razpršene skupine imetnikov avtorske in sorodnih pravic.

NEMČIJA

1. PRAVNA PODLAGA

Področje avtorskega prava v Nemčiji ureja Zakon o avtorskih pravicah z dne 9. 9. 1965, prvič spremenjen junija 1985, nato pa še leta 1990, 1994, 1995, 1998, 2003 in 2007. Zadnja sprememba, ki je v veljavi od 1. 1. 2008, na novo ureja nadomestila iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja.

Pravna ureditev tega področja je v marsičem primerljiva s slovensko in avstrijsko.

Zakon o kolektivnih organizacijah v 2. členu določa cilj kolektivne organizacije in brez izpolnjevanja v njem določenih kriterijev pravni subjekt ne more postati kolektivna organizacija, niti neodvisni subjekt upravljanja. Poleg že navedenih kriterijev mora vlagatelj izpolnjevati še vsaj enega od naslednjih pogojev: člani kolektivne organizacije imajo v lasti kolektivno organizacijo (7. člen) oz. jo v celoti obvladujejo in/ali organizacija deluje na neprofitni osnovi.

2. PRISTOJNI ORGAN

Dovoljenje za kolektivno upravljanje pravic podeljuje Urad za patente in znamke (Deutsches Patent- und Markenamt, DPMA), v Münchnu, ki je na podlagi 18. člena Zakona o kolektivnih rganizacijah (VGG) iz leta 2016 tudi nadzorni organ.

Svojo odločitev sprejme po posvetovanju z zveznim kartelnim uradom, ki mora k dovoljenju podati soglasje. Kadar se organa ne moreta sporazumeti, urad (v vlogi nadzornega organa) zadevo odstopi zveznemu ministrstvu za pravosodje in zaščito potrošnikov, katerega odločitev, sprejeta po posvetovanju z zveznim ministrstvom za gospodarstvo in energetiko, nadomesti soglasje zveznega kartelnega urada.

3. POSTOPEK

Skladno z določbo 78. člena navedenega zakona nadzorni organ vlagatelju izda dovoljenje za kolektivno upravljanje avtorskih pravic le na podlagi pisne vloge, kateri morajo biti priloženi: statut ime in naslov oseb, ki so na podlagi zakona ali statuta pooblašene za zastopanje kolektivne organizacije, izjava, iz katere izhaja število upravičencev do prejema nadomestila, število in tržni pomen pravic, ki so kolektivni organizaciji zaupane v upravljanje, ter izvedljiv poslovni načrt za prva tri celotna finančna leta po začetku delovanj kolektivne organizacije, kar izkazuje pričakovani donos in stroške, nakazuje pa tudi na organizacijsko strukturo kolektivne organizacije.

V skladu z 79. členom Zakona o kolektivnih organizacijah lahko nadzorni organ zavrne izdajo dovoljenja kolektivni organizaciji, katere statut ni v skladu z zakonskimi določbami, pa tudi, če obstajajo verjetni razlogi, da oseba, ki je po zakonu ali na podlagi statuta pooblašena za zastopanje kolektivne organizacije, za opravljanje te funkcije ni dovolj zanesljiva.

Dovoljenje se kolektivni organizaciji prav tako ne izda, če iz njene ekonomske osnove izhaja, da ne bo mogla učinkovito upravljati pravic. Iz vsebine 90. člena Zakona o kolektivnih organizacijah izhaja, da se 79. člen tega zakona uporablja tudi za odvisne subjekte upravljanja.

Za pridobitev dovoljenja predhoden pisni dogovor med vsemi skupinami imetnikov avtorskih pravic, vključno s tistimi, ki svoje kolektivne organizacije nimajo oz. vanjo niso vključeni, ni potreben.

Kolektivni organizaciji, ki zbira nadomestila iz naslova privatnega reproduciranja (ZPU – Zentralstelle für private Überspielungsrechte), ni treba ustvarjati rezervacij za upravičence, ki nimajo lastne kolektivne organizacije. Vse skupine upravičencev imajo namreč svoje kolektivne organizacije, te pa so vse vključene v ZPU.

NIZOZEMSKA

1. PRAVNA PODLAGA

Področje avtorskega prava je na Nizozemskem urejeno v Zakonu o avtorskih pravicah, nazadnje spremenjenem leta 2015.

Izjema glede privatnega in drugega lastnega reproduciranja je urejena v členu 16c tega zakona.

2. PRISTOJNI ORGAN

Dovoljenje za kolektivno upravljanje s pravico do privatnega in drugega lastnega reproduciranja podeljuje Ministrstvo za pravosodje in nacionalno varnost Kraljevine Nizozemske.

3. POSTOPEK

Ministrstvo za pravosodje in nacionalno varnost sme za zbiranje in delitev nadomestil iz naslova privatnega reproduciranja izdati dovoljenje eni sami kolektivni organizaciji (16.c člen Zakona o avtorskih pravicah).

Kolektivna organizacija, ki trenutno upravlja z nadomestili iz naslova privatnega reproduciranja, se imenuje *Stitching the thuishkopie*, SONT. Omenjeni zakon ji določa, da mora sprejeti pravila o zbiranju in delitvi nadomestil, ki jih mora potrditi nizozemski nadzorni organ.

SONT samostojno sklepa pogodbe s kolektivnimi organizacijami, ki zastopajo določene vrste upravičencev (igralce, avtorje ipd.) z namenom (nadaljnje) razdelitve njihovih deležev iz naslova privatnega reproduciranja med zastopane upravičence. Ministrstvo za pravosodje in nacionalno varnost zahteva le, da so te pogodbe sklenjene za določen čas.

Nizozemska pravna ureditev za podelitev dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorskih pravic ne pozna posebnega postopka.

Ministrstvo dovoljenje za zbiranje in delitev kolektivni organizaciji podeli za obdobje največ petih let, po preteku tega obdobja mora organizacija sprejeti nova pravila o zbiranju in delitvi nadomestil.

SONT je vse od leta 1991 edina kolektivna organizacija, pooblaščenca za zbiranje in delitev nadomestil iz naslova privatnega reproduciranja.

Posebnega sporazuma med vsemi skupinami nosilcev pravic, vključno s tistimi, ki svoje kolektivne organizacije (še) nimajo oz. vanjo niso vključeni, se od kolektivne organizacije ne zahteva, prav tako se zanje ne zahtevajo nikakršne rezervacije.

POLJSKA

1. PRAVNA PODLAGA

Področje avtorskega prava je na Poljskem urejeno v Zakonu o avtorski in sorodnih pravicah z dne 4. 2. 1994²¹.

Izjemo glede privatnega in drugega lastnega reproduciranja ureja 23. člen tega zakona, nadomestilo iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja pa 20. člen navedenega zakona.

2. PRISTOJNI ORGAN

O podelitvi dovoljenja za kolektivno upravljanje določeni pravni osebi odloči na podlagi vloge Ministrstvo za kulturo in nacionalno dediščino Republike Poljske.

Na ta način lahko kolektivna organizacija pridobi zgolj dovoljenje za delitev zbranih nadomestil med imetnike pravic. Za zbiranje in delitev nadomestil iz naslova privatnega reproduciranja pa isto ministrstvo z izvršnim odlokom imenuje določeno že obstoječo organizacijo. Zbrana nadomestila se nato razdelijo med vse kolektivne organizacije, ki zastopajo posamezne vrste upravičencev.

3. POSTOPEK

Upošteva se leta 2018 sprejeti Zakon o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic Republike Poljske se dovoljenje za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic lahko podeli le tisti organizaciji avtorjev, izvajalcev, producentov, založnikov, izdajateljev tiskanih del oz. izdajateljev televizijskih programov, ki uspe glede posamezne vrste avtorske pravice dokazati nujnost kolektivnega upravljanja le-te; ki zagotavlja primerno kolektivno upravljanje teh pravic, posebej še preko administrativnotehnične sposobnosti neodvisnega in primerne upravljanja, zaposlenih, ki so dovolj strokovno usposobljeni za pokrivanje pravnih in finančnih aktivnosti kolektivne organizacije, ter preko lastnih finančnih virov, ki zadoščajo za primerno upravljanje z avtorskimi pravicami.

V primerih, ko zakon zahteva sodelovanje več kolektivnih organizacij – se pravi, ko več kot ena kolektivna organizacija zastopa isto skupino imetnikov pravic in iste pravice znotraj istega področja uporabe –, mora kolektivna organizacija, ki zaprosi za dovoljenje, izkazati, da glede skupnih pravil podpisovanja pogodb z uporabniki soglaša z že obstoječimi kolektivnimi organizacijami, izkazati pa mora tudi, da ji v zadnjih petih letih ni bilo odvzeto dovoljenje za kolektivno upravljanje pravic.

V zvezi z upravljanjem pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja naj ponovno poudarimo, da **dovoljenje kolektivno organizacijo upravičuje zgolj do delitve iz tega naslova zbranih nadomestil med upravičene imetnike, ne zadošča pa za zbiranje teh nadomestil**. Nadomestila lahko zbira le kolektivna organizacija, ki ji to poveri ministrstvo za kulturo in nacionalno dediščino.

Kolektivna organizacija vlogo za pridobitev dovoljenja za kolektivno upravljanje vloži pri ministrstvu za kulturo in narodno dediščino.

Vlogi mora priložiti dokazila o izpolnjevanju zakonskih pogojev, posebej še veljaven statut in osnutek statuta, sestavljen v skladu z zahtevami Zakona o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic; osnutke notranjih pravnih aktov, ki urejajo razdelitev, odbitke in investiranje, socialne, kulturne in

²¹ Uradni list Republike Poljske, št. 24, poglavje 83 s spremembami in dopolnitvami

izobraževalne aktivnosti in pritožbeni postopek, prav tako strategijo upravljanja s tveganji ter opis načrtovanih aktivnosti kolektivnega upravljanja.

Ministrstvo sprejme upravno odločitev, potem ko je zainteresirana kolektivna organizacija pri njem vložila vlogo.

Odločanje praviloma ne traja dlje od **enega meseca**, razen če se zadeva izkaže za zapleteno ali če je treba v postopek izdaje dovoljenja pritegniti še druge zainteresirane subjekte (npr. druge kolektivne organizacije).

Ministrstvo prav tako odloči o izdaji dovoljenja.

Za pridobitev dovoljenja se ne zahteva sporazuma med vsemi kolektivnimi organizacijami, lahko pa se upošteva število imetnikov pravic, ki jih zastopa organizacija, ki zaprosi za dovoljenje. V primeru, ko druga kolektivna organizacija že ima dovoljenje za upravljanje istega obsega pravic, je za pridobitev dovoljenja potrebno predložiti sporazum s to kolektivno organizacijo o skupnih pravilih podpisovanja pogodb z uporabniki.

Kolektivna organizacija, ki upravlja s pravico do privatnega in drugega lastnega reproduciranja za upravičence, ki nimajo svoje kolektivne organizacije oz. vanjo niso vključeni, načeloma ni zavezana ustvarjati finančnih rezervacij.

Vsa zbrana nadomestila morajo odvesti na skrbniški račun in razdeliti med upravičene imetnike pravic, ne glede na to ali so ali niso člani posameznih kolektivnih organizacij. Posamezna kolektivna organizacija alocira zneske, ki pripadajo posameznim imetnikom pravic, s pomočjo zbranih podatkov o oddajanju (»broadcasting data«).

PORTUGALSKA

1. PRAVNA PODLAGA

Na Portugalskem je nadomestilo iz naslova privatnega reproduciranja urejeno z Zakonom št. 62/98 z dne 1. 9. 1998, spremenjenim z Zakonom št. 47/2015 z dne 5. 6. 2015.

Skladno z zakonom sme nadomestila zbirati, deliti in z njimi upravljati ena sama kolektivna organizacija, imenovana AGE COP. Ta združuje vse kolektivne organizacije, delujoče na Portugalskem, ki predstavljajo avtorje, glavne igralce in glasbenike, proizvajalce fonogramov, proizvajalce videogramov in izdajatelje knjig.

AGE COP mora zadostiti pogojem, vnaprej določenim v njenem statutu: pravila za pravično razdelitev nadomestila med člane; objava odločitev organov upravljanja; pravice in obveznosti članov; notranja organizacija in struktura z dvema medsebojno neodvisnima deloma v zbiranju in delitvi nadomestil, ki se nanašajo tako na avdio kot na avdiovizualno reproduciranje na fonogramih in videogramih in reproduciranje zaščitene del s papirnih nosilcev in s pomočjo elektronskih naprav; pripravljenost sprejeti nove kolektivne organizacije, ki zaprosijo za članstvo, v kolikor so le-te reprezentativne za pravice, ki jih nameravajo ščititi; administrativni stroški ne smejo preseči 20 % zbranih nadomestil; redna objava letnega finančnega poročila na spletnem mestu združenja; dokaz, da so združene kolektivne organizacije v skladu tako z zakonodajo s področja privatnega reproduciranja kot z zakonodajo, ki ureja kolektivne organizacije (direktiva EU in ustrezna izvedbena določba, zakonska Uredba 100/17 z dne 23 avgusta).

2. PRISTOJNI ORGAN

O podelitvi dovoljenja za kolektivno upravljanje pravic odloči IGAC (portugalski urad za avtorske pravice).

3. POSTOPEK

Potem ko kolektivna organizacija pri IGAC vloži vlogo in ji priloži vsa potrebna dokazila, urad odloči o podelitvi dovoljenja za kolektivno upravljanje z upravno odločbo v roku 2–3 mesecev.

Vnaprejšnji sporazum med vsemi kolektivnimi organizacijami kot pogoj za podelitev dovoljenja je v praksi potreben, saj se kolektivna organizacija lahko pridruži AGE COP, le če je podpisan sporazum med vsemi potencialnimi člani navedenega združenja.

Posebne rezervacije za upravičence, ki niso vključeni v nobeno kolektivno organizacijo, niso potrebne, zakon pa od AGE COP zahteva, da ustvari 20 % rezervacij od zbranih nadomestil za kulturne aktivnosti ter za raziskave in promocijo avtorske in sorodnih pravic.

ROMUNIJA

1. PRAVNA PODLAGA

V skladu s pogoji, določenimi v 6. do 8. odstavku 133. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, nadomestila iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja zbirata dva samostojna zbiralca, skupno, za vse kolektivne organizacije, zato se zanj uporablja izraz »skupna zbiralca«.

Prvi zbira nadomestila s področja privatnega reproduciranja zvočnih in avdiovizualnih del, drugi pa iz naslova privatnega reproduciranja del, reproduciranih s tiskanega medija.

Oba skupna zbiralca imata položaj samostojnega zbiralca. Izbrana sta z večino glasov upravičenih kolektivnih organizacij (ob prvem glasovanju) oz. z večino glasov navzočih upravičenih kolektivnih organizacij (ob drugem glasovanju).

2. PRISTOJNI ORGAN

Organ, pristojen za izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje pravic, je Urad za avtorske pravice Republike Romunije.

3. POSTOPEK

V Romuniji kolektivne organizacije s podpisom protokola, ki mora biti objavljen v Uradnem listu Republike Romunije, Del I, na podlagi odločitve generalnega direktorja urada za avtorsko pravico lahko določijo za eno področje plačnikov skupnega zbiralca nadomestil, ki grede tistim skupinam imetnikov pravic, ki jih kolektivne organizacije predstavljajo.

Z dovoljenjem urada lahko kolektivne organizacije ustanovijo tudi skupne kolektivne organizacije za več področij, ki delujejo v skladu z zakonskimi določbami, ki se nanašajo na združenja neprofitnih pravnih oseb zasebnega sektorja z izrecnimi zakonskimi določbami o organizaciji in delovanju kolektivnih organizacij, v skladu z veljavno zakonodajo.

Kolektivne organizacije, določene z glasovanjem, predložijo uradu zapisnik postopka, v skladu s katerim so bile izbrane za skupnega zbiratelja nadomestil.

Urad v 5 delovnih dneh od vložitve prijave imenuje kolektivno organizacijo kot edinega zbiralca, v skladu z odločitvijo generalnega direktorja, ki se objavi v uradnem listu. Postopek o pogajanjih in pridobitvi dovoljenja je podrobneje določen v 124. členu Zakona o avtorski in sorodnih pravicah.

SLOVAŠKA

1. PRAVNA PODLAGA

Za pridobitev dovoljenja za kolektivno upravljanje na Slovaškem mora kolektivna organizacija zadostiti pogojem iz Zakona o avtorski pravici in ministrstvu za kulturo predložiti dokazilo, ki izkazuje pravno sposobnost vlagatelja in ni starejše od treh mesecev, poleg tega pa še: dokazilo o ustanovitvi pravne osebe vlagatelja, statut, seznam imen imetnikov pravic s stalnim prebivališčem na ozemlju Republike Slovaške ter zavezujočo pisno izjavo.

To lahko pripravi najmanj deset tujih kolektivnih organizacij, ki so po pravu tujih držav pooblaščen za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic na njihovih ozemljih in upravljajo s pravicami z istega področja kot kolektivna organizacija vlagateljica. V njej morajo potrditi, da bodo, v kolikor bo vlagateljici izdano dovoljenje za kolektivno upravljanje, vzajemno zastopale imetnike pravic na ozemljih, kjer kolektivno upravljajo avtorske pravice.

Namesto pisne izjave o vzajemni zastopanosti tujih kolektivnih organizacij se lahko kot zavezujočo pisno izjavo predloži seznam imen najmanj 1000 imetnikov avtorske in sorodnih pravic iz tujih držav, ki so svojo zavezujočo pisno izjavo, da vlagateljica kolektivno upravlja njihove pravice, lastnoročno podpisali, navedli pa so tudi naslov svojega stalnega prebivališča, ali seznam najmanj 10.000 avtorskih del (predmetov zaščite) nosilcev pravic iz drugih držav, ki so v zavezujoči pisni obliki izjavili svoj interes po kolektivnem upravljanju njihovih avtorskih del (predmetov zaščite).

2. PRISTOJNI ORGAN

Organ, pristojen za izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje, je Ministrstvo za kulturo Republike Slovaške.

3. POSTOPEK

Kolektivna organizacija mora vlogo za izdajo dovoljenja za upravljanje avtorskih pravic vložiti pri ministrstvu za kulturo, vključno z naslednjo dokumentacijo (148. člen Zakona o avtorski pravici): dokument, ki izkazuje pravno subjektiviteto kolektivne organizacije in ni starejši od treh mesecev, statut (skladen z vsebino 149. člena tega zakona), dokaze o izpolnjevanju ostalih zakonsko določenih pogojev, eno od prej navedenih zavezujočih pisnih izjav tujih kolektivnih organizacij oz. nosilcev pravic, seznam z imeni nosilcev avtorske in sorodnih pravic ter osnutek dogovora o zastopanju imetnikov pravic.

Ko dobi vlogo, ministrstvo preveri izpolnjevanje zakonskih pogojev, in če jim vloga ne zadosti, od vlagatelja zahteva dopolnitev vloge v roku, ki ne sme biti krajši od desetih dni.

Če vlagatelj v tem roku vloge ne dopolni, ministrstvo postopek ustavi. Če pa vlagatelj izpolnjuje vse predpisane pogoje, mu izda dovoljenje za kolektivno upravljanje z veljavnostjo za nedoločen čas.

O vlogi mora ministrstvo odločiti v roku 90 dni od dneva prejema vloge.

Izdaja dovoljenja ni vezana na predhoden pisni sporazum med vsemi nosilci avtorske in sorodnih pravic (vključno s tistimi, ki nimajo svoje kolektivne organizacije oz. vanjo niso vključeni).

Na splošno mora vsaka kolektivna organizacija ustvariti rezervni sklad, ki ga podrobneje urejajo pravila o delitvi vsake od kolektivnih organizacij (SLOVGRAM v rezervni sklad odvaja 10 % pobranih nadomestil).

SRBIJA

1. PRAVNA PODLAGA

Republika Srbija na področju kolektivnega upravljanja avtorske in sorodnih pravic zasleduje monopolni princip. To pomeni, da se za določeno vrsto nosilcev avtorskih pravic (avtorje, proizvajalce fonogramov, izvajalce) dovoljenje lahko podeli samo eni kolektivni organizaciji, ki je organizirana neprofitno.

Glede na to, da nadomestilo za privatno reproduciranje lahko zbira in deli samo kolektivna organizacija iz Srbije, mora dovoljenje za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic zajemati tudi privatno reproduciranje.

Za podelitev dovoljenja za kolektivno upravljanje v Republiki Srbiji mora zainteresirana organizacija izpolnjevati naslednje pogoje: - da ima poslovne prostore v Srbiji;- da izpolnjuje finančne, tehnične in organizacijske pogoje za učinkovito izvajanje dolžnosti kolektivnega upravljanja; - da je njen statut v skladu z zakonom, in najpomembnejši pogoj: - da je večina nosilcev pravic v državi njenih članov.

Zakonsko določena je tudi obveznost kolektivne organizacije, da najkasneje v petih letih po pridobitvi prvega dovoljenja za kolektivno upravljanje sklene dvostranske pogodbe s tujimi kolektivnimi organizacijami z namenom upravljanja pravic tujih avtorjev.

2. PRISTOJNI ORGAN

Za izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje pravic je pristojen Urad za intelektualno lastnino Republike Srbije.

3. POSTOPEK

Za podelitev dovoljenja za kolektivno upravljanje mora kolektivna organizacija pri uradu vložiti pisno vlogo s prilogami, ki dokazujejo izpolnjevanje zakonsko določenih pogojev, in plačati pristojbino.

Dovoljenje se izda za pet let, po izteku veljavnosti pa se lahko vsakokrat podaljša še za pet let.

Urad pregleda vloženo dokumentacijo in v zakonsko določenem roku sprejme odločitev o podelitvi dovoljenja. V vmesnem času lahko pride na ogled poslovnih prostorov vlagatelja, zahteva od njega dodatna pojasnila oz. preveri resničnost informacij, ki mu jih je posredoval.

Odločitev o podelitvi dovoljenja za kolektivno upravljanje mora urad sprejeti v zakonskem roku 30 dni.

Če je vloga kakorkoli pomanjkljiva oz. je treba razjasniti morebitne nejasnosti, ima kolektivna organizacija 15-dnevni rok, da vlogo dopolni. Vloga za podaljšanje dovoljenja za kolektivno upravljanje mora biti pri uradu vložena najmanj 90 dni pred iztekom veljavnosti prejšnjega dovoljenja.

Izdaja dovoljenja ni vezana na predhoden pisni sporazum med vsemi nosilci avtorske in sorodnih pravic (vključno s tistimi, ki nimajo svoje kolektivne organizacije oz. vanjo niso vključeni).

Kolektivna organizacija, ki upravlja s pravico do privatnega in drugega lastnega reproduciranja za upravičence, ki nimajo svoje kolektivne organizacije, prav tako ni zavezana ustvarjati finančnih rezervacij.

ŠPANIJA

1. PRAVNA PODLAGA

Španija v določbi 147. člena Zakona o intelektualni lastnini (nazadnje amandmiranega s Kraljevo uredbo 12/2017 z dne 3. 7. in Kraljevo uredbo 2/2018 z dne 13. 4.) določa pogoje, ki jih mora kolektivna organizacija izpolniti, če želi dobiti dovoljenje za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic.

Kolektivna organizacija, ki ima sedež v Španiji in namerava v svojem imenu ali v imenu (več) avtorjev oz. nosilcev sorodnih pravic kolektivno upravljati avtorske pravice, mora od ministrstva za kulturo pridobiti licenco oz. dovoljenje. To mora biti objavljeno v uradnem listu.

Takšne kolektivne organizacije morajo biti organizirane na neprofitni osnovi in so zavezane upravljati z avtorskimi pravicami, ki jih imetniki pravic zaupajo njihovi administraciji.

Da bi pridobila dovoljenje, mora kolektivna organizacija vlagateljica skladno z omenjeno določbo 147. člena zakona pri ministrstvu za kulturo vložiti vlogo, vključno z vsemi prilogami, ki dokazujejo izpolnjevanje naslednjih pogojev: statute in druge notranje akte, skladne s področno zakonodajo; iz predloženih podatkov in dokazil mora izhajati, da vlagateljica izpolnjuje potrebne pogoje za učinkovito upravljanje s pravicami, ki so ji zaupane, na teritoriju španske kraljevine in da dovoljenje, ki ga je treba pridobiti, zasleduje splošen interes zaščite intelektualne lastnine.

Ministrstvo preveri sposobnost za učinkovito upravljanje kolektivni organizaciji zaupanih (avtorskih) pravic, primernost določb njenega statuta in materialna sredstva, potrebna za doseg njenega cilja, ter potencialno učinkovitost upravljanja avtorskih pravic zunaj meja domače države. Kolektivna organizacija mora izpolnjevati vse navedene pogoje, pri tem pa posebno pozornost nameniti zasledovanju splošnega interesa na področju zaščite intelektualne lastnine.

Vloga za izdajo dovoljenja se skladno s 3. odstavkom 147. člena tega zakona šteje za odobreno, razen če ministrstvo kolektivne organizacije ne obvesti o nasprotnem, kar pa mora storiti v treh mesecih od vložitve vloge za izdajo dovoljenja.

2. PRISTOJNI ORGAN

Organ, pristojen za izdajo dovoljenja, je Ministrstvo za kulturo Kraljevine Španije.

3. POSTOPEK

Tudi kadar gre za zbiranje nadomestil iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja, je špansko pravo uzakonilo »one-stop-shop« pravilo o skupnem zbiranju nadomestil iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja.

Poseben sporazum med kolektivnimi organizacijami za namen pridobitve dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorskih pravic ni potreben, **ker je ta pravica predmet obveznega kolektivnega upravljanja. To pomeni, da pooblaščne kolektivne organizacije zbirajo nadomestila za račun vseh zaščiteneh imetnikov pravic (tj. imetnikov, ki so v skladu s španskim pravom upravičeni do zaščite).**

Španske kolektivne organizacije morajo torej v proces razdelitve zbranih avtorskih honorarjev vključiti vse zaščitene imetnike pravic. Ko so zbrana nadomestila dodeljena vsakemu od imetnikov pravic, lahko zadevna kolektivna organizacija znesek nadomestila izplača neposredno imetniku pravic (predvsem v primerih, ko je član kolektivne organizacije), pripadajoči znesek izplača preko tuje kolektivne

organizacije, ki zastopa upravičenega imetnika, plača agentu, ki ga je določil pravi imetnik pravic, ali za ustrezen znesek ustvari rezervacijo v korist imetnika pravic za obdobje petih let.

Španske kolektivne organizacije so zavezane na letni ravni ustvariti obvezne rezervacije v višini 30 % od skupnega zneska zbranih nadomestil za namen financiranja morebitnih tožb za izplačilo nadomestil osebam, izključenim iz obveznosti plačila nadomestil.²²

²² Med drugim podjetja, ki sledijo doktrini »Padawan« ECJ C 467/08 z dne 21. 10. 2010.

ŠVEDSKA

1. PRAVNA PODLAGA

V skladu z določbo 26. člena Zakona o avtorskih pravicah je na Švedskem do zbiranja nadomestil iz naslova privatnega reproduciranja upravičena le tista organizacija, ki predstavlja »znatno število« avtorjev in nosilcev sorodnih pravic na zadevnem področju.

Izraz »znatno število« ne pomeni nujno večine nosilcev pravic, iz česar sledi, da je lahko za zbiranje teh nadomestil kvalificirana več kot ena kolektivna organizacija, je pa eden od pogojev, da ta organizacija izpolnjuje zahtevo po ekonomski in upravni (administrativni) stabilnosti.

Na Švedskem nadomestila iz naslova privatnega reproduciranja zbira in z njimi upravlja krovna kolektivna organizacija COPYSWEDE. Njene članice so kolektivne organizacije, ki zastopajo nosilce različnih kategorij avtorskih pravic – SAMI na primer predstavlja izvajalce na področju fonogramov in je tako odgovorna za alokacijo in distribucijo/izplačilo zadevnim izvajalcem.

2. PRISTOJNI ORGAN

Dovoljenje za zbiranje in delitev nadomestil iz naslova privatnega reproduciranja avtorskih del se ne zahteva.

3. POSTOPEK

Nosilce pravic, ki niso člani kolektivnih organizacij, se glede delitve zbranih avtorskih nadomestil iz naslova privatnega reproduciranja obravnava enako kot člane kolektivnih organizacij.

SAMI na primer za izvajalce, ki (še) niso člani nobene od kolektivnih organizacij, uporablja običajna pravila o ustvarjanju rezervacij. Vzpostavila je točkovni sistem, ki »neznanim izvajalcem« dodeljuje določeno število točk na predvajani posnetek.

ŠVICA

1. PRAVNA PODLAGA

V Švici je skladno z 41. členom Zakona o avtorskih pravicah iz leta 1992, nazadnje spremenjenega leta 2008, za vsako osebo, ki izkorišča pravice, za katere velja zvezni nadzor, potrebno dovoljenje IPI, švicarskega federalnega inštituta za intelektualno lastnino).

Dovoljenje za kolektivno upravljanje se v skladu z 42. členom Zakona o avtorskih pravicah podeli samo tistim kolektivnim organizacijam, ki: - so ustanovljene na podlagi švicarskega prava in imajo domicil v Švici, ter opravljajo svojo dejavnost iz Švice:

- jim je glavni namen upravljanje avtorske in sorodnih pravic,
- so odprte za vse nosilce pravic,
- avtorjem in izvajalcem zagotavljajo ustrezno pravico do udeležbe pri odločitvah organizacije,
- zagotavljajo skladnost z zakonskimi določbami, posebej še v povezavi s statutarnimi določbami,
- zagotavljajo učinkovito ekonomsko izkoriščanje pravic.

Splošno pravilo je, da se dovoljenje podeli zgolj eni kolektivni organizaciji za eno vrsto avtorskih pravic in eni kolektivni organizaciji za upravljanje avtorskim sorodnih pravic.

Pogoji, ki jih mora kolektivna organizacija izpolniti za pridobitev dovoljenja, so podrobneje opredeljeni v členih 44–50 Zakona o avtorskih pravicah (npr. zaveza o neprofitnem delovanju). Kolektivna organizacija mora predložiti pisne dokaze o izpolnjevanju teh zakonskih pogojev.

2. PRISTOJNI ORGAN

Dovoljenje podeljuje IPI – švicarski federalni inštitut za intelektualno lastnino, ki je neodvisno telo, regulirano z javnim pravom.

3. POSTOPEK

Postopek podelitve dovoljenja traja 3–4 mesece. Dovoljenje se podeli za obdobje 5 let, z možnostjo podaljšanja.

Za pridobitev dovoljenja ni predviden poseben postopek, IPI zgolj preveri izpolnjevanje zakonskih pogojev kolektivne organizacije.

Za podelitev dovoljenja se ne zahteva predhodnega pisnega sporazuma med vsemi kolektivnimi organizacijami.

Vsi imetniki pravic imajo svoje kolektivne organizacije, rezervacije se ustvarjajo samo za neidentificirane izvajalce (tudi nečlane kolektivnih organizacij). Kolektivne organizacije izvedejo vse potrebne ukrepe za identifikacijo imetnikov pravic.

3. POVZETEK

Na podlagi predstavljenega primerjalnopravnega pregleda pravne ureditve pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja sedemnajstih držav (članic Evropske unije ter Švice in Norveške²³) ugotavljamo naslednje:

- **glede izdaje dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic lahko države razvrstimo v tri kategorije:**

-

- (1) Države, v katerih se dovoljenje za kolektivno upravljanje podeljuje v upravnem postopku, ki ga vodi pristojno resorno ministrstvo oz. urad, ki v 30 dneh preveri skladnost vloge in prilog z zakonskimi pogoji, po potrebi zahteva dopolnitev vloge in o vlogi odloči v nadaljnjih 90 dneh, tako da celoten postopek podelitve dovoljenja v povprečju traja 1–6 mesecev.

Sem sodijo Avstrija, Belgija, Češka, Grčija, Hrvaška, Latvija, Madžarska, Nemčija, Poljska (dovoljenje za delitev zbranih nadomestil), Portugalska, Slovaška, Slovenija, Srbija.

Poudariti velja izjemo Republike Slovenije, kjer je bilo zadnje in edino začasno dovoljenje za uveljavljanje pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja podeljeno leta 2007 z veljavnostjo do leta 2009, odtlej pa postopki podelitve pred pristojnim organom – URSIL – trajajo že enajsto leto.

- (2) Države, v katerih za kolektivno upravljanje pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja ni potrebno nobeno posebno dovoljenje, zahtevajo se le dokazila in informacije, ki izkazujejo izpolnjevanje zakonsko določenih pogojev. Postopek izdaje dovoljenja traja do največ 6 mesecev.

Sem sodijo Francija²⁴, Italija, Poljska (dovoljenje za zbiranje nadomestil), Švedska, Švica, Nizozemska.

- (3) Države, kjer tarife, ki bi določale višino nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje, ne obstajajo in nadomestilo plačuje država iz proračuna.

Sem sodijo Norveška, Finska, Islandija.

- **glede realizacije prihodkov od nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje** sta Slovenija in Bolgarija edini državi, ki imata pravico do nadomestila iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja uzakonjeno, vendar iz tega naslova nimata nobene realizacije oz. prihodkov.

Primerjalnopravni pregled prav tako razkrije vsesplošno uveljavljeno prakso, da imajo vse skupine upravičencev do nadomestila iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja svoje kolektivne organizacije, zato obstoječim kolektivnim organizacijam ni treba ustvarjati rezervacij za morebitne upravičence, ki ne bi imeli svoje lastne organizacije.

»Ratio« te ureditve je v tem, da je vsakega upravičenca mogoče umestiti v določeno kategorijo imetnikov avtorske in sorodnih pravic.

²³ Informacije so na podlagi vprašalnika zagotovile kolektivne organizacije posameznih držav.

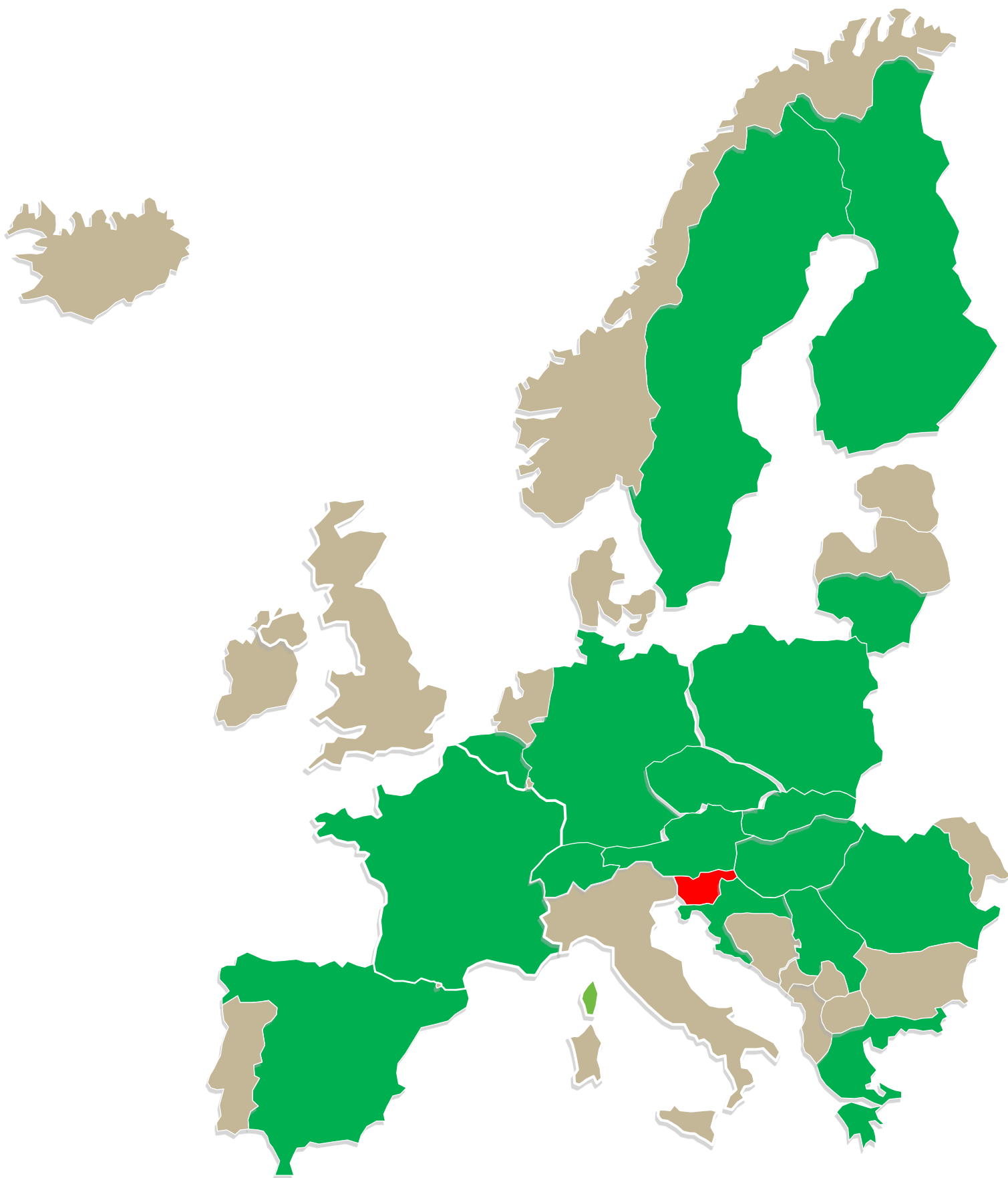
²⁴ Razen za pravice, ki se upravljajo obvezno kolektivno – za upravljanje s temi pravicami se dovoljenje organizaciji izda po posebnem upravnem postopku.

V veliki večini držav se določen odstotek zbranih nadomestil nameni za socialne in kulturne sklade, v povprečju okoli 30 %.

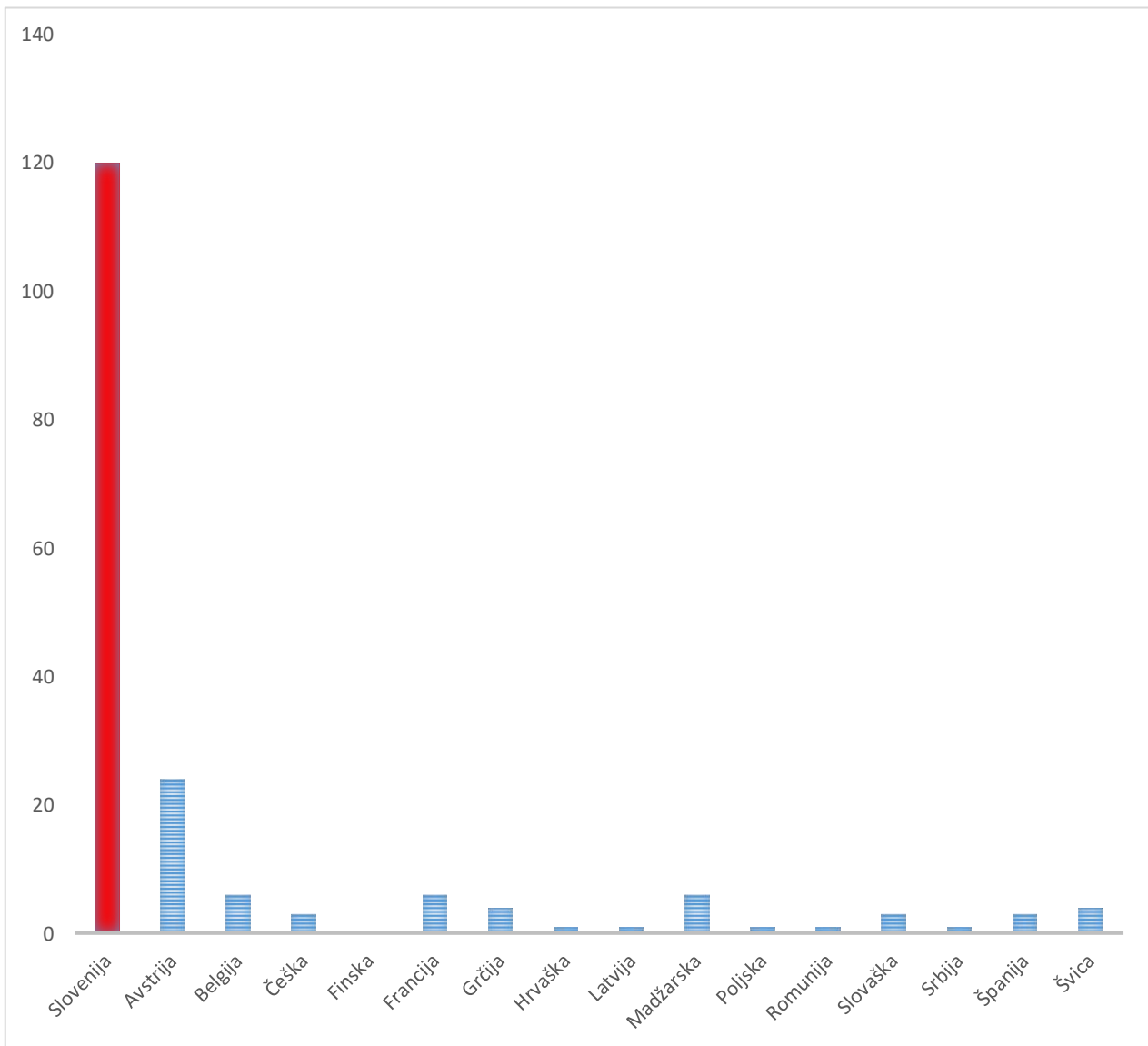
Skladi so namenjeni promociji mladih umetnikov oz. pokojninski blagajni za umetnike. V večini primerov odstotek, ki se nameni za kulturne in socialne sklade, določa zakon in variira 10–100 %, slednje zgolj v Turčiji, kjer so nadomestila v celoti namenjena ministrstvu za kulturo, torej v kulturne namene.

Država	Trajanje postopka v mesecih	Zahteva po dogovoru vseh	Zahteva po oblikov. rezervacij
Slovenija	120	DA	DA
Avstrija	24	NE	NE
Belgija	6	NE	DA
Češka	3	NE	NE
Francija	6	NE	NE
Grčija	4	NE	NE
Hrvaška	1	NE	NE
Italija	N/A	NE	DA, 10 %
Latvija	1	NE	NE
Madžarska	6	NE	NE
Nemčija	N/A	NE	NE
Nizozemska	N/A	NE	NE
Poljska	1	NE	NE
Romunija	1	DA, če jih je več	NE
Slovaška	3	NE	NE
Srbija	1	NE	NE
Španija	3	NE	NE
Švedska	N/A	NE	NE
Švica	4	NE	NE

Preglednica 1: Pregled trajanja postopkov in zahtev po posameznih državah

Slika 1: Slovenija je, glede na prejete rezultate ankete, edina država, ki zahteva soglasje vseh imetnikov pravic.

Graf 1: Prikaz trajanja postopkov pridobitve dovoljenj v mesecih po posameznih državah

PREGLED MEDNARODNE SODNE PRAKSE

V zgodnjih 90. letih 20. stoletja je Evropska komisija poskušala harmonizirati režim privatnega reproduciranja, vendar njena prizadevanja doslej niso »obrodila« konkretnih zakonodajnih predlogov. Po drugi strani čezmejni vidiki na pravni in dejanski razvoj v državah članicah niso vplivali. V zadnjem času ponovno obujeno zanimanje Evropske komisije in Evropskega parlamenta za preiskovanje izvedljivosti ukrepov, ki bi dodatno omogočili približevanje in morebitno harmonizacijo (pomembnih delov) nacionalnih sistemov, je za prihodnost organiziranja nadomestil izjemnega pomena, prav tako tudi številčnost sodb, ki jih je izdalo Evropsko sodišče.

Področje privatnega reproduciranja v EU se pospešeno razvija. Sodišče EU (ECJ)²⁵ je v zvezi s tem vprašanjem razmejilo in v zadnjih nekaj letih razjasnilo številna vprašanja. Reforma avtorskih pravic ostaja vroča tema za Evropsko komisijo in sisteme, ki se prilagajajo digitalnemu okolju.

Ker je uporaba prava EU na sodiščih držav članic decentralizirana, lahko pride pred različnimi sodišči iste države članice do razlik v uporabi evropskega prava ali pa med sodišči različnih držav članic do različnih rešitev. To je mogoče odpraviti le s poenotenjem sodne prakse, čemur je namenjen 276. člen PDEU.

Ta omogoča vzpostavitev decentraliziranega nadzora in določa, da *sme* vsako sodišče države članice, ki pri reševanju zadeve naleti na vprašanje razlage prava EU ali na vprašanje veljavnosti sekundarne zakonodaje, pri tem pa meni, da je rešitev tega vprašanja potrebna za odločitev v tej zadevi, od sodišča EU zahtevati, da odloči o tem vprašanju.

Kadar gre za sodišče najvišje instance v državi, pa *mora* v takem primeru to sodišče obvezno postaviti predhodno vprašanje. Sodišče EU o postavljenem predhodnem vprašanju odloči s sodbo ali sklepom, po opredelitvi državnega pravobranilca. Sodišče odloči z obrazloženim sklepom, kadar ugotovi, da odgovor ni potreben zaradi *acte clair*, *precedensa* ali *reasoned order*.²⁶ V zadnji fazi sodišče države članice odloči skladno z odgovorom, ki ga je prejelo od Sodišča EU. Načeloma se za postopek iz 267. člena PDEU uporabljajo pravila, ki veljajo za direktne tožbe, a obstajajo določene izjeme.²⁷

V tem poglavju zato ločeno navajamo sodbe, sprejete na podlagi postavljenih predhodnih vprašanj, od sodb, izdanih na podlagi neposrednih tožb. V posebnem podpoglavju obravnavamo sodbo Vrhovnega sodišča države Nizozemske, ki je poleg sodb ECJ, obravnavanih v nadaljevanju, vsebinsko pomembna zaradi izjemno visoke odškodnine, ki jo je država plačala kolektivnima organizacijama SONT in NORMA, potem ko je vrhovno sodišče retroaktivno, »za nazaj« ugotovilo njeno odškodninsko odgovornost.²⁸

1. SODIŠČE EVROPSKE UNIJE

Sodišče EU je obseg sistemov privatnega reproduciranja dodatno razmejilo, razčistilo sporna vprašanja in nedoločne pojme napolnilo z vsebino, potrebno za pravilno razumevanje posameznih pravnih institutov s področja izjem od privatnega in drugega lastnega reproduciranja.

²⁵ European court of justice.

²⁶ »Če je sodišču v predhodno odločanje predloženo vprašanje, enako tistemu, o katerem je sodišče že odločalo, ali če je iz obstoječe sodne prakse mogoče jasno sklepati, kakšen bo odgovor na tako vprašanje, lahko sodišče po opredelitvi generalnega pravobranilca kadarkoli odloči z obrazloženim sklepom, v katerem glede na posamezen primer navede prejšnjo sodbo ali ustrezno sodno prakso.«

²⁷ www.fds.si/attachments/article/398/Nusa%20Kavsek.pdf

²⁸ O vsebini več v nadaljevanju.

Tako je v **sodbi št. C-435/12** iz leta 2015²⁹ odločilo, da Direktiva 2001/29/ES (»copyright direktiva«) nasprotuje nacionalni zakonodaji, ker ne razlikuje med položajem, v katerem je vir, iz katerega je izdelana reprodukcija za zasebno uporabo, zakonit, od položaja, v katerem je vir nezakonit.

Po številnih sodnih odločbah je Evropsko sodišče »izčistilo« pravna nadziranja glede implementacije sistemov nadomestil do te mere, da je nacionalna in mednarodna razprava sedaj osredotočena okrog koncepta »škode«. V **primeru št. C-467/08**³⁰ je namreč odločilo, da mora biti nadomestilo, do katerega so imetniki pravic upravičeni, izračunano na podlagi kriterija »škode«, povzročene avtorjem zaščiteneh del z uvedbo izjeme za primer privatnega reproduciranja.

Ta koncept zahteva poenoteno razlago pojma »škoda«, ki pa še ni dosežena, saj še vedno ni jasno, ali je to škodo treba razlagati ekonomsko, kot škodo, povezano z imetniki pravic, ki so izgubili možnosti licenciranja za dodatne zasebne kopije, ali kot vrednost, ki jo potrošniki pripisujejo možnosti izdelave zasebnih izvodov. Po presoji Evropskega sodišča je med seboj treba povezati pojem uporabe dajatve, namenjene financiranju pravičnega nadomestila v zvezi z opremo, napravami in mediji za digitalno razmnoževanje, in s pojmom predvidene uporabe le-teh za zasebno kopiranje. Ker se poslovni modeli na spletu spreminjajo iz lastniških v modele, ki temeljijo na dostopu in pogosto ponujajo pretočno vsebino ali začasne prenose namesto fizičnih nosilcev ali stalnih prenosov, je razprava dodatno zapletena z določitvijo, ali kopije v oblaku in spletne licenčne storitve sodijo v področje uporabe izjeme za zasebno kopiranje.

V zadevi **VCAST Ltd / R. T. I. SpA (C-265/16)** je italijansko predložitveno sodišče z dvema predhodnima vprašanjema Evropsko sodišče spraševalo, ali Direktiva 2001/29/ES, zlasti njen člen 5(2)(b), nasprotuje nacionalni zakonodaji, v skladu s katero lahko gospodarski subjekt brez soglasja imetnika pravic zasebnim uporabnikom zagotavlja storitev, s katero se na daljavo z uporabo informacijskega sistema v zasebne namene v oblaku snemajo kopije del, zaščiteneh z avtorsko pravico, pri čemer navedeni gospodarski subjekt dejavno sodeluje pri snemanju. Sodišče je v sodbi z dne 29. 11. 2017 zavzel stališče, da Direktiva 2001/29/ES, zlasti njen člen 5(2)(b), nasprotuje nacionalni zakonodaji, v skladu s katero lahko gospodarski subjekt brez soglasja imetnika pravic zasebnim uporabnikom zagotavlja storitev, s katero se na daljavo z uporabo informacijskega sistema v zasebne namene v oblaku snemajo kopije del, zaščiteneh z avtorsko pravico, pri čemer navedeni gospodarski subjekt dejavno sodeluje pri snemanju teh kopij.

V nadaljevanju na kratko povzemamo vsebino dosedanjih odločitev Evropskega sodišča z obravnavanega področja, vključno s tistimi, sprejetimi na podlagi predhodnih vprašanj, ki so mu jih nacionalna sodišča držav članic EU v procesu odločanja zastavila.

²⁹ C-435/12, 10. 4. 2014 – *ACI Adam / Stichting de Thuiskopie*.

³⁰ C-467/08, 21. 10. 2010 – *Padawan / SGAE*.

Primer C-467/08, 21. 11. 2010 – **Padawan / SGAE**

Jedro: Nediskriminatornost uporabe nadomestila iz naslova privatnega reproduciranja

Pojem »pravično nadomestilo« v smislu točke (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi je avtonomen koncept prava EU, ki ga je treba enotno razlagati v vseh državah članicah, ki so uvedle izjemo za zasebno reproduciranje, ne glede na pristojnost držav članic, da v mejah, ki jih določa EU, zlasti še s to direktivo, določijo obliko, podrobne sporazume za financiranje in izterjavo ter raven pravičnega nadomestila.

Točko (b) drugega odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES je treba razlagati tako, da »pravično ravnotežje« med zadevnimi osebami pomeni, da je treba pravično nadomestilo izračunati na podlagi merila škode, povzročene avtorjem zaščitene del z uvedbo izjeme za zasebno kopiranje.

V skladu z zahtevami tega »pravičnega ravnovesja« je treba zagotoviti, da so osebe, ki imajo opremo, naprave in medije za digitalno reprodukcijo in ki na tej podlagi pravno ali dejansko zagotavljajo, da je ta oprema na voljo zasebnim uporabnikom ali jim zagotavlja kopiranje, tiste, ki so dolžne financirati pravično nadomestilo, ker lahko prenesejo na zasebne uporabnike dejansko breme financiranja.

Točko (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29 je treba razlagati tako, da je potrebna povezava med uporabo dajatve, namenjene financiranju pravičnega nadomestila v zvezi z opremo, napravami in mediji za digitalno reprodukcijo, in predvideno uporabo teh dajatev za namene zasebnega razmnoževanja. Zato vsesplošna uvedba nadomestila za zasebno kopiranje, zlasti v zvezi z opremo, napravami in mediji za digitalno razmnoževanje, ki niso na voljo zasebnim uporabnikom in so očitno rezervirani za uporabo, ki ni zasebno kopiranje, ni združljiva z Direktivo 2001/29/ES.

Primer C-462/09, 16. 6. 2011 – **STON / Opus GmbH**

Jedro: Izvajanje čezmejnih transakcij

Direktivo 2001/29/ ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju nekaterih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi, zlasti točko (b) 2. odstavka in 5. odstavek 5. člena Direktive, je treba razlagati tako, da je treba končnega uporabnika, ki na zasebni osnovi izvaja dejavnost reproduciranja zaščitene del, šteti za osebo, ki je zavezana k plačilu nadomestila, določenem v točki (b) 2. odstavka 5. člena Direktive. Vendar pa lahko države članice uvedejo dajatev za zasebno kopiranje, ki se zaračuna osebam, ki naprave, opremo in medije za razmnoževanje dajo na voljo končnemu uporabniku, saj lahko znesek te dajatve prenesejo v ceno, ki jo je plačal končni uporabnik za to storitev.

Direktivo 2001/29/ES, zlasti točko (b) 2. odstavka njenega 5. člena je treba razlagati tako, da je **obveznost države članice**, ki je uvedla sistem dajatev za zasebno kopiranje, ki se zaračuna proizvajalcu ali uvozniku medijev za reproduciranje zaščitene del, in na ozemlju katere nastane avtorjem škoda, povzročena z uporabo njihovih del s strani kupcev, ki tam prebivajo, **da zagotovi, da ti avtorji dejansko prejmejo pravično nadomestilo**, ki je namenjeno poravnavi te škode.

V zvezi s tem je potrebno pojasniti, da samo dejstvo, da je komercialni prodajalec opreme za reprodukcijo, naprav in medijev ustanovljen v državi članici, ki ni država, v kateri imajo kupci prebivališče, nima nobenega vpliva na obveznost, da se doseže določen rezultat.

Nacionalno sodišče mora, kadar ni mogoče zagotoviti izterjave pravičnega nadomestila od kupcev, nacionalno pravo razlagati na način, da omogoči izterjavo nadomestila od osebe, ki je odgovorna za plačilo in ki deluje na komercialni podlagi.

Primer C - 277/10, 9. 2. 2012 – Luksan / Van der Let

Jedro: Neposrednost in izvornost upravičenja avtorja do pravičnega nadomestila

Prvi in drugi člen Direktive Sveta 93/83/EGS z dne 27. 9. 1993 o usklajevanju nekaterih pravil v zvezi z avtorsko in sorodnimi pravicami, ki veljajo za satelitsko oddajanje in kabelsko retransmisijo, ter 2. in 3. člena Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi v povezavi z 2. in 3. členom Direktive 2006/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. 12. 2006 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, povezanih z avtorsko pravico na področju intelektualne lastnine, in z 2. členom Direktive 2006/116/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. 12. 2006 o trajanju varstva avtorske in določenih sorodnih pravic, je treba razlagati tako, da pravice izkoriščanja kinematografskega dela, kakršno je obravnavano v zadevi o glavni stvari (pravice reproduciranja, pravica do satelitskega oddajanja in vsaka druga pravica do priobčitve javnosti preko dajanja na voljo javnosti) po zakonu, neposredno in prvotno, pripadajo glavnemu režiserju. Posledično je treba določbe nacionalne zakonodaje, ki te pravice izkoriščanja po zakonu dodeljujejo izključno producentu zadevnega dela, razlagati kot nasprotujoče.

Pravo EU je treba razlagati tako, da državam članicam omogoča določiti domnevo prenosa pravic do izkoriščanja kinematografskega dela, kot so tiste iz postopka v glavni stvari (pravica do satelitskega oddajanja, pravice do reproduciranja in kakršnekoli druge pravice do priobčitve javnosti prek dajanja na voljo javnosti), v korist producenta kinematografskega dela pod pogojem, da taka domneva ni neizpodbojna domneva, ki glavnemu režiserju tega dela ne onemogoča drugačnega dogovora.

Pravo EU je treba razlagati tako, da mora biti glavni režiser, kot avtor kinematografskega dela, po zakonu neposredno in prvotno upravičen do pravice do pravičnega nadomestila iz točke (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES v okviru izjeme »privatnega reproduciranja«.

Pravo EU je treba razlagati tako, da državam članicam ne dopušča možnosti določiti domnevo prenosa pravice do pravičnega nadomestila v korist producenta kinematografskega dela, ki pripada glavnemu režiserju, ne glede na to, ali je ta domneva izražena neizpodbojno ali je od nje mogoče odstopiti.

Primer C-457/11-C-460/11, 27. 6. 2013 – VG Wort / Kyocera

Jedro: Tehnološki ukrepi, posledice dovoljenja za reproduciranje

V obdobju od 22. 6. 2001, ko je začela veljati Direktiva 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi, pa do dne 22. 12. 2002, ko naj bi bila prenesena v notranje pravo, ta direktiva ne vpliva na dejanja uporabe zaščiteneh del ali drugih predmetov zaščite.

V okviru izjeme ali omejitve, določene v 2. ali 3. odstavku 5. člena Direktive 2001/29/ES, dejanje, s katerim je imetnik pravice lahko odobril reprodukcijo svojega zaščitene del ali drugega predmeta zaščite, ne vpliva na dolgovano pravično nadomestilo, ne glede na to, ali je slednje v ustrezni določbi te direktive predvideno na obvezni ali neobvezni podlagi.

Možnost uporabe tehnoloških ukrepov iz 6. člena Direktive 2001/29/ES ne more onemogočiti uporabe pogoja o pravičnem nadomestilu, ki ga določa točka (b) 2. odstavka 5. člena te direktive.

Koncept »reprodukcije, ki se izvaja z uporabo katerekoli vrste fotografske tehnike ali drugega postopka s podobnimi učinki« v smislu točke (a) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES, je treba razlagati tako, da vključuje reprodukcije, opravljene z uporabo tiskalnika in osebnega računalnika, kjer sta oba povezana.

V tem primeru lahko države članice uvedejo sistem, v katerem pravično nadomestilo plačajo osebe, ki imajo napravo, ki na neavtonomen način prispeva k enotnemu postopku reproduciranja zaščenega avtorskega dela ali drugega predmeta zaščite na danem mediju, kolikor imajo te osebe možnost, da stroške te dajatve »prevalijo« na svoje stranke, pod pogojem, da skupni znesek pravičnega nadomestila, ki se dolguje kot nadomestilo za škodo, ki jo je utrpel avtor, na koncu tega enotnega postopka ne sme biti bistveno drugačen od zneska, določenega za reprodukcijo, izvedeno z eno samo napravo.

Primer C-521/11, 11. 7. 2013 – Amazon / Austro-Mechana

Jedro: Enakopravna uporaba v povezavi s shemo povračil, plačilo prihodkov delno socialnim ali kulturnim ustanovam, dvojno plačilo pri čezmejnih transakcijah

Točko (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi je treba razlagati tako, da ne prepoveduje takšne zakonodaje države članice, ki brez razlikovanja uporablja dajatve za zasebno kopiranje pri prvem dajanju na trg na svojem ozemlju (v komercialne namene in za plačilo) snemalnih medijev, ki so primerni za razmnoževanje, istočasno pa zagotavlja pravico do povračila nadomestil, plačanih v primeru, ko končna uporaba teh medijev ne ustreza merilom, določenim v tej določbi direktive, kadar (ob upoštevanju posebnih okoliščin vsakega nacionalnega sistema posebej in omejitev, ki jih nalaga ta direktiva, kar je v pristojnosti nacionalnega sodišča te države članice, da preveri) praktične težave upravičujejo takšen sistem financiranja pravičnega nadomestila in je pravica do povračila učinkovita in ne povzroča prekomernih težav pri povračilu plačanih nadomestil.

Točko (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES je treba razlagati tako, da v okviru sistema financiranja pravičnega nadomestila po tej določbi z dajatvijo za zasebno kopiranje to breme nosijo osebe, ki prvič dajo snemalne medije, primerne za reproduciranje, na trg na ozemlju zadevne države članice v komercialne namene in za plačilo. Ta določba ne nasprotuje ureditvi države članice, ki določi izpodbojno domnevo o zasebni uporabi takšnih medijev, kadar se tržijo fizičnim osebam, kjer praktične ovire pri ugotavljanju, ali je namen uporabe zadevnih medijev zaseben, upravičujejo določitev take domneve. Vse to pod pogojem, da takšna domneva, kadar je ugotovljena, ne povzroči uvedbe nadomestila za zasebno reproduciranje za primere, kjer končna uporaba teh medijev očitno ne predstavlja vsebine navedene določbe.

Točko (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES je treba razlagati tako, da pravice do pravičnega nadomestila v skladu s to določbo ali dajatve za zasebno kopiranje, namenjene financiranju tega nadomestila, ni mogoče izključiti zaradi dejstva, da je polovica sredstev, prejetih iz naslova tega nadomestila, ali dajatve plačana socialnim in kulturnim ustanovam, ustanovljenim v korist upravičencev, in ne neposredno upravičencem do tega nadomestila, pod pogojem, da te socialne in kulturne ustanove dejansko delujejo v korist upravičencev in če podrobna ureditev za delovanje takih ustanov ni diskriminatorna, kar mora preveriti nacionalno sodišče.

Točko (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES je treba razlagati tako, da obveznost plačila nadomestila za privatno reproduciranje, ki jo ob plasiranju snemalnih medijev (ki so primerni za

razmnoževanje) na trg v komercialne namene in za plačilo prevzame država članica in ki je namenjena financiranju pravičnega nadomestila, po tej določbi ne sme biti izključena zaradi tega, ker je bila v drugi državi članici že plačana primerljiva dajatev.

Primer C-435/12, 10. 4. 2014 – **ACI Adam / SONT**

Jedro: Zakoniti oz. nezakoniti izvor reprodukcije/kopije

Zakonodajo EU, zlasti točko (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju nekaterih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi, v povezavi s 5. odstavkom tega člena je treba razlagati tako, da prepoveduje nacionalno zakonodajo /.../, ki ne razlikuje položaja, v katerem je vir, iz katerega je izdelana reprodukcija za zasebno uporabo, zakonit, od položaja, v katerem je ta vir nezakonit.

Direktivo 2004/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. 4. 2004 o uveljavljanju pravic intelektualne lastnine je treba razlagati tako, da se ne uporablja za postopke, kot so tisti v postopku o glavni stvari, v katerih so zavezanci za plačilo pravičnega nadomestila vložili tožbo pri predložitvenem sodišču z zahtevo, da odloči proti organu, ki je odgovoren za pobiranje tega nadomestila in njegovo razdelitev imetnikom avtorskih pravic, ki to tožbo zagovarja.

Primer C-463/12, 5. 3. 2015 – **Copydan Båndkopi / Nokia Danmark**

Jedro: Enakopravna obravnava, shema povračil, posledice dovoljenja za reproduciranje

Točka (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju nekaterih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi ne prepoveduje nacionalne zakonodaje, ki določa, da se pravično nadomestilo izplača v skladu z izjemo od pravice reproduciranja za kopije, izdelane za zasebno uporabo, v zvezi z večnamenskimi mediji, kot so pomnilniške kartice za mobilni telefon, ne glede na to, ali je glavna funkcija takšnih medijev izdelovanje takšnih kopij. To pa pod pogojem, da ena od funkcij teh medijev, tudi če zgolj pomožna, operaterju omogoči, da jo uporabi v ta namen.

Vprašanje, ali je funkcija glavna ali pomožna, in relativno pomembna sposobnost medija za izdelavo kopij lahko vplivata na višino zneska poštenega nadomestila, ki ga je treba plačati. V kolikor se oškodovanje imetnika pravic lahko šteje za minimalno, dajanje na voljo take funkcije ne povzroči nujno obveznosti plačila pravičnega nadomestila.

Točka (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES ne prepoveduje nacionalne zakonodaje, ki določa, da se za medije, ki se lahko uporabljajo za kopiranje za zasebno uporabo, kot so pomnilniške kartice za mobilne telefone, uporablja dajatev, namenjena financiranju pravičnega nadomestila, plačljivega v skladu z izjemo od pravice avtorja do reproduciranja kopij za zasebno uporabo, vendar ne zagotavlja plačila nadomestila za dobave sestavnih delov, katerih glavni namen je shranjevanje kopij za zasebno uporabo, kot so notranji spomin predvajalnikov MP3, pod pogojem, da te različne kategorije medijev in sestavnih delov niso medsebojno primerljive ali da je različno obravnavanje, ki so ga deležne, upravičeno, o čemer mora odločiti nacionalno sodišče.

Točko (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29 je treba razlagati tako, da ne prepoveduje nacionalne zakonodaje, ki zahteva plačilo dajatev, namenjene financiranju pravičnega nadomestila, v skladu z izjemo od pravice reproduciranja za kopije, narejene za zasebno uporabo, od proizvajalcev in uvoznikov, ki prodajajo pomnilniške kartice za mobilne telefone poslovnim strankam in se zavedajo, da jih bodo te stranke prodajale naprej, vendar ne vedo, ali bodo končni kupci posamezniki ali poslovne

stranke, pod pogojem, da: uvedbo takšnega sistema upravičujejo praktične težave; osebe, odgovorne za plačilo, so oproščene dajatve, če lahko dokažejo, da so pomnilniške kartice mobilnega telefona dobavile osebam, ki niso fizične osebe, za namene, ki so očitno nepovezani s kopiranjem za zasebno uporabo, pri čemer je razumljivo, da izvzeta ni mogoče omejiti na dobavo poslovnim strankam, registriranim pri organizaciji, ki je odgovorna za upravljanje z dajatvijo; sistem zagotavlja pravico do povračila te dajatve, ki je učinkovita in ne povzroča pretiranih težav v zvezi s povračilom dajatve, in lahko samo končni kupec takšne pomnilniške kartice prejme nadomestilo tako, da pri tej organizaciji vloži ustrezno vlogo.

Točko (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES, ki se bere ob upoštevanju uvodne izjave 35 te direktive, je treba razlagati tako, da državam članicam dovoljuje, da v nekaterih primerih, ki jih zajema izjema od pravice avtorja do reproduciranja, za izvode za zasebno uporabo zagotovijo izvzete od zahteve za plačilo pravičnega nadomestila, pod pogojem, da je škoda, nastala imetnikom pravic, v takih primerih minimalna. Države članice imajo diskrecijsko pravico, da za določitev takih izjem določijo primeren prag, pri čemer je razumljivo, da mora biti ta prag uporabljen na način, ki je skladen z načelom enakega obravnavanja.

Direktivo 2001/29/ES je treba razlagati tako, da kadar je država članica na podlagi 2. odstavka 5. člena te direktive odločila, da iz materialnega področja uporabe te določbe izključi vsako pravico imetnikov pravic, da dovolijo reprodukcijo svojih del za zasebno uporabo, kakršnokoli pooblastilo imetnika pravice za uporabo datotek, ki vsebujejo njegova dela, ne vpliva na pravično nadomestilo, ki se plača v skladu z izjemo od pravice avtorja do reproduciranja za reprodukcije, izvedene v skladu s točko (b) 2. odstavka 5. člena te direktive s pomočjo takšnih datotek, in sama po sebi ne more povzročiti obveznosti uporabnika teh datotek, da plača kakršnokoli nadomestilo imetniku pravic.

Izvajanje tehnoloških ukrepov na podlagi 6. člena Direktive 2001/29/ES za naprave, ki se uporabljajo za reproduciranje varovanih del, kot so DVD-ji, CD-ji, predvajalniki MP3 in računalniki, ne more vplivati na zahtevo po plačilu pravičnega nadomestila v skladu z izjemo od pravice avtorja do reproduciranja, kar zadeva reprodukcije, narejene za zasebno uporabo s pomočjo takih naprav. Vseeno pa ima implementacija takšnih (tehnoloških) ukrepov lahko vpliv na dejansko višino takega nadomestila.

Direktiva 2001/29/ES prepoveduje nacionalno zakonodajo, ki določa pravično nadomestilo, v skladu z izjemo od pravice avtorja do reproduciranja v zvezi z reprodukcijami, ki ustvarjajo nezakonite vire, in sicer iz zaščiteneh del, ki so na voljo javnosti brez soglasja imetnika pravic.

Direktiva 2001/29/ES ne prepoveduje nacionalne zakonodaje, ki določa pravično nadomestilo v skladu z izjemo od pravice avtorja do reproduciranja v zvezi z reprodukcijami zaščiteneh del, ki jih je ustvarila fizična oseba z napravo ali s pomočjo pripomočka, ki pripada tretji osebi.

Primer C 572/13, 12. 11. 2015 – HP / Reprobél

Jedro: Dodelitev pravičnega nadomestila založnikom, kopiranje notne glasbe

Točka (a) 2. odstavka 5. člena in člen točka (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju nekaterih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi je treba razlagati tako, da je treba besedno zvezo »pravično nadomestilo« iz teh določb razlikovati glede na to, ali reprodukcijo na papirju ali podobnem mediju, ki se izvede z uporabo katerekoli vrste fotografske tehnike ali kakšnega drugega postopka, ki ima podobne učinke, izvaja vsak uporabnik ali fizična oseba za zasebno uporabo in za namene, ki niso niti neposredno niti posredno komercialni.

Točka (a) 2. odstavka 5. člena in točka (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES prepovedujeta nacionalno zakonodajo, kot je ta v postopku o glavni stvari, ki zadevni državi članici dovoljuje, da dodeli del pravičnega nadomestila, ki se plača imetnikom pravic, izdajateljem del, ki so jih ustvarili avtorji, pri čemer ti izdajatelji niso dolžni zagotoviti, da imajo avtorji kakršnokoli, tudi če samo posredno, korist od nekaterih nadomestil, za katere so bili prikrajšani.

Točka (a) 2. odstavka 5. člena in točka (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES v načelu prepovedujeta nacionalno zakonodajo, kot je ta v postopku o glavni stvari, ki uvaja nediferenciran sistem za izterjavo pravičnega nadomestila, ki zajema tudi kopiranje notnih zapisov, in prepovedujeta tako zakonodajo, ki uvaja nediferenciran sistem za izterjavo pravičnega nadomestila, ki zajema tudi ponarejene reprodukcije, narejene iz nezakonitih virov.

Točka (a) 2. odstavka 5. člena in točka (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES prepovedujeta nacionalno zakonodajo, kot je ta v postopku o glavni stvari, ki uvaja sistem, ki združuje (z namenom financiranja pravičnega nadomestila, ki naj se izplača imetnikom pravic) dve obliki nadomestila, in sicer prvič, pavšalno nadomestilo, izplačano pred dejanjem reprodukcije, ki ga je plačal proizvajalec, uvoznik ali pridobitelj naprav, ki omogočajo kopiranje zaščitenih del znotraj EU v času, ko so te naprave dane v promet na nacionalnem ozemlju, in drugič, sorazmerno nadomestilo, izplačano po izvedbi reprodukcije in določeno samo s ceno na enoto, pomnoženo s številom izdelanih kopij, ki jih plačajo fizične ali pravne osebe, ki izdelajo te kopije. V kolikor se pavšalno nadomestilo, ki se plača vnaprej, izračuna izključno glede na hitrost, s katero je zadevna naprava sposobna izdelati kopije, se sorazmerno nadomestilo izterja po tem, ko se ugotovi, ali je oseba, ki je odgovorna za plačilo, sodelovala pri izterjavi tega nadomestila ali ne. Kombiniran sistem kot celota ne vključuje mehanizmov, zlasti za povrnitev škode, ki omogočajo dopolnilno uporabo merila dejanske škode in merila škode, ugotovljene kot pavšalni znesek za različne kategorije uporabnikov.

Primer C-470/14, 9. 6. 2016 – EGEDA

Jedro: Financiranje pravičnega nadomestila iz splošnega državnega proračuna

Direktivo 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju nekaterih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi je treba razlagati tako, da prepoveduje shemo za pravično nadomestilo za zasebno reproduciranje, ki se financira iz splošnega državnega proračuna na tak način, da ni mogoče zagotoviti, da stroške tega nadomestila nosijo uporabniki zasebnih kopij.

Primer C-110/15, 22. 9. 2016 – Nokia Italia / SIAE

Jedro: Uporabnost »Ex ante« izjeme, shema nadomestil

Pravo EU, zlasti točko (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi, je treba razlagati tako, da prepoveduje nacionalno zakonodajo, ki določa, da se na eni strani subjekti oprostitjo plačila dajatve za zasebno kopiranje za proizvajalce in uvoznike naprav in medijev, namenjenih uporabi, ki je očitno nepovezana z zasebnim reproduciranjem, do sklenitve sporazumov med subjektom, ki ima pravni monopol za zastopanje interesov avtorjev del, in tistimi, ki so dolžni plačati nadomestilo, ali njihovimi trgovinskimi združenji, na drugi strani pa določa, da lahko povračilo takšne dajatve, če je bila neupravičeno plačana, zahteva le končni uporabnik teh naprav in medijev.

Primer C-110/15, **Microsoft Mobile Sales International Oy in drugi / MiBAC in drugi**

Jedro: Sklepanje sporazumov zasebnega prava za določitev meril za oprostitev plačila pravičnega nadomestila, vračilo nadomestila, ki ga lahko zahteva zgolj končni uporabnik

Pravo EU, zlasti člen 5(2)(b) Direktive 2001/29/ES o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi, je treba razlagati tako, da prepoveduje nacionalno ureditev, s katero je: (1.) oprostitev plačila nadomestila za zasebno reproduciranje za proizvajalce in uvoznike naprav in nosilcev, ki očitno niso namenjeni zasebnemu reproduciranju, pogojena s sklenitvijo sporazumov med subjektom, ki ima zakonski monopol za zastopanje interesov avtorjev del, in zavezanci za plačilo nadomestila ali njihovimi sektorskimi združenji in ki (2.) določa, da lahko vračilo tega nadomestila, kadar je bilo to neupravičeno plačano, zahteva zgolj končni uporabnik teh naprav in nosilcev.

Sistem financiranja pravičnega nadomestila je namreč združljiv z zahtevami »pravičnega ravnotežja«, ki je omenjeno v uvodni izjavi 31 Direktive 2001/29/ES in ki mora obstajati med pravicami in interesi avtorjev, ki so upravičeni do pravičnega nadomestila, na eni strani, ter pravicami in interesi uporabnikov varovanih del na drugi, le če se zadevne naprave in nosilci za reproduciranje lahko uporabijo za namene zasebnega reproduciranja in torej avtorju varovanega dela povzročijo škodo.

Poleg tega je treba izjeme iz člena 5 Direktive 2001/29/ES uporabljati ob spoštovanju načela enakega obravnavanja, ki je splošno načelo prava EU, določeno v členu 20 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, in zahteva, da se primerljivih položajev ne obravnava različno in da se različnih položajev ne obravnava enako, razen če je takšno obravnavanje objektivno utemeljeno.

Države članice torej pravičnega nadomestila ne smejo podrobno urediti tako, da bi bilo vzpostavljeno neupravičeno neenako obravnavanje različnih kategorij gospodarskih subjektov, ki tržijo primerljivo blago, zajeto z izjemo za zasebno reproduciranje, ali različnih kategorij uporabnikov varovanih predmetov.

Enako velja za nacionalno ureditev, ki ne vsebuje določbe, ki bi se splošno uporabljala in s katero bi bili plačila nadomestila oproščeni proizvajalci in uvozniki, ki dokažejo, da so naprave in nosilce kupile osebe, ki niso fizične osebe, za namene, ki očitno niso povezani z izdelovanjem kopij za zasebno uporabo, in s katero je zasebnemu subjektu naložena zgolj obveznost prizadevanja, pri čemer ima ta subjekt zgolj obveznost, da spodbuja sprejemanje protokolov o soglasju z osebami, ki so zavezane za plačilo nadomestila za zasebno reproduciranje.

Zato se lahko zgodi, da so proizvajalci in uvozniki, ki so v primerljivih položajih, obravnavani različno glede na to, ali so z zasebnim subjektom sklenili protokol o soglasju ali ne. Ker je sklepanje teh protokolov prepuščeno svobodnemu pogajanju med omenjenim subjektom na eni strani in osebami, ki so zavezane za plačilo pravičnega nadomestila, ali njihovimi sektorskimi združenji na drugi strani, je poleg tega treba ugotoviti, da tudi ob predpostavki, da so ti protokoli sklenjeni z vsemi osebami, ki bi lahko uveljavljale oprostitev plačila nadomestila za zasebno reproduciranje, ni jamstva, da so proizvajalci in uvozniki, ki so v primerljivih položajih, obravnavani enako, saj so določila v teh protokolih rezultat zasebnopravnega pogajanja.

Poleg tega je, kot je razvidno iz uvodne izjave 31 Direktive 2001/29/ES, treba zagotoviti pravično ravnovesje med imetniki pravic in uporabniki varovanih predmetov. Sistem pravičnega nadomestila mora zato vsebovati mehanizme, zlasti v zvezi z nadomestilom, katerih namen je popraviti kakršenkoli položaj prekomernega nadomestila v škodo katere od kategorij uporabnikov, ki ne bi bil združljiv z zahtevo, omenjeno v navedeni uvodni izjavi.

Primer C-37/16, minister Finansów / SAWP

Jedro: V navedenem primeru so bila sodišču postavljena naslednja predhodna vprašanja:

Ali avtorji, izvajalci in drugi imetniki pravic, ki ponujajo storitve v smislu 1. odstavka 24. člena 24 in 25. (a) člena Direktive Sveta 2006/112/ES z dne 28. 11. 2006 o skupnem sistemu davka na dodano vrednost za proizvajalce in uvoznike zvočnih snemalnikov in podobnih naprav ter praznih medijev, katerim kolektivne organizacije za upravljanje pravic zaračunavajo nadomestilo za račun teh avtorjev, izvajalcev in drugih imetnikov pravic, vendar v svojem imenu, plačajo pristojbine za te naprave in medije na podlagi njihove prodaje?

Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali so kolektivne organizacije za upravljanje pravic pri zaračunavanju pristojbin za naprave in medije na podlagi njihove prodaje s strani proizvajalcev in uvoznikov, ki delujejo kot davčni zavezanci v smislu 28. člena Direktive Sveta 2006/112/ES z dne 28. 11. 2006 o skupnem sistemu davka na dodano vrednost (UL L 347, str. 1), ki morajo dokumentirati dejavnosti z računom v smislu 1. točke 1. odstavka 220. člena te direktive, izdane proizvajalcem in uvoznikom avdio snemalnikov in podobnih naprav in praznih medijev, ki izkazujejo davek na dodano vrednost zaradi plačila pristojbin, in takrat, ko se jim zaračunajo pristojbine za račun avtorjev, izvajalcev in drugih imetnikov pravic, ali so ti dolžni dokazati prejem pristojbine z računom, ki navaja, da je DDV izdan kolektivni organizaciji za upravljanje pravic, ki zaračunava pristojbino?

Sodišče je v sodbi z dne 18. 1. 2017 odločilo:

V zvezi s tem je treba spomniti, da iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je storitev opravljena za plačilo v smislu direktive o DDV, samo če med izvajalcem in prejemnikom storitve obstaja pravno razmerje, v okviru katerega se izmenjajo vzajemne dajatve, pri čemer plačilo, ki ga prejme izvajalec storitev, pomeni dejansko protivrednost storitve, opravljene za prejemnika³¹.

Sodišče je razsodilo, da to velja, če obstaja neposredna zveza med opravljeno storitvijo in prejeto protidajatvijo, pri čemer plačani zneski pomenijo ustrezno nadomestilo za individualno storitev, opravljeno v okviru takega pravnega razmerja³². Vendar v obravnavanem primeru, prvič, ni očitno, da bi obstajalo pravno razmerje, v okviru katerega bi se med imetniki pravic reprodukcije ali, odvisno od primera, organizacijo za kolektivno upravljanje teh pravic na eni strani ter proizvajalci in uvozniki praznih nosilcev podatkov ter naprav za snemanje in reprodukcijo na drugi strani izmenjale vzajemne dajatve. Obveznost plačila nadomestila, kot izhaja iz postopka v glavni stvari, je namreč tem proizvajalcem in uvoznikom naložena v skladu z nacionalnim zakonom, ki določa znesek tega nadomestila.

Drugič, za obveznost proizvajalcev in uvoznikov praznih nosilcev podatkov ter naprav za snemanje in reprodukcijo, da plačajo nadomestilo, ni mogoče šteti, da to izhaja iz opravljanja storitve, katere neposredno protidajatev bi pomenilo.

Iz predložitvene odločbe je namreč razvidno, da je cilj nadomestila, kot je to iz postopka v glavni stvari, plačilo pravičnega nadomestila v korist imetnikov pravic reproduciranja. Pravično nadomestilo pa ne pomeni neposredne protidajatve katerekoli storitve, saj je povezano s škodo, ki tem imetnikom nastane z reprodukcijo njihovih varovanih del brez njihovega dovoljenja³³. Zato za transakcijo, kot je ta

³¹ Glej sodbo z dne 22. 6. 2016, Český rozhlas, C-11/15, EU:C:2016:470, točka 21 in navedeno sodno prakso.

³² Sodba z dne 18. 7. 2007, Société thermale d'Eugénie-les-Bains, C-277/05, EU:C:2007:440, točka 19.

³³ Glej sodbo z dne 21. 10. 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, točka 40.

iz postopka v glavni stvari, ni mogoče šteti, da je bila opravljena za plačilo v smislu točke (c) 2. odstavka 2. člena Direktive o DDV.

V teh okoliščinah in ob upoštevanju ugotovitve, ki izhaja iz točke 24 te sodbe, tudi ob predpostavki, da lahko imetniki pravic reproduciranja opravijo odstop premoženja v pravicah v smislu točke (a) člena 25 Direktive o DDV v korist proizvajalcev in uvoznikov praznih nosilcev podatkov in naprav za snemanje in reprodukcijo, česar ni treba preučiti, navedena transakcija nikakor ne spada na področje uporabe te direktive.

Iz navedenega izhaja, da je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba Direktivo o DDV razlagati tako, da imetniki pravic reproduciranja ne opravljajo storitve v smislu te direktive za proizvajalce in uvoznike praznih nosilcev podatkov in naprav za snemanje in reprodukcijo, od katerih organizacije za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic za račun teh imetnikov, vendar v lastnem imenu, pobirajo nadomestilo od prodaje teh naprav in nosilcev.

Ker se drugo vprašanje postavlja le, če bi bil odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, nanj sodišču ni bilo treba odgovoriti, zato je razsodilo: Direktivo Sveta 2006/112/ES z dne 28. 11. 2006 o skupnem sistemu davka na dodano vrednost, kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 2010/45/EU z dne 13. 7. 2010, je treba razlagati tako, da imetniki pravic reproduciranja ne opravljajo storitve v smislu te direktive za proizvajalce in uvoznike praznih nosilcev podatkov in naprav za snemanje in reprodukcijo, od katerih organizacije za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic za račun teh imetnikov, vendar v lastnem imenu, pobirajo nadomestilo od prodaje teh naprav in nosilcev.

Primer C-265/16, **VCAST Limited / R. T. I. SpA**

Jedro: Sodišču so bila postavljena naslednja predhodna vprašanja:

Ali so nacionalna pravila, ki trgovskemu podjetju prepovedujejo, da bi zasebnikom zagotavljal t. i. storitve računalništva v oblaku za oddaljeno video snemanje zasebnih reprodukcij del, ki so zaščitena z avtorskimi pravicami, s pomočjo dejavnega sodelovanja tega komercialnega podjetja pri snemanju, brez dovoljenja imetnika pravice, skladne z zakonodajo EU, zlasti s točko (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju nekaterih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (kot tudi Direktive 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. 6. 2000 o določenih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti e-poslovanja, notranjega trga in ustanovitvene pogodbe)?

Ali so nacionalna pravila, ki podjetju omogočajo, da posameznikom priskrbi t. i. storitve računalništva v oblaku za oddaljeno snemanje zasebnih kopij del, ki so zaščitena z avtorskimi pravicami, tudi kadar gre za aktivno sodelovanje tega podjetja pri snemanju, in celo brez soglasja imetnika pravice, proti pavšalnemu nadomestilu v korist imetnika pravice, in ko gre v bistvu za storitve sistema prisilnega licenciranja, združljiva s pravom EU, zlasti s točko (b) 2. odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (kakor tudi Direktive 2000/31/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 8. 6. 2000) o nekaterih pravnih vidikih storitev informacijske družbe, zlasti e-poslovanja na notranjem trgu in ustanovitvene pogodbe)?

Generalni pravobranilec je sodišču v zvezi z zastavljenimi vprašanji podal svoje mnenje, v katerem ugotavlja, da je treba člen 5(2)(b) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki dovoljuje dejavnost zagotavljanja storitve spletnega snemanja televizijskih oddaj, prosto dostopnih prek zemeljskih oddajnikov na ozemlju te države članice, in to

brez soglasja imetnikov avtorskih pravic, če signal prizemnega radiodifuznega oddajanja, na podlagi katerega je posnetek narejen, sprejema ponudnik navedene storitve, in ne njen uporabnik.

Temu stališču je v svoji sodbi C-265/16 z dne 29. 11. 2017 sledilo tudi sodišče EU. Pojasnilo je, da se prvotno oddajanje, ki ga na eni strani opravi RTV organizacija, in tisto, ki ga na drugi strani opravi ponudnik storitev, opravita v posebnih tehničnih pogojih z drugačnim sredstvom za oddajanje del in je vsako od teh oddajanj namenjeno svoji javnosti, zaradi česar bi izdelava kopij del s tako storitvijo, brez dovoljenja imetnika pravic, lahko posegala v pravice tega imetnika. Taka **storitev snemanja na daljavo zato po mnenju sodišča ne more spadati na področje uporabe člena 5(2)(b) Direktive 2001/29/ES in prepoveduje nacionalno zakonodajo, v skladu s katero lahko gospodarski subjekt brez soglasja imetnika pravic zasebnim uporabnikom zagotavlja storitev, s katero se na daljavo z uporabo informacijskega sistema v zasebne namene v oblaku snemajo kopije del, zaščitenih z avtorsko pravico, pri čemer navedeni gospodarski subjekt dejavno sodeluje pri snemanju teh kopij.**

Na podlagi navedenih predhodnih vprašanj je Evropsko sodišče odločilo, da je treba Direktivo 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. 5. 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi in zlasti njen člen 5(2)(b) razlagati tako, da prepoveduje nacionalno zakonodajo, v skladu s katero lahko gospodarski subjekt brez soglasja imetnika pravic zasebnim uporabnikom zagotavlja storitev, s katero se na daljavo z uporabo informacijskega sistema v zasebne namene v oblaku snemajo kopije del, zaščitenih z avtorsko pravico, pri čemer navedeni gospodarski subjekt dejavno sodeluje pri snemanju teh kopij.

2. SODBA VRHOVNEGA SODIŠČA DRŽAVE NIZOZEMSKÉ

Vrhovno sodišče države Nizozemske je **7. 12. 2018** v postopkih v zvezi z veljavnostjo Uredbe o zasebnem kopiranju, kot je vsebovana v številnih upravnih uredbah, ki si sledijo v obdobju 2013–2017, izdalo dokončno sodbo. Te upravne uredbe so določale, za katere naprave za shranjevanje in medije za shranjevanje je potrebno plačati nadomestilo za privatno reproduciranje v obdobju 2013–2017, in tarife teh nadomestil.

Ozadje: Od leta 2013 dalje je bil nizozemski sistem nadomestil za privatno reproduciranje, ki je bil dotlej omejen na CD-r in DVD-r, razširjen na veliko širši spekter naprav in nosilcev, kot so **mp3** predvajalniki, **pametni telefoni**, **tablični računalniki**, **računalniki**, **prenosni računalniki** in **trdi diski**.

Neposredni razlog za to posodobitev nizozemskega sistema je bila izdaja sodbe v postopku med nizozemsko organizacijo NORMA in državo Nizozemsko, v kateri je pritožbeno sodišče v Haagu odločilo, da je država **Nizozemska ravnala nezakonito nasproti imetnikom pravic s tem, ko je nadomestila omejila na določene kategorije praznih nosilcev, medtem ko se je zasebno kopiranje preusmerilo na druge medije.**

Po mnenju pritožbenega sodišča v Haagu je bila **Nizozemska odgovorna za škodo, ki so jo v zvezi s tem utrpeli imetniki pravic.** Zato je Thuiskopie dosegla poravnavo z državo Nizozemsko in prejela znesek v višini **33,5 milijona EUR odškodnine**, poleg poravnave v višini 10 milijonov EUR, ki jo je NORMA dosegla za svojo skupino nosilcev sorodnih pravic.

Aprila leta 2014 je Evropsko sodišče (ECJ) odločilo v primeru **ACI-SONT**, da **kopije iz nezakonitih virov** niso zajete v izjemo od pravice avtorja do zasebnega reproduciranja in da za takšne izvode **ni treba plačati** nobenega nadomestila.

Sodni postopki glede veljavnosti posodobljenega sistema zasebnega reproduciranja

Po izdaji upravnih uredb od leta 2013, ko so bile **dodane nove naprave, za katere se plačujejo nadomestila**, je več tržnih subjektov (npr. HP, DELL, ACER, Imation) sprožilo postopek proti državi Nizozemski in SONT.

Ti proizvajalci in uvozniki naprav, za katere veljajo dajatve, so izpodbijali veljavnost na novo sprejetih upravnih uredb iz več razlogov, ki naj bi bili po njihovem mnenju v nasprotju z evropsko zakonodajo.

Pritožbeno sodišče v Haagu je v sodbi z dne 23. 5. 2017 razsodilo, da so bile upravne uredbe zakonite in zavezujoče. V kasacijskem postopku je vrhovno sodišče zavrnilo pritožbene razloge, ki jih je tožeča stranka vložila proti tej sodbi, in potrdilo sodbo pritožbenega sodišča. S tem je vrhovno sodišče sledilo nasvetu generalnega pravobranilca, ki je 5. 10. 2018 sklenil, da je treba vloženo pritožbo zavrniti. Generalni pravobranilec je prav tako sklenil, da zahteva po predhodnem odločanju Evropskega sodišča, kot so predlagali tožniki, ni potrebna.

Kopije iz nezakonitih virov

Tožniki so med drugim zatrjevali, da je višina nadomestil **previsoka, ker se pri določanju višine te dajatve ne bi smelo upoštevati neugodnosti, ki so jih utrpeli imetniki pravic iz naslova reproduciranja njihovih del iz nezakonitih virov.**

Upoštevaje široko polje proste presoje, ki jo je Evropsko sodišče odobrilo državam članicam pri določanju nadomestil in obveznosti razlage nacionalne zakonodaje v skladu z direktivo, je pritožbeno sodišče ta argument zavrnilo.

Izračun škode, ki so jo utrpeli imetniki

Poleg tega so tožniki navedli, da je treba pri določanju nadomestil za privatno reproduciranje uporabiti »nadomestni model«. Pri takem modelu je potrebno upoštevati število originalnih izvodov del, ki bi jih potrošniki kupili, če ne bi imeli možnosti narediti zasebne kopije.

Vendar se je pritožbeno sodišče strinjalo z nizozemsko državo in SONT, **da je treba pri izračunu višine nadomestila za zasebno kopiranje uporabiti t. i. »model dovoljenja«, v katerem vsaka izdelana kopija predstavlja določeno vrednost, ne glede na to, ali bi potrošnik kupil izvirnik ali ne.**

Oprostitev v poslovne namene (za poslovno uporabo)

Pritožniki so nadalje trdili, da naj **sistem vnaprejšnje izjeme in vračila**, ki ga SONT uporabi **v primeru poslovne uporabe predmetov**, ki so predmet nadomestila za privatno reproduciranje, **ne bi bil v skladu z evropskim pravom, ker ta sistem ni bil določen v upoštevni zakonodaji in predpisih.**

Pritožbeno sodišče v Haagu je odločilo, da to ni potrebno: zadostuje, da obstaja učinkovit sistem povračila.

Povzetek sodbe vrhovnega sodišča države Nizozemske

Vrhovno sodišče je odločilo, da so bile upravne uredbe, ki so določile nadomestila za zasebno reproduciranje v obdobju 2013–2017, zakonite in zavezujoče in da bi SONT lahko pobiral te dajatve za račun imetnikov pravic.

Vrhovno sodišče je potrdilo glavna merila, ki so jih določili različni primeri Evropskega sodišča, in tako potrdilo nizozemski sistem, ki je v celoti v skladu s temi merili in z direktivo:

- države članice imajo široko polje proste presoje pri določanju parametrov sistema zasebnega reproduciranja in pri določanju veljavnih nadomestil:
- nadomestilo mora biti povezano (in ni nujno, da se ujema) s škodo, ki so jo utrpeli imetniki pravic;
- nadomestila se lahko pobirajo s proizvajalci in z uvozniki naprav in/ali praznih medijev.

Obravnavano sodbo na tem mestu omenjamo, ker predstavlja poseben »mejnik« v zvezi z izplačilom odškodnine »za nazaj«, tj. za preteklo časovno obdobje, v katerem je obstajal veljaven pravni temelj za zbiranje dajatev za račun imetnikov pravic, pa se te dajatve niso zbirale in je zaradi tega imetnikom pravic nastala velika škoda.

Prav tako stanje imamo namreč v Sloveniji na področju privatnega in drugega lastnega reproduciranja, ko za zbiranje nadomestil že ves čas obstaja pravna podlaga (ZASP), z veljavno Uredbo o zneskih nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje je določena višina nadomestil, skratka obstajajo vsi pogoji za to, da bi se v letih 2009 do danes nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje lahko zbirala, pa se (ker URSIL ni izdal dovoljenja za kolektivno upravljanje te pravice) niso, kar pomeni, da je mogoče zahtevati škodo za celotno navedeno obdobje.

Slednjo lahko v Sloveniji ocenimo glede na povprečen znesek, ki ga zberejo v državah EU. Ker ta znaša 1,42 EUR/prebivalec³⁴, znaša ocenjena škoda v Sloveniji 2,84 MIO EUR letno oz. več kot 20 MIO EUR od leta 2009 dalje.

³⁴ https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_1037_2017.pdf; stran 18

UREDITEV PRIVATNEGA REPRODUCIRANJA V SLOVENIJI

1. PRAVNA PODLAGA

SPLOŠNO

Področje avtorskega prava v Sloveniji je urejeno v Ustavi Republike Slovenije (v nadaljevanju URS)³⁵, Zakonu o avtorski in sorodnih pravicah (v nadaljevanju ZASP)³⁶, Zakonu o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic (v nadaljevanju ZKUASP)³⁷, Uredbi o zneskih nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje (v nadaljevanju Uredba)³⁸, Uredbi o mediaciji v sporih v zvezi z avtorsko ali sorodnimi pravicami (Uradni list RS, št. 56/17) in drugih področnih podzakonskih aktih (npr. poslovniku sveta za avtorsko pravo, pravilnikih posameznih kolektivnih organizacij, ipd.).

URS v svojem 60. členu določa, da je zagotovljeno varstvo avtorske in drugih pravic, ki izvirajo iz umetniške, znanstvene, raziskovalne in izumiteljske dejavnosti. Avtorska pravica je tako ustavna pravica in upošteva je kriterij »področja dejavnosti« in »ustvarjalnosti« (iz 60. člena URS) tudi človekova pravica.³⁹

Vprašanje privatnega in drugega lastnega reproduciranja je v slovenskem pravu urejeno v 50. členu ZASP⁴⁰. Ta določa, da je ob upoštevanju 37. člena ZASP reproduciranje že objavljenega dela **prosto**, če je izvršeno v največ treh primerkih in če so izpolnjeni pogoji iz drugega ali tretjega odstavka tega člena.

Drugi odstavek navedenega člena določa, da fizična oseba lahko prosto reproducira delo na papirju ali podobnem nosilcu z uporabo fotokopiranja ali druge fotografske tehnike s podobnimi učinki; na kateremkoli drugem nosilcu, če to stori za privatno uporabo, če primerki niso izročeni ali priobčeni v javnosti in če pri tem nima namena dosega neposredne ali posredne gospodarske koristi.

V tretjem odstavku je javnim arhivom, javnim knjižnicam, muzejem ter izobraževalnim in znanstvenim ustanovam omogočeno, da za lastne potrebe prosto reproducirajo delo na kateremkoli nosilcu, če to storijo iz lastnega primerka in če pri tem nimajo namena dosega neposredne ali posredne gospodarske koristi. Takšno reproduciranje pa **ni dovoljeno** glede pisnih del **v obsegu celotne knjige, grafičnih izdaj glasbenih del, elektronskih baz podatkov in računalniških programov** ter v obliki **izvedbe arhitekturnega objekta**, če ni z zakonom ali s pogodbo drugače določeno.

NAČIN UVELJAVLJANJA PRAVICE

Pred uveljavitvijo ZKUASP je bilo v **4. odstavku 189. člena ZASP določeno**, da se pravice, ki se po ZASP sicer uveljavljajo le kolektivno, uveljavljajo tudi individualno, dokler urad ne izda dovoljenja za njihovo kolektivno uveljavljanje.

³⁵ Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a).

³⁶ Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13, 56/15 in 63/16 – ZKUASP) z dne 30. 3. 1995, ki ureja pravico avtorjev na njihovih delih s področja književnosti, znanosti in umetnosti (avtorska pravica); pravice izvajalcev, proizvajalcev fonogramov, filmskih producentov, radijskih ali televizijskih (RTV) organizacij, založnikov in izdelovalcev podatkovnih baz (sorodne pravice).

³⁷ Zakon o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic (Uradni list RS, št. 63/16).

³⁸ Uredbi o zneskih nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje (Uradni list RS, št. 103/06 in 63-16 – ZKUASP).

³⁹ O tem več M. Trampuž v »Komentar Ustave RS: Lovro Šturm (urednik), France Arhar et. al., Ljubljana, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, 2002; str. 598–610.

⁴⁰ Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/08, 110/13, 56/15 in 63/16 – ZKUASP) z dne 30. 3. 1995.

To **določbo je razveljavil ZKUASP**, ki je v svojem **75. členu določil**, da se pravice, ki se po tem zakonu upravljajo samo kolektivno, lahko upravljajo individualno, dokler pristojni organ ne izda dovoljenja za njihovo kolektivno upravljanje.

Način uveljavljanja pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja v Republiki Sloveniji ureja ZKUASP, s katerim se v pravni red Republike Slovenije prenaša Direktiva 2014/26/EU. Slednja dopušča državam članicam, da same določijo, katere vrste oz. kategorije avtorskih pravic bodo upravljane na način obveznega kolektivnega upravljanja. Pravo RS mednje poleg pravice do kableske retransmisije uvršča tudi pravico do privatnega in drugega lastnega reproduciranja.

Avtorske pravice se v skladu s **7. členom ZKUASP** upravljajo **posamično** (individualno), tj. za vsako posamezno avtorsko delo posebej, ali **skupinsko** (kolektivno), tj. za več avtorskih del več avtorjev hkrati. Imetnik pravic se sam odloča, ali bo avtorsko pravico upravljal osebno ali po zastopniku ali bo za upravljanje svojih pravic na že objavljenih avtorskih delih pooblastil katero od kolektivnih organizacij ali neodvisni subjekt upravljanja, razen če zakon določa drugače. **Dokler je kolektivno upravljanje avtorskih pravic po pooblastilu imetnika pravic ali po tem zakonu preneseno na kolektivno organizacijo, avtor ne more osebno upravljati teh pravic, razen če ta zakon določa drugače.**

V **9. členu ZKUASP** določa, da ne glede na drugi odstavek 7. člena tega zakona imetnik pravic upravlja svoje pravice na že objavljenih avtorskih delih le prek kolektivne organizacije (**obvezno kolektivno upravljanje**), če gre za (1) priobčitev javnosti neodrskih glasbenih in pisanih del, razen pravice dajanja na voljo javnosti iz 32.a člena ZASP, (2) ponovno prodajo izvornikov likovnih del (sledna pravica iz 35. člena ZASP), (3) reproduciranje avtorskih del za privatno in drugo lastno uporabo ter njihovo fotokopiranje prek obsega iz 50. člena ZASP, (4) kablesko retransmisijo avtorskih del, razen pri lastnih oddajanjih RTV organizacij, ne glede na to, ali gre za njihove lastne pravice ali pa so te nanje prenesli drugi imetniki pravic, in (5) pravico do dodatnega letnega nadomestila iz 122.b člena ZASP.

Pri obveznem kolektivnem upravljanju gre za izjemo od pravila o individualnem in kolektivnem upravljanju po 7. členu ZKUASP, v skladu s katerim se avtorske pravice upravljajo posamično (individualno), tj. za vsako posamezno avtorsko delo posebej, ali skupinsko (kolektivno), tj. za več avtorskih del več avtorjev hkrati, in po katerem imetnik pravic sam odloča, ali bo avtorsko pravico upravljal osebno ali po zastopniku ali bo za upravljanje svojih pravic na že objavljenih avtorskih delih pooblastil katero od kolektivnih organizacij ali neodvisni subjekt upravljanja. Vendar avtor, dokler je kolektivno upravljanje avtorskih pravic po pooblastilu imetnika pravic ali po tem zakonu preneseno na kolektivno organizacijo, teh pravic ne more osebno uveljavljati, razen če zakon izrecno določa drugače.

V **10. členu ZKUASP** so določene **izjeme od obveznega kolektivnega upravljanja**, v skladu s katerimi lahko imetnik pravic individualno upravlja (1) pravice iz 1. točke 9. člena ZKUASP, če je na vseh delih, ki so izvajana na določeni prireditvi, glavni izvajalec hkrati tudi imetnik teh pravic in (2) pravico javnega predvajanja določenega neodrskega glasbenega dela z določenim fonogramom (28. člen ZASP), če je imetnik vseh materialnih avtorskih in sorodnih pravic za ta način uporabe. Izjemo iz 1. točke prvega odstavka 10. člena ZKUASP lahko imetnik uveljavlja, če je kolektivno organizacijo, ki upravlja te pravice, o tem obvestil najpozneje 15 dni po uporabi avtorskega dela. Izjemo iz 2. točke prvega odstavka 10. člena pa lahko uveljavlja, če bo kolektivno organizacijo, ki upravlja te pravice, o tem obvestil najpozneje 15 dni pred uporabo avtorskega dela.

Vsebina vloge za izdajo dovoljenja je določena v **13. členu ZKUASP**⁴¹, **razlogi za zavrnitev izdaje dovoljenja** pa v **14. členu ZKUASP**, tako da pristojni organ ne izda dovoljenja za kolektivno upravljanje

⁴¹ V 13. členu ZKUASP je določeno: » (1) Vloga za izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje avtorske pravice se vloži pri pristojnem organu. V njej se navedejo firma ali ime, sedež in matična številka pravne osebe, ki vlaga vlogo, ter avtorske pravice, kategorije imetnikov pravic in vrsta avtorskih del, na katere se vloga nanaša. (2) K vlogi se priloži: statut; pravila o

avtorske pravice pravni osebi (1) če vloga in predloženi dokumenti iz 13. člena ZKUASP niso v skladu z ZASP in ZKUASP ali če iz njih izhaja, da pravna oseba ne bo zagotovila učinkovitega kolektivnega upravljanja pravic; (2) ne glede na določbo prvega odstavka 13. člena ZKUASP v primerih iz 9. člena ZKUASP, če je za isto vrsto avtorskih del in za iste pravice že izdano dovoljenje za kolektivno upravljanje avtorske pravice drugi kolektivni organizaciji.

Iz vsebine določbe 4. odstavka 14. člena ZKUASP izhaja, da **se dovoljenje izdaja v upravnem postopku, po določbah Zakona o upravnem postopku, zoper odločitev organa pa ni pritožbe, možen je upravni spor.**

V **16. členu** ZKUASP je opredeljena **dejavnost kolektivne organizacije**, ki v okviru svoje dejavnosti (1) dovoljuje uporabo del iz repertoarja pod podobnimi pogoji za podobne vrste uporabe; (2) se v dobri veri pogaja z reprezentativnimi združenji uporabnikov in z njimi sklepa skupne sporazume iz 44. člena tega zakona; (3) objavlja skupne sporazume in obvešča uporabnike o veljavnih tarifah; (4) sklepa in objavlja sporazume o zastopanju s tujimi kolektivnimi organizacijami; (5) nadzoruje uporabo avtorskih del iz svojega repertoarja; (6) uporabnikom izdaja račune za uporabo avtorskih del iz svojega repertoarja, zbira avtorske honorarje in jih izterjuje; (7) dodeljuje zbrane avtorske honorarje upravičenim imetnikom pravic v skladu z vnaprej določenimi pravili o delitvi in izplačilu zbranih avtorskih honorarjev; (8) izplačuje dodeljene avtorske honorarje upravičenim imetnikom pravic in (9) uveljavlja varstvo avtorskih pravic pred sodišči in drugimi državnimi organi ter o tako uveljavljenih pravicah predloži avtorjem račun.

V skladu z drugim odstavkom lahko kolektivna organizacija ne glede na prejšnji odstavek, **opravlja administrativnotehnične naloge v zvezi s kolektivnim upravljanjem pravic iz (5) do (7) točke prejšnjega odstavka za drugo kolektivno organizacijo.** Kolektivna organizacija lahko prihodek iz teh nalog nameni le za znižanje stroškov poslovanja iz 32. člena tega zakona.

Tretji odstavek določa, da kolektivne organizacije lahko izdajo uporabnikom **skupen račun**, iz katerega so razvidni zahtevki posameznih kolektivnih organizacij. Če zavrne plačilo računa, mora uporabnik jasno navesti, zahtevke katere posamezne kolektivne organizacije zavrača.

V **31. členu** ZKUASP je določen **poseben primer delitve**: nadomestilo, zbrano na podlagi drugega odstavka 37. člena ZASP, se deli avtorjem v obsegu 40 %, izvajalcem v obsegu 30 % in proizvajalcem fonogramov oz. filmskim producentom v obsegu 30 %; nadomestilo, zbrano na podlagi tretjega odstavka 37. člena ZASP, se deli avtorjem v obsegu 50 % in založnikom v obsegu 50 %; nadomestilo, zbrano na podlagi 2. točke prvega odstavka 47. člena ZASP, pa se deli avtorjem v obsegu 30 % in imetnikom pravic v obsegu 70 %. **Avtor se pravici do svojega deleža ne more odpovedati.**

SKLADI

delitvi zbranih avtorskih honorarjev; pravila o uporabi nerazdeljenih zneskov avtorskih honorarjev; pravila o politiki vlaganja avtorskih honorarjev v bančne depozite in uporabi teh prihodkov, če bo to izvajala; pravila o stroških poslovanja; pravila o namenskih skladih, če bodo oblikovani; pravila o obvladovanju tveganj; repertoar; seznam članov oz. članic (v nadaljnjem besedilu: član) in seznam imetnikov pravic, ki so pooblastili pravno osebo za upravljanje svojih avtorskih pravic na avtorskih delih, pod pogojem, da bo pravna oseba dobila zahtevano dovoljenje, ter seznam teh pravic; v primeru obveznega kolektivnega upravljanja avtorske pravice s tujimi kolektivnimi organizacijami podpisana pisma o nameri ali sklenjene sporazume o zastopanju; dokazila o sredstvih, s katerimi bo pravna oseba kolektivno upravljala avtorske pravice, in sklep oseb, ki imajo upravljavske pravice, v skladu z zakoni, da soglašajo z vlogo za izdajo dovoljenja in se za čas statusa kolektivne organizacije odpovedujejo upravljavskim pravicam v pravni osebi v korist članov kolektivne organizacije. (3) Neodvisni subjekt upravljanja k vlogi iz prvega odstavka tega člena priloži: dokazilo, da ni v celoti ali deloma v neposredni ali posredni lasti ali pod nadzorom imetnikov pravic; dokazilo, da je to njegova edina ali glavna pridobitna dejavnost, in seznam imetnikov pravic, ki so pooblastili pravno osebo za upravljanje svojih avtorskih pravic na avtorskih delih, pod pogojem, da bo pravna oseba dobila zahtevano dovoljenje, ter seznam teh pravic in del.

Kljub zakonski določbi, da kolektivna organizacija avtorske honorarje in prihodke iz bančnih depozitov lahko uporabi samo za razdelitev imetnikom pravic v skladu z vnaprej določenimi pravili o delitvi avtorskih honorarjev⁴², lahko kolektivna organizacija po 33. členu ZKUASP v skladu s statutom oblikuje različne namenske sklade, *mora* pa jih oblikovati, če ima nerazdeljene avtorske honorarje.

Za namenske sklade po zakonu lahko nameni največ 10 % zbranih avtorskih honorarjev, višino vplačila v namenski sklad pa določi skupščina z večino najmanj treh četrtin na skupščini navzočih glasovalnih pravic.

V primeru skladov gre za ločena namenska sredstva, oblikovana za namen spodbujanja kulturnometniškega ustvarjanja in razširjanja novih avtorskih del na področjih, pomembnih za ohranjanje kulturne raznolikosti, pri čemer morajo sredstva prejeti še neveljavljeni avtorji s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, lahko tudi za socialne ali izobraževalne namene avtorjev s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji.

Sredstva sklada se vodijo ločeno na računu kolektivne organizacije za vsak sklad posebej, pravila o namenskih skladih pa morajo zagotavljati preglednost njihovega delovanja in določati: (1) namenske sklade kolektivne organizacije; (2) pravila o vplačilih v sklad in izplačilih iz njega; (3) vnaprej določena pravila o porabi sredstev; (4) opredelitev pojma »neveljavljeni avtor« in (5) pravila nadzora nad uporabo prejetih sredstev sklada.

TARIFA

V **45. členu** ZKUASP je urejena **tarifa** za uporabo avtorskih del, s katero se določita višina in način izračunavanja avtorskega honorarja, ki ga mora posamezen uporabnik plačati kolektivni organizaciji za uporabo avtorskega dela iz repertoarja kolektivne organizacije.

Navedeni člen določa, da se tarifa določi s **skupnim sporazumom** med kolektivno organizacijo in reprezentativnim združenjem uporabnikov ali, če to ni mogoče, **z odločbo sveta za avtorsko pravo**. Do drugačne pravnomočne odločbe sveta se šteje, da so tarife, določene z veljavnim skupnim sporazumom, primerne.

Tarifa mora odražati **ekonomsko vrednost pravic**, ki so predmet skupnega sporazuma, **naravo in obseg uporabe avtorskih del** ter **ekonomsko vrednost storitve**, ki jo zagotavlja kolektivna organizacija, pri čemer se glede na okoliščine posameznega primera upoštevajo zlasti:

1. obseg repertoarja;
2. obseg dovoljenja;
3. prihodek, ki se doseže z uporabo avtorskega dela, ali, če to ni mogoče, stroški, povezani s to uporabo;
4. pomen avtorskega dela za dejavnost uporabnika;
5. razmerje med varovanimi in nevarovanimi avtorskimi deli, ki so uporabljena;
6. razmerje med pravicami, ki se upravljajo kolektivno ali individualno;
7. posebna zahtevnost kolektivnega upravljanja pravic zaradi določene uporabe avtorskih del;
8. primerljivost predlagane tarife s tarifami istovrstnih kolektivnih organizacij na istovrstnih delih za istovrstno uporabo v Republiki Sloveniji in drugih državah članicah EU, ob upoštevanju bruto domačega proizvoda na prebivalca v enoti kupne moči.

V **46. členu** ZKUASP je določen način določitve višine nadomestil, in sicer tako, da višino nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje, ki pripadajo skupno vsem imetnikom pravic, ki so upravičeni

⁴² Četrti odstavek 30. člena ZKUASP.

do tega nadomestila po ZASP, skupno določita **kolektivna organizacija**, ki ima dovoljenje za kolektivno upravljanje pravice do nadomestila iz 37. člena ZASP, **in reprezentativno združenje zavezancev** iz prvega odstavka 38. člena ZASP, ob smiselni uporabi določb tega zakona o sklenitvi **skupnega sporazuma** in **določitve tarif** z izjemo tretjega odstavka prejšnjega člena.

Nadomestila se določijo posebej za vsako napravo za tonsko snemanje in napravo za vizualno snemanje, za vsak prazen nosilec zvoka in prazen nosilec slike **glede na njun možni snemalni čas** ali **velikost spomina**, za vsako napravo za fotokopiranje **glede na učinek** (število kopij na minuto) in **glede na možnost barvnega fotokopiranja** ter **za vsako posamezno fotokopijo, narejeno za prodajo**.

Pri določitvi višine nadomestila se upoštevajo:

1. pričakovani obseg uporabe naprav in nosilcev iz prejšnjega odstavka za privatno ali drugo lastno reproduciranje ter njihov cenovni razred;
2. zmanjšani obseg prihodkov avtorja zaradi dovoljenega privatnega ali drugega lastnega reproduciranja;
3. stopnja uporabe tehničnih ukrepov iz 166.a člena ZASP za varstvo avtorskih del ali predmetov sorodnih pravic;
4. primerljivost višine nadomestila v drugih državah članicah EU, ob upoštevanju bruto domačega proizvoda na prebivalca v enoti kupne moči in
5. obseg prostih licenc oz. dovoljenj, s katerimi imetniki pravic dovoljujejo prosto uporabo avtorskih del.

Skladno s **85. členom ZKUASP** kolektivna organizacija, ki ima dovoljenje za kolektivno upravljanje pravice do pravičnega nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje iz 37. člena ZASP, lahko sprejme **začasno tarifo** ob upoštevanju določb o začasni tarifi iz 45. člena ZKUASP ter drugega in tretjega odstavka 46. člena ZKUASP.

Skladno s **87. členom ZKUASP** z dnem uveljavitve ZKUASP preneha veljati Uredba o zneskih nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje (Uradni list RS, št. 103/06), uporablja pa se do uveljavitve začasne tarife iz 85. člena tega zakona.

UPRAVIČENCI

Skladno z vsebino 21. člena ZASP materialne avtorske pravice varujejo premoženjske interese avtorja, pri čemer avtor izključno dovoljuje ali prepoveduje uporabo svojega dela in primerkov svojega dela. Če ni s tem zakonom drugače določeno, je uporaba avtorskega dela dopustna le, če je avtor v skladu s tem zakonom in pod pogoji, ki jih je določil, prenesel ustrezno materialno avtorsko pravico (drugi odstavek tega člena).

V 37. členu ZASP je opredeljena pravica avtorja do pravičnega nadomestila za tonsko ali vizualno snemanje in za fotokopiranje njegovega dela, ki se izvrši pod pogoji privatne ali druge lastne uporabe iz 50. člena tega zakona.

Drugi člen določa, da se nadomestilo iz prejšnjega odstavka za tonsko in vizualno snemanje plačuje pri prvi prodaji ali uvozu novih naprav za tonsko in vizualno snemanje ter pri prvi prodaji ali uvozu novih praznih nosilcev zvoka ali slike.

V tretjem odstavku je določeno, da se nadomestilo iz prvega odstavka tega člena za fotokopiranje plačuje pri prvi prodaji ali uvozu novih naprav za fotokopiranje ter od fotokopij, narejenih za prodajo, in sicer mesečno, glede na njihovo verjetno število.

Za namen tega zakona se skladno s četrtem odstavkom kot uvoz šteje sprostitvev blaga v prost promet v skladu s carinskimi predpisi EU ter vsak vnos na ozemlje Republike Slovenije iz drugih držav članic EU.

V petem odstavku je določeno, da so s fotokopiranjem po tem členu izenačene druge podobne tehnike reproduciranja, z napravami za tonsko in vizualno snemanje pa so izenačene druge naprave, ki omogočajo isti učinek. Upošteva se šešti odstavek pravica nadomestila iz prvega odstavka tega člena ne more biti predmet odpovedi, razpolaganja med živimi in izvršbe.

Določba 131. člena ZASP podeljuje pravico do nadomestila za privatno ali drugo lastno reproduciranje po 2. odstavku 37. člena ZASP proizvajalcem fonogramov.

ZAVEZANCI

Zavezanci za plačilo nadomestila iz 37. člena ZASP so opredeljeni v 1. odstavku 38. člena ZASP. Ti so: proizvajalci naprav za tonsko in vizualno snemanje, proizvajalci naprav za fotokopiranje, proizvajalci praznih nosilcev zvoka ali slike ter imetniki naprav, ki ponujajo odplačno fotokopiranje.

Poleg proizvajalcev so solidarno zavezani tudi uvozniki naprav in nosilcev, razen če je uvoz namenjen za privatno in nekomercialno uporabo kot del njihove osebne prtljage. Proizvajalci iz prejšnjega odstavka niso zavezanci nadomestila za tiste naprave oz. nosilce, ki jih izvažajo.

Drugi odstavek tega člena določa izjeme od plačila nadomestila za tiste naprave oz. nosilce, ki jih prvič prodajo ali uvozijo za: (1) komercialno reproduciranje avtorskih del, pri katerem je treba pridobiti dovoljenje imetnikov pravic, ali (2) reproduciranje avtorskih del v korist invalidnih oseb, če je neposredno povezano z njihovo invalidnostjo.

PREHODNA DOLOČBA ZASP

V 189. členu ZASP, razveljavljenem z uveljavitvijo ZKUASP, je bilo določeno, da lahko organizacije avtorjev, ki so pred uveljavitvijo tega zakona kolektivno uveljavljale avtorske pravice po 91. in 93. členu Zakona o avtorski pravici (Uradni list SFRJ, št. 19/78, 24/86, 21/90) nadaljujejo z delom brez dovoljenja urada, dokler urad ne izda dovoljenja za kolektivno uveljavljanje istih pravic kolektivni organizaciji, **ki izpolnjuje pogoje iz tega zakona.**

V drugem odstavku je navedeni člen določal, da se tarife, ki so jih sprejele organizacije avtorjev pred uveljavitvijo tega zakona, na podlagi 91.a člena Zakona o avtorski pravici, uporabljajo do uveljavitve splošnih ali posebnih tarif na podlagi 153. člena ZASP.

V tretjem odstavku tega člena je ZASP določal, da lahko urad, če se v enem letu od uveljavitve tega zakona ne ustanovijo ustrezne kolektivne organizacije, izda začasno dovoljenje za kolektivno uveljavljanje določenih pravic pravni osebi, ki ne izpolnjuje pogojev iz 149. člena ZASP, v katerem določi rok in pogoje za začasno kolektivno uveljavljanje pravic.

2. KRONOLOŠKI PREGLED DOSEDANJIH VLOG ZA PRIDOBITEV DOVOLJENJA

Uvodoma naj poudarimo, da stalno dovoljenje za **zbiranje in delitev** nadomestil iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja ni bilo nikoli podeljeno nobeni kolektivni organizaciji. Prav tako ne stalno dovoljenje za **zbiranje** nadomestil iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja.

Kolektivne organizacije so od leta 2009 dalje po naših informacijah doslej vložile že devet vlog s skupno 18 zahtevki za izdajo tovrstnih dovoljenj, vendar do izdaje dovoljenja za kolektivno upravljanje pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja še ni prišlo. Skoraj vse vloge so bile zavrnjene, o eni vlogi pa še ni odločeno.

Vse obstoječe in delujoče kolektivne organizacije v Republiki Sloveniji (razen ZAMP) so od pristojnega Urada za intelektualno lastnino RS (URSIL) doslej že večkrat poskušale pridobiti tako stalno kot tudi začasno dovoljenje za zbiranje nadomestil iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja, a žal brez uspeha.

Prav tako se je v tem času posebej za pridobivanje dovoljenja oblikovalo društvo Združenje ZAPIS, ki so ga dne 14. 12. 2011 ustanovili nekateri člani obstoječe kolektivne organizacije Združenje SAZAS. Tudi to društvo je večkrat neuspešno poskusilo pridobiti stalno in začasno dovoljenje.

Na iniciativo URSIL-a je bila leta 2016 ustanovljena tudi povsem nova organizacija, Društvo Kopriva, ki je prav tako vložila vlogo za izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja, o kateri do danes še ni odločeno.

Gledano časovno-kronološko sta zbiranje nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje, pozneje (po letu 2009) pa prizadevanje za pridobitev dovoljenja za zbiranje nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje potekala takole:

1997–2006

Nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje je zbirala Avtorska agencija za Slovenijo (AAS) na podlagi začasnega dovoljenja.

URSIL je AAS izdal začasno dovoljenje št. 800-3/96 z dne 3. 10. 1997 za kolektivno uveljavljanje avtorskih in sorodnih pravic v primeru privatnega in drugega lastnega reproduciranja. To začasno dovoljenje se je nanašalo le na zbiranje nadomestil; razdeljevanje nadomestil je ostalo v pristojnosti posameznih upravičenih kolektivnih organizacij in reprezentativnih združenj (obvestilo URSIL-a o dovoljenju je bilo objavljeno v Uradnem listu RS, št. 11/98).

AAS je v času od podelitve začasnega dovoljenja (oktober 1997) do prenehanja uveljavljanja pravic (za kar se je odločila sama) v juliju 2006 uveljavljala tudi nadomestilo za prodane prazne nosilce slike (videokasete) ter naprave za reproduciranje slike. To začasno dovoljenje je prenehalo veljati dne 1. 7. 2006.

2007–2009

Na podlagi začasnega dovoljenja v imenu vseh upravičencev je nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje zbiral Zavod IPF.

Dovoljenje je Zavod IPF od URSIL-a pridobil konec leta 2007, na podlagi dne 18. 6. 2007 podpisanega dogovora med tedaj obstoječimi kolektivnimi organizacijami, ključne točke, h katerim je bil tedaj zavezan Zavod IPF, pa so tedaj zagotavljale pregleden način izvajanja dovoljenja.

Nadomestilo je zbiral tudi za pravice imetnikov na avdiovizualnih delih, vendar denarja, zbranega v njihovem imenu, ni mogel razdeliti, saj ni bilo ustrezne kolektivne organizacije. Prav tako je z zbiranjem *de facto* lahko pričel šele s 1. 1. 2008, ker je URSIL zahteval prehodno obdobje, da so se uporabniki na izpolnjevanje obveznosti lahko pripravili.

Vloge v postopkih pridobivanja dovoljenja od leta 2009 dalje

Zavod IPF je dne 13. 11. 2009 ponovno vložil vlogo za podaljšanje začasnega dovoljenja in nato dne 14. 1. 2011 še vlogo za podelitev začasnega dovoljenja za izvajanje Uredbe na področju privatnega in drugega lastnega reproduciranja.

V istem času je SAZAS (neuspešno) zahteval istovrstno dovoljenje. URSIL je njegovo vlogo za izdajo stalnega oz. začasnega dovoljenja zavrnil z odločbo št. 31221-12/2009-22 (111) z dne 12. 7. 2010.

SAZAS je nato (ponovno) dne 8. 12. 2010 vložil zahtevo za izdajo stalnega oz. začasnega dovoljenja za privatno in drugo lastno reproduciranje (upr. postopek voden pod št. zadeve 31221-19/2010). Vlogo za stalno dovoljenje je URSIL zavrnil dne 3. 7. 2012 oz. za začasno dovoljenje dne 18. 12. 2012. Obe odločbi URSIL-a sta bili pravnomočno potrjeni na upravnem sodišču (sodba opr. št. I U 1183/2012-13 z dne 3. 4. 2013 in sodba I U 152/2013-15 z dne 12. 11. 2013).

Združenje ZAPIS je na URSIL dne 15. 2. 2015 vložilo vlogo za pridobitev stalnega oz. podrejeno začasnega dovoljenja – neuspešno (odločba URSIL-a št. 31227-2/2012-59 z dne 9. 12. 2013, potrjena s sodbo upravnega sodišča opr. št. I U 54/2014 z dne 23. 9. 2014).

SAZOR GIZ je dne 27. 12. 2012 na URSIL vložil vlogo za izdajo začasnega dovoljenja za kolektivno upravljanje pravice do pravičnega nadomestila za tonsko in vizualno snemanje varovanih del, ki se izvrši pod pogoji privatne ali druge lastne uporabe iz 50. člena ZASP.

Na neformalno zahtevo URSIL-a so vse ostale v postopku udeležene kolektivne organizacije hkrati podale umik svojih dotedanjih vlog za izdajo začasnega dovoljenja, ker se je URSIL neformalno zavezal izdati dovoljenje tisti kolektivni organizaciji, ki jo bodo podprle vse ostale, ta pa je bila SAZOR GIZ.

URSIL je dne 8. 1. 2013 SAZOR GIZ podal pisno zahtevo za dopolnitev vloge. Kolektivne organizacije so v zvezi z vložitvijo vloge poleg tega dvakrat dosegle medsebojni dogovor o delitvi (prvič leta 2012 in drugič leta 2014). Po številnih zahtevah za dopolnitev in pojasnilih je URSIL dne 28. 5. 2015 izdalo dovoljenja SAZOR GIZ zavrnil.

V svoji odločbi je URSIL ugotovil, da ni bil določen delež proizvajalcev fonogramov, na katerih so posneta pisna dela znotraj deleža, ki pripada vsem proizvajalcem.

Odločba je postala pravnomočna s sodbo upravnega sodišča opr. št. I U 948/2015-21. Tudi upravno sodišče je presodilo, da dogovor ni veljaven v delu, ki se nanaša na proizvajalce fonogramov in filmske producente, **ker je bil nepravilno dogovorjen delilni ključ za nadomestila znotraj skupnega 30-odstotnega deleža** proizvajalcev fonogramov in filmskih producentov. Odločilo je, da morajo biti v delilnem ključu **upoštevani tudi upravičenci, ki še niso organizirani v kolektivni organizaciji** (npr. izdajatelji zvočnih knjig).⁴³

⁴³ Opozoriti je treba, da je vsak zvočni zapis fonogram, torej tudi zvočna knjiga, gl. Zupančič, Andrej v: Trampuž, Oman, Zupančič, »Komentar Zakona o avtorski in sorodnih pravicah«, GV, Ljubljana 1997, str. 310.

V vmesnem času je URSIL zavrgel vlogo Združenja ZAPIS, ki je bila na časovni lestvici vrstnega reda vložena dne 2. 6. 2015, torej pred vlogo Koprive (o tej v nadaljevanju), zaradi česar jo je moral organ obravnavati prej.

Združenje ZAPIS je dne 20. 3. 2017 ponovno vložilo vlogo (zadeva št. 31227-11/2017), ki je bila po našem vedenju prav tako zavržena dne 10. 8. 2018. Združenje se je zoper odločitev URSIL-a »pritožilo« oz. sprožilo upravni spor (opr. št. I U 1947/2018).

Dne 17. 3. 2017 je vlogo za dodelitev dovoljenja za izvajanje dejavnosti kolektivnega upravljanja pravice do pravičnega nadomestila za tonsko ali vizualno snemanje, ki se vrši pod pogoji privatne ali druge lastne uporabe iz 50. čl. ZASP, vložilo **Društvo Kopriva**.

Društvo je dne 22. 12. 2016 na pobudo URSIL ustanovil eden od imetnikov pravic s široko podporo ostalih imetnikov pravic in širokim repertoarjem, izključno z namenom pridobitve tega dovoljenja.

Po precejšnji neaktivnosti v zvezi z vsebinsko obravnavo Koprivine vloge je 11. 10. 2017, po sedmih mesecih od vložitve vloge in po treh mesecih in pol od zadnje (samoiniciativne dopolnitve vloge), URSIL izdal zahtevo po odpravi pomanjkljivosti (Kopriva jo je v vmesnem času dvakrat samoiniciativno že dopolnila), 5. 2. 2018, po skoraj dveh mesecih od četrte dopolnitve vloge, pa izdal seznanitev z dejstvi in okoliščinami. Kopriva je odgovorila dne 26. 3. 2018 in dne 23. 1. 2019 vložila še vlogo za izdajo začasne odločbe po 221. členu ZUP.

V vmesnem času je URSIL zavrgel vlogo **Združenja ZAPIS**, ki je bila na časovni lestvici vrstnega reda vložena dne 2. 6. 2015, torej pred vlogo Koprive (zadeva št. 31227-12/2015), zaradi česar jo je moral organ obravnavati prej.

ZAPIS je dne **20. 3. 2017** ponovno vložil vlogo (zadeva št. 31227-11/2017), ki je bila po nam znanih podatkih prav tako zavržena dne 10. 8. 2018.

Zoper odločitev URSIL-a se je ZAPIS »pritožil« oz. sprožil upravni spor (opr. št. I U 1947/2018), v okviru katerega je upravno sodišče dne 26. 10. 2018 izdalo začasno odredbo. Z njo je URSIL-u **začasno prepovedalo odločanje o identičnih vlogah (tj. o vlogah za izdajo dovoljenja za privatno in drugo lastno reproduciranje), prejetih po 20. 3. 2017**, ne pa tudi o vlogah, vloženi pred 20. 3. 2017, kar pomeni, da URSIL o vlogi Koprive brez zadržka lahko odloča. Postopek je torej odprt.

Opozoriti velja na dejstvo, da bi moral URSIL v zvezi s to začasno odredbo po 3. odst. 222. čl. v povezavi s 10. odst. 82. čl. ZUP v roku 15 dni obvestiti vse prizadete stranke o začasnem zadržanju izvrševanja upravnega postopka zaradi izdane začasne odredbe sodišča, česar pa ni storil.

Dne 25. 2. 2018 je vlogo za izdajo dovoljenja za zbiranje nadomestila iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja vložil še Zavod AIPA.

Glede na navedeno je očitno, da so kolektivne organizacije v izdajo dovoljenja vlagale velike napore, da je bilo vloženo veliko število vlog za pridobitev dovoljenja in da URSIL vse od leta 2009 nobeni od obstoječih kolektivnih organizacij ni izdal niti začasnega dovoljenja samo za zbiranje nadomestil iz naslova privatnega reproduciranja, še manj za zbiranje in delitev med ostale kolektivne organizacije, kar je imetnikom pravic iz tega naslova povzročilo večmilijonsko škodo. Da je slednjo mogoče uveljavljati tudi za nazaj, potrjuje predhodno obravnavana sodba nizozemskega sodišča.

3. SODNA PRAKSA SLOVENSkih SODIšč

Sodna praksa je glede pravice do pravičnega nadomestila za tonsko in vizualno snemanje zavzela naslednja **splošna stališča**:

- Pravica do nadomestila gre skupno raznovrstnim upravičencem, zato ni mogoče podeliti dovoljenja za pobiranje nadomestila zgolj za eno kategorijo upravičencev (avtorje, glasbene izvajalce, proizvajalce fonogramov); nadomestilo je enotno za vse upravičence (I U 1080/2010-17, X Ips 221/2011 – odločba VSRS, I U 1111/2010-18, I U 1150/2010-24, I U 1183/2012-13, I U 152/2013-15).
- Pravico do nadomestila lahko učinkovito upravlja samo tista kolektivna organizacija, v katero so vključene vse raznovrstne kategorije upravičencev (I U 1080-2010-17, X Ips 221/2011-VSRS, I U 1111/2010-18, I U 1150/2010-24, I U 1183/2012-13, I U 152/2013-15).
- Dogovor o delitvi nadomestila je pogoj, brez katerega ni mogoče izdati ne stalnega ne začasnega dovoljenja, za doseg dogovora o delitvi pa si morajo poleg upravičencev do nadomestila prizadevati tudi kolektivne organizacije, ki zastopajo posamezne upravičence do nadomestila (I U 1080/2010-17, I U 1111/2010-18, I U 1150/2010-24).
- Imetniki imajo pravico do nadomestila iz 37. člena ZASP na podlagi samega zakona, vendar je uveljavitev te pravice možna le na način, ki je določen v ZASP (U 2528/2007-6, VII Pg 454/2010, I Cpg 25/2013).
- **Za uveljavljanje pravice do nadomestila za privatno in drugo lastno uporabo, ki se upravlja obvezno kolektivno, se morajo imetniki pravic organizirati tako, da ustanovijo kolektivno organizacijo in pridobijo dovoljenje URSIL-a (U 2528/2007-6).**
- Ustanovitev kolektivne organizacije in pridobitev dovoljenja URSIL-a je ključen materialni pogoj za uresničitev pravice do pravičnega nadomestila (U 2528/2007-6, VII Pg 454/2010).
- **Dovoljenje URSIL-a je konstitutiven element kolektivne organizacije oz. pričetek opravljanja dejavnosti, in sicer v mejah izdanega dovoljenja (VII Pg 454/2010).**
- **Pred izdajo dovoljenja kolektivna organizacija ne obstaja, zato ne more opravljati nobenih nalog kolektivne organizacije ali obračunavati nadomestil (VII Pg 454/2010).**
- Zavezanci ne morejo izpolniti obveznosti, če ni kolektivne organizacije oz. če nihče nima dovoljenja za kolektivno upravljanje določene pravice (VII Pg 454/2010).
- Zavezanci za plačilo nadomestila nimajo položaja stranskega udeleženca v postopku izdaje dovoljenja (U 2534/2007-16).

Glede pridobitve **stalnega** dovoljenja za kolektivno upravljanje pravice do pravičnega nadomestila za tonsko ali vizualno snemanje je sodna praksa zavzela naslednja stališča:

- Nujno je, da so v kolektivno organizacijo, ki upravlja to nadomestilo, združene že obstoječe kolektivne organizacije, ki zastopajo posamezne upravičence do nadomestila, ali posamezni upravičenci neposredno (I U 1080/2010-17, X Ips 221/2011 – VSRS, I U 1111/2010-18).
- Vlagatelj mora v vlogi za pridobitev dovoljenja izkazati, da združuje vse raznovrstne upravičence do nadomestila (avtorje različnih avtorskih del, izvajalce, proizvajalce fonogramov,

filmske producente) s članstvom v novi, skupni kolektivni organizaciji ali pa s pooblastili, danimi že obstoječi kolektivni organizaciji; od upravičencev pa je odvisno, kako se bodo organizirali (I U 1080/2010-17, X Ips 221/2011-VSRS, I U 1111/2010-18).

– Za izdajo stalnega dovoljenja je nujno, da se v pravilih delitve nadomestila (ki morajo biti vsebovana v statutu kolektivne organizacije) določi natančnejša merila za delitev nadomestila med posamezne upravičence – vrste avtorjev glede na njihovo avtorsko delo (avtorje glasbenih del, literarnih del, likovnih del, avdiovizualnih del, fotografij ...), posamezne vrste izvajalcev glede na njihovo izvedbo (izvajalce glasbe, plesalce, igralce ...) ter razmerje delitve med proizvajalce fonogramov in filmske producente (I U 1080/2010-17, I U 1183/2012-13).

Stališča sodišč glede pridobitve **začasnega** dovoljenja za kolektivno upravljanje pravice do pravičnega nadomestila za tonsko ali vizualno snemanje:

– ZASP izdajo začasnega dovoljenja omogoča, ne pa tudi zapoveduje, URSIL pri tem odloča po prostem preudarku (I U 1080/2010-17, X Ips 221/2011 – VSRS, I U 1150/2010-24).

– Uspešno izvajanje začasnega dovoljenja je možno samo v primeru, če bi vlagatelj dosegel sporazum vseh upravičencev glede delitve nadomestila, tudi za tiste, ki jih ne zastopa oz. mu niso dali pooblastila (delitveni ključ oz. delitveno razmerje), saj prvi odstavek 154. člena ZASP določa delitveno razmerje zbranih nadomestil le na osnovni ravni (I U 1080/2010-17, X Ips 221/2011 – VSRS, I U 1150/2010-24, I U 152/2013-15).

– URSIL ne more sam določiti ključa delitve, ker bi to preseгло njegove pristojnosti, poleg tega bi bila njegova odločitev arbitrarna (I U 1080/2010-17, I U 1150/2010-24, I U 152/2013-15).

– **URSIL lahko v začasnem dovoljenju določi roke in pogoje, tudi datum pričetka pobiranja nadomestil** (U 2528/2007-6, VII Pg 454/2010, I Cpg 25/2013).

– Zmotno je stališče, da je uveljavitev pravice do nadomestila omejena samo z zastaranjem in da je pridobitev dovoljenja le administrativni pogoj za uveljavljanje nadomestil (I Cpg 25/2013).

– Zavod IPF ni upravičen do nadomestil, ki se nanašajo na obveznosti zavezancev, nastale, preden je pridobil začasno dovoljenje. Aktivno legitimacijo za pobiranje nadomestil je pridobil 12. 11. 2007 (datum izdaje dovoljenja) in tako ne more zahtevati odškodnine v višini nepobranih nadomestil za nazaj, ko kolektivna organizacija še ni obstajala in ni imela dovoljenja, saj zavezanci niso mogli izpolnjevati svoje obveznosti do imetnikov pravic (VII Pg 454/2010, I Cpg 25/2013).

– Ker imetniki pravic v obdobju od prenehanja začasnega dovoljenja AAS do pridobitve začasnega dovoljenja Zavoda IPF pravice do nadomestila niso uveljavljali v skladu z ZASP, za to obdobje pravice do nadomestila ne morejo uveljaviti, saj za uveljavljanje navedene pravice v tem obdobju niso bili izpolnjeni zakonski pogoji (I Cpg 25/2013).

– Sodišče torej meni, da besedilo »določi rok in pogoje« ne pomeni, da toženka (URSIL) lahko določi/mora določiti vse pogoje, ki bi zagotavljali uspešno upravljanje pravice. Po mnenju sodišča pogojev, ki izhajajo iz poslovnega modela upravljanja pravice, kot ga je zahtevala stranka skupaj z drugimi kolektivnimi organizacijami dogovorila, toženka ne more določati. Dogovorjene pogoje (med stranko, ki zahteva izdajo dovoljenja, in strankami z interesom v postopku), ki so podlaga za upravljanje pravice, toženka zato lahko le presoja v smislu, ali bo stranka na njihovi podlagi s pravico učinkovito upravljala. (UPRS sodba in sklep I U 948/2015).

Stališča sodišč glede (možnosti) **individualnega uveljavljanja** pravice do pravičnega nadomestila za tonsko ali vizualno snemanje:

– Ker gre v primerih iz tretjega odstavka 189. člena ZASP zgolj za prehodno obliko kolektivnega upravljanja, je zakonodajalec URSIL za postopke izdaje začasnega dovoljenja podelil pravico odločanja po prostem preudarku. Od interesa avtorjev je odvisno, ali bodo svojo poplačilno pravico (kolektivno, torej z ustanovitvijo kolektivne organizacije, ter v skladu z zakonom) upravljali ali ne. ZASP je v četrtem odstavku 189. člena izjemoma dopustil individualno uveljavljanje pravic, ki se sicer lahko po zakonu uveljavljajo samo kolektivno, vendar le, dokler URSIL ne izda dovoljenja za njihovo kolektivno uveljavljanje ali dokler ni sklenjena ustrezna kolektivna avtorska pogodba.

To pomeni, da je bilo imetnikom pravic na fonogramih v vmesnem obdobju, ko ni bilo kolektivnega upravljanja pravice do nadomestila, omogočeno tudi njeno individualno uveljavljanje, in ne drži, da je bila pravica do nadomestila v tem obdobju suspendirana, saj zgolj ni bila (individualno) uveljavljana. Kolektivna organizacija pa je ne more uveljavljati za nazaj, saj je njeno delovanje vezano na dovoljenje URSIL-a (VSL I Cpg 25/2013, I U 152/2013, X Ips 403/2015, I U 1080/2010, I U 1111/2010).

– Deležev posameznih proizvajalcev fonogramov v celotni delilni masi⁴⁴, ki jo kolektivna organizacijapridobi od plačanih nadomestil za javno predvajanje fonogramov, ni mogoče uporabiti za delitev nadomestila za privatno ali drugo lastno reproduciranje, niti za odločitve o višini neupravičene obogatitve. Predmet javnega predvajanja so predvsem glasbeni fonogrami, ne pa tudi ostali.

Med fonograme se uvršča na primer tudi recitacije del klasične književnosti, nastope komikov in humoristov, javne politične govore, fonograme, namenjene za samopomoč ali osebno izpopolnjevanje, in fonograme s posnetki drugih zvokov. Za nekatere fonograme je tako očitno, da primarno niso namenjeni javnemu predvajanju, čeprav se lahko tudi to zgodi. Zato utemeljitev tožbenega zahtevka z deležem javno predvajanih fonogramov ni pravilna (VSL V Cpg 808/2018, VSL V Cpg 54/2018).

– Tožnice (proizvajalke fonogramov) imajo same pravico do uveljavljanja zahtevkov. Razlaga, po kateri bi tožnice kot materialnopravne upravičenke ne mogle uveljavljati svojih pravic same, bi pripeljala do tega, da bi avtorji in imetniki avtorski sorodnih pravic ostali brez vsake možnosti uveljavljanja svojih pravic v času, ko nobena kolektivna organizacija nima več dovoljenja za uveljavljanje teh pravic.

To ne bi bilo v skladu z ureditvijo, kot jo je uveljavila Ustava Republike Slovenije, s katero je izrecno zagotovljeno varstvo avtorskih in drugih pravic, ki izvirajo iz umetniške, znanstvene, raziskovalne in izumiteljske dejavnosti. Nasprotovalo bi tudi pravici do sodnega varstva, ki je zagotovljena s prvim odstavkom 23. člena Ustave RS.

Takšno stališče podpira končno tudi odločba VS RS, opr. št. III Ips 33/2014. V njej je bila sicer tožeča stranka kolektivna organizacija, toda odločba ne glede na to pojasnjuje, katera oseba je upravičena do uveljavljanja zahtevkov, če jih ne more uveljavljati kolektivna organizacija (VSL V Cpg 828/2017).

⁴⁴ Glede na ugotovitve prvostopenjskega sodišča je bilo sicer začasno dovoljenje za kolektivno upravljanje pravice do pravičnega nadomestila za tonsko ali vizualno snemanje varovanih del dano, potem pa je nehalo veljati 31. 12. 2009 (prvostopenjska sodba). Od tedaj naprej ni več nobene kolektivne organizacije, ki bi uveljavljala nadomestilo. Zato je vsaka od tožnic uveljavljala zahtevke zoper toženo stranko. Gre za t. i. »individualno uveljavljanje« (4. odstavek 189. člena ZASP).

Stališča sodišč glede **sporazuma vseh upravičencev** o delitvi nadomestila kot pogoja za izdajo začasnega oz. stalnega dovoljenja:

– Uspešno izvajanje začasnega dovoljenja je mogoče zagotoviti samo v primeru, če se doseže sporazum vseh upravičencev (avtorjev različnih varovanih del, izvajalcev različnih varovanih del, proizvajalcev fonogramov in filmskih režiserjev) glede delitve nadomestila (delitveni ključ oz. delitveno razmerje).

Takšen **sporazum je nujen**, saj prvi odstavek 154. člena ZASP določa **delitveno razmerje zbranih nadomestil le na osnovni ravni**. Za nadaljnjo delitev nadomestila na posamezne skupine upravičencev pa je potrebno skleniti **dogovor o delitvi**. Glede na naravo pravice do nadomestila je dogovor o delitvi nadomestila pogoj, brez katerega ni mogoče izdati ne stalnega kot tudi ne začasnega dovoljenja (I U 152/2013, I U 54/2014, I U 1080/2010, I U 1111/2010, I U 948/2015).

Stališča sodišč glede **delitvenega ključa**:

– Pravilen delilni ključ je materialni pogoj, ki ga mora stranka izkazati za ugoditev zahtevku. Nepravilnost delilnega ključa je v obravnavani zadevi po stališču sodišča nosilni razlog za zavrnitev zahteve za izdajo začasnega dovoljenja. Upravno sodišče RS je s sodbo in sklepom št. I U 948/2015-21 z dne 18. 10. 2016 zavrnilo tožbi Združenja SAZAS in SAZOR GIZ zoper odločbo Urada RS za intelektualno lastnino št. 31225-2/2012-71/102 z dne 28. 5. 2015, ki je tako postala pravnomočna.

Z navedeno odločbo je urad zavrnil vlogo SAZOR GIZ za izdajo začasnega dovoljenja za kolektivno upravljanje pravice do pravičnega nadomestila za tonsko ali vizualno snemanje varovanih del, ki se izvrši pod pogoji privatne ali druge lastne uporabe iz 50. člena ZASP, ker je ugotovil, da SAZOR GIZ ni izkazal, da bo učinkovito izvajal kolektivno upravljanje te pravice.

Upravno sodišče je pritrdilo stališču urada glede obeh razlogov za zavrnitev izdaje začasnega dovoljenja. **Prvi razlog** za zavrnitev se nanaša na administrativnotehnične posle, ki jih lahko kolektivna organizacija – imetnica dovoljenja na podlagi drugega odstavka 146. člena ZASP s pogodbo zaupa drugi kolektivni organizaciji ali gospodarski družbi. Sodišče med drugim navaja, da je tudi pravilno (učinkovito) opravljanje administrativnotehničnih poslov materialni pogoj za izdajo dovoljenja in je njegov obstoj stranka morala izkazati. **Drugi razlog** se nanaša na delilni ključ. Sodišče je sledilo stališču urada, da mora biti delilni ključ podan (v skladu z ZASP) pred izdajo odločbe ter da je pravilen delilni ključ materialni pogoj, ki ga mora stranka izkazati za ugoditev zahtevku.

Delilni ključ je po svoji pravni naravi **sporazum, ki ureja medsebojna razmerja med različnimi skupinami upravičencev do nadomestila, ki jih zastopajo kolektivne organizacije**, pri čemer morajo le-te upoštevati tudi upravičence, ki nimajo svoje kolektivne organizacije. Po svoji pravni naravi gre torej za **pogodbo, ki ureja razmerja med kolektivnimi organizacijami glede delitve nadomestila**. S sporazumom oz. delilnim ključem morajo kolektivne organizacije z določitvijo deležev zavarovati interese svojih upravičencev (ki jih zastopajo), kot tudi določiti delež nadomestila tistih upravičencev, ki še niso ustanovili svoje kolektivne organizacije. Da morajo biti v delilni ključ vključeni tudi upravičenci, ki še niso organizirani v kolektivno organizacijo, izhaja iz določbe prvega odstavka 39. člena ZASP, ki določa, da je nadomestilo skupno vsem upravičencem (sodba I U 948/2015).

Stališča sodišč glede **opravljanja administrativnotehničnih poslov**:

– Sodišče soglaša s toženko, da dogovor, da bo del administrativnotehničnih poslov opravljalo C., ne temelji na dejanskih možnostih le-tega, saj nima nobenih zaposlenih (tega dejstva C. ne zanika tudi v tožbi), kar posledično pomeni, da teh poslov sam ne bo opravljal.

Sodišče soglaša z razlago drugega odstavka 146. člena ZASP, da kolikor bi izvajalec administrativnotehničnih poslov (katerih opravljanje mu je zaupala kolektivna organizacija) del ali vse tako prenesene posle prenesel na tretjo osebo, bi s tem ravnal v nasprotju s 146. členom ZASP.

ZASP kot specialni zakon prepoveduje veriženje pogodb. Posledica veriženja je povečanje stroškov upravljanja, posledično zato imetniki pravic dobijo nižji avtorski honorar. Po jezikovni razlagi drugega odstavka 146. člena ZASP je dovoljen le en prenos, taka razlaga pa je tudi v skladu z namensko (kot razloženo zgoraj) in zgodovinsko (glej 14. člen ZKUASP v veljavi od 22. 10. 2016).

Administrativnotehnične posle za tožnika naj bi opravljal tudi B. d. o. o. Toženka očita, da v predloženih dokumentih ni podlage za ločnico, katere posle bo kdo in kako upravljal. Posledično je zato nerazumljiv (in nepreverljiv) dogovor, ki ceno dela omejuje na odstotek zbranega nadomestila. Znotraj dogovorjenega odstotka zbranega nadomestila tudi ni določena vrednost za posamezno opravljeno storitev. Navedeno so tudi po mnenju sodišča bistvene pomanjkljivosti dogovorov strank, na katere je toženka lahko oprla svoj zaključek, da A. GIZ ne bo mogel pravice učinkovito upravljati.

Sodišče ne more slediti ugovoru, da je bilo strankam dogovora jasno, katere konkretne administrativnotehnične posle so imele v mislih. Delitev dela bi morala jasno izhajati iz dogovora strank v zvezi z administrativnotehničnimi posli. Dejstva, da je plačilo za administrativnotehnične storitve dogovorjeno od odstotka realizacije, in dejstva, da strošek za posamezno storitev med strankami ni določen, stranki ne prerekata.

V zvezi s podrobno obrazložitvijo posledic napak v dogovorih strank in posledic, ki bi jih lahko povzročili zgoraj opisani dogovori oz. nedogovori, se sodišče v celoti sklicuje na obrazložitev toženke (drugi odstavek 71. člena ZUS-1) in jih sprejema v smislu, da nakazujejo, da A. GIZ pravice na podlagi le-teh ne bi uspešno upravljal (sodba in sklep I U 948/2015).

– Upravno sodišče je pritrdilo stališču urada glede obeh razlogov za zavrnitev izdaje začasnega dovoljenja. Prvi razlog za zavrnitev se nanaša na administrativnotehnične posle, ki jih lahko kolektivna organizacija – imetnica dovoljenja na podlagi drugega odstavka 146. člena ZASP s pogodbo zaupa drugi kolektivni organizaciji ali gospodarski družbi. Sodišče med drugim navaja, da je tudi pravilno (učinkovito) opravljanje administrativnotehničnih poslov materialni pogoj za izdajo dovoljenja in je njegov obstoj stranka morala izkazati (sodba I U 948/2015).

Stališča sodišč glede **enotnosti** nadomestila:

– Sodišče je svojo odočitev utemeljilo z razlago, da iz enega varovanega dela izvira pravica do enotnega nadomestila (za tonsko in vizualno snemanje) varovanih del, sredstva iz tega nadomestila pa pripadajo različnim kategorijam upravičencev, za katere je v prvem odstavku 154. člena ZASP določen poseben primer delitve zbranega nadomestila na osnovni ravni, in sicer se nadomestilo deli avtorjem v obsegu 40 %, izvajalcem v obsegu 30 % ter proizvajalcem fonogramov oz. filmskim producentom v obsegu 30 %. Nadaljnja delitev nadomestila med upravičence pa se opravi v skladu z dogovorjenimi reparticijskimi pravili (tako tudi: Vrhovno sodišče RS v sodbi X Ips 221/2011 z dne 11. 7. 2012). (I U 152/2013)

– izključitveni pogoj po 2. točki prvega odstavka 149. člena ZASP (materialna podlaga ne zagotavlja napovedane učinkovitosti upravljanja avtorske pravice) je organ oprl na 37. člen, ki ureja pravico do nadomestila, in 154. člen ZASP, ki pa – kot že povedano – ureja poseben primer delitve nadomestil. Iz teh določb je razbrati, da gre za skupno nadomestilo, zato pravico do nadomestila lahko upravljajo le vsi upravičenci skupaj, kar je pravilno ugotovil tudi upravni organ.

Organ je pri podaji ugotovitev v tem delu odločbe najprej ugotovil, da statut tožnika sicer omogoča vključitev vseh kategorij upravičencev do tega nadomestila, nato pa v nadaljevanju, da tožnika za upravljanje te pravice niso pooblastili upravičenci iz vseh kategorij. Že iz tega razloga (kar je potrdila tudi že sodna praksa, npr. sodba Vrhovnega sodišča RS, X Ips 221/2011 z dne 11. 7. 2012) pa je zavrnitev izdaje dovoljenja utemeljena.

Kot izhaja iz citirane sodbe Vrhovnega sodišča RS in tudi sodne prakse naslovnega sodišča (npr: I U 1183/2012 z dne 3. 4. 2013), **lahko le tista kolektivna organizacija, v katero so ustrezno vključene vse kategorije upravičencev** (avtor, izvajalec, filmski producent, proizvajalec fonogramov), upoštevaje pri tem naravo pravice, upravlja s to pravico.

Tako ne drži trditev tožnika, da ni jasno, ali je za izpolnitev tega pogoja zadoščeno že z možnostjo vključitve vseh kategorij upravičencev v to združenje po statutu ali morajo biti že dejansko izkazana pooblastila vseh kategorij upravičencev za upravljanje z nameravano varovano pravico. **Za opredelitev materialne podlage kolektivne organizacije po drugem odstavku 149. člena ZASP so namreč nedvomno relevantni avtorji, ki kolektivno organizacijo pooblastijo** za upravljanje svojih pravic (UPRS sodba I U 54/2014).

– Ker gre za skupno nadomestilo, po stališču upravnega organa, ki mu sodišče pritrjuje, pravico do tega nadomestila lahko upravljajo le vsi upravičenci skupaj. Opisana narava pravice pa se odraža v kolektivni organizaciji, preko katere upravičenci morajo (gre za obvezno kolektivno upravljanje po 3. točki 147. člena ZASP) to pravico upravljati.

S to pravico lahko kolektivno upravlja le tista kolektivna organizacija, v katero so ustrezno vključene vse kategorije upravičencev. Za opredelitev materialne podlage kolektivne organizacije so po drugem odstavku 149. člena ZASP relevantni avtorji, ki pooblastijo kolektivno organizacijo za upravljanje svojih pravic (UPRS sodba I U 1183/2012).

Stališče sodišča v zvezi z **rezervacijami**:

– Sodišče meni, da če je nesporna praksa, da rezervacije znašajo 5 %, je nesmiselno zatrjevanje, da bi bil lahko delež tudi 20 %, ipd. V skladu z določbo tretjega odstavka 189. člena ZASP lahko toženka v začasnem dovoljenju določi rok in pogoje za začasno kolektivno upravljanje pravic (sodba in sklep I U 948/2015).

PROBLEMI IZVAJANJA PRAVNE UREDITVE

1. NADOMESTILO ZA PRIVATNO IN DRUGO LASTNO REPRODUCIRANJE

Nadomestilo za privatno reproduciranje je za ustvarjalce pomemben vir prihodka. V povprečju predstavlja 5 % prihodkov avtorjev, so pa glede tega med državami precejšnje razlike. Članice organizacije SAA⁴⁵, 29 kolektivnih organizacij, ki zastopajo avdiovizualne avtorje iz 22 držav, so na primer v letu 2014 iz tega naslova zbrale 80 milijonov EUR za avdiovizualne (neglasbene) avtorje. Med letoma 2007 in 2009, ko se je pri nas to nadomestilo nazadnje zbiralo, so producenti, igralci in avtorji avdiovizualnih del prejeli 0,5 milijona EUR. Nadomestilo za privatno reproduciranje je v času in okolju, ki je negotovo in ustvarjalcem nenaklonjeno, zanesljiv prihodek za sicer neplačan čas, v katerem razvijajo nove projekte.

Sistem nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje deluje kot del pravičnega gospodarstva, v katerem se generirajo prihodki, ki so razdeljeni neposredno imetnikom pravic. Ta nadomestila jim pomagajo do finančne neodvisnosti, jim omogočajo, da se v celoti posvečajo svoji umetnosti, torej stimulirajo njihovo ustvarjalnost in umetniško svobodo.

V 50. členu ZASP uporabljenega izraza, da je reproduciranje že objavljenega dela »prosto«, ne gre razumeti na način, da avtorju za privatno reproduciranje njegovega dela ne pripada (pravično in primerno) nadomestilo.

Reproduciranje že objavljenega dela je »prosto« le obveznosti pridobitve dovoljenja od avtorja, ni pa »prosto« plačila nadomestila. Enako izhaja iz vsebine Direktive EU iz leta 2001, ki je za privatno reproduciranje v 2. odstavku 5. člena predvidela izjemo od pravice reproduciranja »v zvezi z reprodukcijami v kateremkoli mediju, ki jih izdelata fizična oseba za privatno uporabo in v namene, ki niso niti posredno niti neposredno komercialni, ob pogoju, da imetniki pravic prejmejo pravično nadomestilo«.

V skladu z navedeno direktivo torej določbe 50. člena ZASP ni mogoče tolmačiti na način, da avtorju za do tri primerke reproduciranja njegovega avtorskega dela ne pripada nadomestilo. Ravno nasprotno, avtorju nadomestilo pripada, na kar dodatno nakazuje 5. odstavek 37. člena ZASP, ki določa, da je glede na prejšnji odstavek pod pogoji iz prvega odstavka 37. člena ZASP dovoljeno prosto reproducirati pisno delo v obsegu celotne knjige, če je njena naklada izčrpana že najmanj dve leti, oz. reproducirati grafično izdajo glasbenega dela z ročnim prepisovanjem, kar je glede na način reproduciranja, naveden v tem členu, tudi edino smiselno. Privatno reproduciranje celotnega dela namreč omogoča izjemna situacija, ko avtorskega dela ni več mogoče uporabljati drugače kot na način, da ga v celoti fotokopiramo oz. prepíšemo, ker original za redno uporabo že dalj časa ni več na voljo.

Čeprav jih neposredno zadeva, proizvajalci in uvozniki podatkovnih nosilcev in snemalnih naprav plačevanje nadomestil pogosto prenesejo na končnega uporabnika. Pri tem je zanimivo, da so cene izdelkov, ki zapadejo pod obveznost plačila te dajatve, v Evropi primerljive, in to ne glede na različno določene višine nadomestil za privatno reproduciranje. V Španiji so cene ostale nespremenjene celo po umiku nadomestila za privatno reproduciranje leta 2012, saj so prodajalci in proizvajalci enostavno povečali svoje marže.

Tudi v Sloveniji po letu 2009 končni uporabniki nosilcev in naprav zaradi nepodaljšanja začasnega dovoljenja niso imeli prav nobene ugodnosti, imetniki pravic pa so utrpeli veliko škodo (po oceni okoli 7 mio EUR).

⁴⁵ »Society of audiovisual authors«

Slovenija je poleg Bolgarije edina država v Evropi, v kateri kljub zakonski ureditvi nadomestila za privatno reproduciranje imetniki pravic iz tega naslova ne dobijo niti »centa«.

2. OBVEZNO KOLEKTIVNO UPRAVLJANJE

Vrhovno sodišče je v sodbi X Ips 221/2011 z dne 11. 7. 2012 iz definicije varovanega avtorskega dela po 5. členu ZASP⁴⁶ izpeljalo obrazložitev, da **iz enega varovanega dela izvira pravica do enotnega nadomestila (za tonsko in vizualno snemanje) varovanih del, sredstva iz tega nadomestila pa pripadajo različnim kategorijam upravičencev**⁴⁷.

Ker je kolektivno upravljanje s tem enotnim nadomestilom za tonsko in vizualno snemanje varovanih del **namenjeno vsem upravičencem do sredstev iz tega nadomestila skupno**⁴⁸ in po 3. točki 147. člena ZASP **obvezno**, vrhovno sodišče pritrjuje stališču sodišča prve stopnje, da lahko s pravico do nadomestila **učinkovito upravlja samo tista kolektivna organizacija, v katero so vključene vse raznovrstne kategorije upravičencev** do sredstev iz tega nadomestila (bodisi s članstvom v kolektivni organizaciji bodisi s pooblastili, danimi že obstoječi kolektivni organizaciji), torej tako avtorji kot tudi izvajalci in proizvajalci fonogramov oz. filmski producenti.

V nadaljevanju se je vrhovno sodišče zato postavilo na stališče, da je URSIL na podlagi 2. točke prvega odstavka 149. člena ZASP pravilno zavrnil zahtevek za izdajo stalnega dovoljenja za upravljanje s pravico do predmetnega nadomestila, ker njegova materialna podlaga ni zagotavljala napovedane učinkovitosti upravljanja pravice do predmetnega nadomestila. To pa zato, ker so bili vanj vključeni le (po statutu) glasbeni avtorji in (po pooblastilu) avtorji s področja književnosti, znanosti ter publicistike, ne pa tudi izvajalci, proizvajalci fonogramov in filmski producenti ter avtorji drugih avtorskih del.

Takšno stališče vrhovnega sodišča je v nasprotju z namenom Direktive 2014/26/EU o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic, po kateri je »ratio« obveznega kolektivnega upravljanja v tem, da organizacije za kolektivno upravljanje pravic imetnikom pravic omogočajo, da prejmejo nadomestilo za uporabo, ki ga sami ne bi mogli nadzirati ali uveljavljati⁴⁹. Šolski primer takšne uporabe je prav zbiranje in delitev nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje, saj **številne pravne ureditve omejujejo uporabo pravice reproduciranja na dejavnosti, ki jih je mogoče označiti kot »zasebno kopiranje«, z utemeljitvijo, da je praktično nemogoče izdati dovoljenja tako velikemu številu posameznikov ali nadzorovati njihovo uporabo.**⁵⁰

⁴⁶ Po prvem odstavku 5. člena ZASP, ki opredeljuje varovano delo, so avtorska dela individualne intelektualne stvaritve s področja književnosti, znanosti in umetnosti, ki so na kakršenkoli način izražene, če ni z ZASP drugače določeno. Po drugem odstavku 5. člena ZASP za avtorska dela veljajo zlasti: 1. govornjena dela, kot npr. govori, pridige, predavanja; 2. pisana dela, kot npr. leposlovna dela, članki, priročniki, študije ter računalniški programi; 3. glasbena dela z besedilom ali brez besedila; 4. gledališka, gledališko-glasbena in lutkovna dela; 5. koreografska in pantomimska dela; 6. fotografska dela in dela, narejena po postopku, podobnem fotografiranju; 7. avdiovizualna dela; 8. likovna dela, kot npr. slike, grafike in kipi; 9. arhitekturna dela, kot npr. skice, načrti ter izvedeni objekti s področja arhitekture, urbanizma in krajinske arhitekture; 10. dela uporabne umetnosti in industrijskega oblikovanja; 11. kartografska dela; 12. predstavitve znanstvene, izobraževalne ali tehnične narave (tehnične risbe, načrti, skice, tabele, izvedenska mnenja, plastične predstavitve in druga dela enake narave).

⁴⁷ Pri videospotu pesmi, ki je avdiovizualno delo, so tako upravičeni imetniki pravice do nadomestil: avtor besedila, skladatelj, izvajalec, producent, za katere je v prvem odstavku 154. člena ZASP določen poseben primer delitve zbranega nadomestila na osnovni ravni (nadomestilo se deli avtorjem v obsegu 40 %, izvajalcem v obsegu 30 % ter proizvajalcem fonogramov oz. filmskim producentom v obsegu 30 %, nadaljnja delitev nadomestila med upravičence v posamezni skupini pa se opravi v skladu z dogovorjenimi reparticijskimi pravili).

⁴⁸ Prvi odstavek 39. člena ZASP.

⁴⁹ 2. odstavek preambule Direktive o kolektivnem opravljanju avtorske in sorodnih pravic.

⁵⁰ Wijminga, Klomp et. al. v »*International Survey on Private Copying, Law and practice 2016*«, str. 5.

Na (tudi sodno) uveljavljane očitke, da je z neizdajo začasnega oz. stalnega dovoljenja imetnikom pravic dejansko odvzeta možnost uveljavljanja pravice do pravičnega nadomestila iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja, se je URSIL odzval z utemeljitvijo, da ZASP do izdaje dovoljenja kolektivni organizaciji imetnikom pravic **omogoča individualno uveljavljanje**. Tako stališče je v sodbi III Ips 33/2014 zavzelo tudi vrhovno sodišče.⁵¹

V obdobju od leta 2010 do danes za uveljavljanje pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja, kljub številnim vlogam, nobeni od kolektivnih organizacij ni bilo podeljeno niti stalno niti začasno dovoljenje za kolektivno upravljanje pravice do privatnega reproduciranja.

Ker sta določbi o individualnem upravljanju iz (razveljavljenega) 4. odstavka 189. člena ZASP in 75. člena ZKUASP dejansko neuresničljivi, je imetnikom pravic *de facto* odvzeta možnost uveljavitve pravice do nadomestila iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja⁵². Tak položaj je protipraven in z vidika neustrezne uzakonitve pravice tudi neustaven.

Trenutne razmere so take, da je po zakonu možno individualno upravljati s pravico, ki je ni mogoče individualno uveljaviti. Določba 75. člena ZKUASP je vsebinsko-izrazno nedosledna, saj imetniki pravic ne »upravljajo« pravic v smislu določanja tarif, izdajanja licenc ali pobiranja denarja od uporabnikov. Pojma »individualno upravljanje« zato ni mogoče enačiti s pojmom »individualno uveljavljanje«. Na vsebinsko nedoslednost oz. neustrezno uporabo pojma »upravljanje« v ZASP je opozorilo tudi Višje sodišče v Ljubljani.⁵³

ZASP⁵⁴ je v 4. odstavku 189. člena določal, da se pravice, ki se po tem zakonu uveljavljajo samo kolektivno, lahko uveljavljajo individualno, dokler URSIL ne izda dovoljenja za njihovo kolektivno uveljavljanje ali dokler ni sklenjena ustrezna kolektivna avtorska pogodba.

⁵¹ V sodbi VSRS III Ips 33/2014 z dne 29. 9. 2015 je sodišče zavzelo naslednje stališče: »Ni sicer napačno izhodišče revidentke (tožnice), da sama pravica do nadomestila imetnikom pravic na fonogramih ne nastane šele s podelitvijo dovoljenja kolektivni organizaciji. Vendar pa je že pritožbeno sodišče pravilno pojasnilo, da je uveljavitev te pravice mogoča le na način, določen v ZASP. Revizijsko sodišče dodaja, da gre pri tem za urejanje načina uresničevanja oz. izvrševanja (avtorske oz. sorodne) pravice, kar omogoča drugi odstavek 15. člena Ustave RS, ker je to nujno zaradi same narave pravice. (2) 147. člen ZASP je za primere reproduciranja avtorskih del za privatno ali lastno uporabo ter njihovo fotokopiranje določil obvezno kolektivno upravljanje avtorskih pravic. To pa je mogoče le na podlagi dovoljenja, ki ga izda URSIL (prvi odstavek 146. člena ZASP v povezavi s 6. členom Uredbe o organih v sestavi ministrstev. (3) Pravilno je stališče sodišč nižjih stopenj, da je URSIL z določitvijo roka in pogojev za začasno kolektivno uveljavljanje pravice ravnal v skladu s tretjim odstavkom 189. člena ZASP. (4) Neutemeljeni so zato revizijski očitki, da URSIL za to ni imel zakonskega pooblastila. Ker gre v primerih iz tretjega odstavka 189. člena ZASP zgolj za prehodno obliko kolektivnega upravljanja, je zakonodajalec URSIL za postopke izdaje začasnega dovoljenja podelil celo pravico odločanja po prostem preudarku. Kot je bilo že prej pojasnjeno, pa je bil s tem konkretiziran zgolj način izvrševanja avtorske pravice, ni pa bilo poseženo v samo pravico. Praviloma je od interesa avtorjev odvisno, ali bodo svojo poplačilno pravico (kolektivno, torej z ustanovitvijo kolektivne organizacije, ter v skladu z zakonom) upravljali ali ne. **ZASP je v četrtem odstavku 189. člena izjemoma dopustil individualno uveljavljanje pravic, ki se sicer lahko po zakonu uveljavljajo samo kolektivno, vendar le, dokler URSIL ne izda dovoljenja za njihovo kolektivno uveljavljanje ali dokler ni sklenjena ustrezna kolektivna avtorska pogodba.** To pomeni, da je bilo imetnikom pravic na fonogramih v vmesnem obdobju, ko ni bilo kolektivnega upravljanja pravice do nadomestila, omogočeno tudi njeno individualno uveljavljanje. Zato ne držijo revizijske navedbe, da je bila pravica do nadomestila v tem obdobju suspendirana, saj zgolj ni bila (individualno) uveljavljana.«

⁵² Gl. npr. odločbo o ugotovitvi, da zakon o popravni krivic ni v neskladju z ustavo, in ugotovitvi, da ni v skladu z ustavo, da zakonodajalec ni s posebnim zakonom uredil pogojev in postopka za uveljavljanje pravice do odškodnine po Zakonu o popravni krivic (Uradni list RS, št. 61/99) z dne 15. 7. 1999, 24. odstavek: »Ni namreč neustavno to, da ZZVN priznava žrtvam vojnega nasilja pravico do vojne odškodnine. **Neustavno je to, da te pravice ne uzakonja tako, da bi bila uresničljiva.** Zato je ustavno sodišče le ugotovilo neskladnost take ureditve z ustavo in je zakonodajalcu naložilo, da v določenem roku sprejme zakon, s katerim bo v celoti uredil vprašanja vojne odškodnine.«

⁵³ Slednje v sodbi V Cpg 828/2017 z dne 7. 11. 2017 ugotavlja: Praviloma mora opisano materialnopravno pravico avtorja ali proizvajalca fonogramov uveljavljati kolektivna organizacija (147. člen ZASP). To sicer ne pomeni, da je zato na kolektivno organizacijo prešla materialnopravna pravica. Kolektivna organizacija pridobi zgolj upravičenje do uveljavljanja takšnega zahtevka. ZASP sedaj to upravičenje vsebinsko neustrezno imenuje »upravljanje« (gl. npr. naslov 6. poglavja ZASP).

⁵⁴ Ur. l. RS; št. 5-223/1991 z dne 8. 2. 1991.

Navedeni odstavek je v svojem 87. členu razveljavil ZKUASP, ki je določil, da z dnem njegove uveljavitve prenehata veljati 3. in 4. odstavek 189. člena ZASP. ZKUASP v svojem 75. členu določa, da se pravice, ki se po tem zakonu upravljajo samo kolektivno, lahko upravljajo individualno, dokler pristojni organ ne izda dovoljenja za njihovo kolektivno upravljanje.

Avtorske pravice se v skladu z vsebino 7. člena ZKUASP upravljajo posamično (individualno), tj. za vsako posamezno avtorsko delo posebej, ali skupinsko (kolektivno), tj. za več avtorskih del več avtorjev hkrati. Imetnik pravic se sam odloča, ali bo avtorsko pravico upravljal osebno ali po zastopniku ali bo za upravljanje svojih pravic na že objavljenih avtorskih delih pooblastil katero od kolektivnih organizacij ali neodvisni subjekt upravljanja, **razen če zakon določa drugače.**

ZKUASP v 9. členu za privatno in drugo lastno reproduciranje določa obvezno kolektivno upravljanje. To pomeni, da s to vrsto pravic ne more upravljati nihče drug kot samo kolektivna organizacija. Substrat obveznega kolektivnega upravljanja torej predstavljajo samo in zgolj kolektivne organizacije. Subjekt upravljanja, ki ni kolektivna organizacija, zato ne more zapasti pod »režim« obveznega kolektivnega upravljanja.

»Obvezno« kolektivno upravljanje nadalje pomeni, da imetnik te pravice ne more »izbirati« med individualnim in kolektivnim upravljanjem, ker mora s pravico do nadomestila iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja obvezno upravljati kolektivna organizacija.

Od tod tudi zahteva po ustvarjanju rezervacij za tiste imetnike pravic, ki nimajo svoje kolektivne organizacije oz. vanjo niso vključeni.

Ker v sistemu zakonsko določenega obveznega kolektivnega upravljanja individualno uveljavljanje pravice ni mogoče, tisti imetniki pravic, ki svoje kolektivne organizacije še nimajo, in tisti imetniki pravic, ki v »svojo« kolektivno organizacijo niso vključeni, pravice do pravičnega nadomestila iz naslova privatnega reproduciranja ne morejo uveljaviti. Zato kolektivne organizacije zanje ustvarijo rezervacije, nato pa so jih zavezane iskati in jim rezervirani znesek nadomestila tudi razdeliti.

V kolikor se postavimo na stališče, da je do izdaje dovoljenja za kolektivno upravljanje to pravico možno uveljavljati individualno, potem odpade potreba po vzpostavitvi rezervacij, saj imetnik pravico lahko uveljavi sam. Poudariti velja, da v primerjalnopравnem pregledu nismo zasledili niti ene države s takšno ureditvijo. Pravica do privatnega in drugega lastnega reproduciranja se skoraj povsod upravlja obvezno kolektivno, subjekt obveznega kolektivnega upravljanja pa so lahko zgolj in samo kolektivne organizacije in zato je potrebno vzpostavljati tudi rezervacije.

Kombiniran sistem ni niti logično smiselni niti mogoč, ker individualno uveljavljanje znotraj sistema obveznega kolektivnega upravljanja izniči potrebo po vzpostavitvi rezervacij.

3. IZDAJA DOVOLJENJA

Da bi kolektivna organizacija lahko upravljala s pravico do privatnega in drugega lastnega reproduciranja, mora od URSIL-a pridobiti dovoljenje.

Zavod IPF je začasno dovoljenje za kolektivno upravljanje pravice do pravičnega nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje dobil dne 12. 11. 2007. Dovoljenje je veljalo do 31. 12. 2009.

Izdajo dovoljenja je URSIL pogojeval z obstojem predhodnega dogovora med vsemi tedaj obstoječimi kolektivnimi organizacijami in z zagotovitvijo preglednega načina izvajanja dovoljenja. Kolektivne organizacije so medsebojni dogovor sklenile dne 18. 6. 2007.

Po izteku veljavnosti tega začasnega dovoljenja so z aktivnostmi za podelitev novega začasnega dovoljenja pričele že leta 2008 in 2009, vendar se je v zadnji fazi dogovorov ena od kolektivnih organizacij brez vednosti in mimo dogovora z ostalimi pri URSIL vložila samostojno vlogo za dodelitev navedenega dovoljenja. URSIL se je ob tem postavil na stališče, da ker med kolektivnimi organizacijami ni enotnosti v smislu ponovnega dogovora, dovoljenja ne bo izdal nobeni kolektivni organizaciji.

Zahtevani dogovor med vsemi kolektivnimi organizacijami ni zakonski pogoj za izdajo dovoljenja ne v Republiki Sloveniji ne v katerikoli drugi državi EU. Ta »pogoj« je URSIL izpeljal iz določila 1. odstavka 46. člena ZKUASP, ki določa, da nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje pripadajo skupno vsem imetnikom pravic, ki so upravičeni do tega nadomestila.

ZASP je v 3. odstavku 189. člena določil, da lahko URSIL v primeru, če se v enem letu od uveljavitve ZASP ne ustanovijo ustrezne kolektivne organizacije, izda začasno dovoljenje za kolektivno upravljanje določenih pravic pravni osebi, ki ne izpolnjuje pogojev iz 149. člena ZASP, v katerem določi rok in pogoje za začasno kolektivno uveljavljanje pravic. Navedeno določbo je v okviru svojih prehodnih in končnih določb (1. alineja 1. odstavka 87. člena) izrecno razveljavil ZKUASP.

Izpeljemo lahko torej ugotovitev, da začasnega dovoljenja iz 3. odstavka 189. člena ZASP ni mogoče izdati. Vendar pa to v ničemer ne ovira izdaje začasnega dovoljenja kot začasne upravne odločbe na podlagi 1. odstavka 221. člena ZUP. Ta namreč določa, da se v primeru, ko je glede na okoliščine primera neogibno potrebno, pred koncem postopka izda odločba, s katero se začasno uredijo posamezna vprašanja ali razmerja. Taka odločba se izda na podlagi podatkov, ki obstajajo takrat, ko se izda, pri čemer mora biti v njej izrecno navedeno, da je začasna.

Namen tega pravnega instituta je neposredno vezan na 7. člen ZUP, torej na temeljno načelo varstva pravic strank in javnih koristi. Če bi zakonodajalec želel uporabo te določbe ZUP izključiti, bi moral to v ZKUASP izrecno določiti, česar pa ni storil.

Ugotovimo torej lahko, da se ta določba uporablja tudi v primeru izdaje dovoljenja za zbiranje nadomestil za tonsko ali vizualno snemanje varovanih del, ki se izvrši pod pogoji privatne ali druge lastne uporabe iz 50. člena ZASP. Glede na navedeno ta upravna zadeva nedvomno izpolnjuje vse pogoje za izdajo začasne odločbe na podlagi navedenega člena. Se pa dodatno postavlja vprašanje, ali bi lahko organ izdal dovoljenje samo za zbiranje nadomestil.

Iz ZKUASP ni jasno razvidno, ali gre pri izdaji dovoljenja za zbiranje in delitev nadomestil za eno upravno zadevo ali za dve. Če gre za **dve**, potem bi lahko organ z začasno odločbo odločil **samo o zbiranju** nadomestil **kot o posebni upravni zadevi**. Če pa gre za **enovito** upravno zadevo, bi lahko organ uporabil institut **delne odločbe**, torej izdal začasno dovoljenje samo za zbiranje nadomestil. Pri tej delni začasni odločbi gre torej samo za vprašanje zbiranja sredstev. Dovoljenje za njihovo **zbiranje v ničemer ne posega v pravna razmerja njihove razdelitve**.

Izdaja začasnega dovoljenja za zbiranje teh nadomestil je prav gotovo neogibno potrebna, saj nastaja velika premoženjska škoda tako imetnikom avtorskih pravic kot tudi proračunu zaradi neplačevanja davkov iz tega naslova.

Začasna in delna odločba ne predstavlja nikakršnega tveganja za organ, ki bi jo izdal, saj gre zgolj za dovoljenje za zbiranje nadomestil, ki se zbirajo na posebnem računu imetnika takšnega začasnega dovoljenja. Če bi se kasneje odločilo, da imetnik začasnega dovoljenja ne more pridobiti stalnega dovoljenja, bi se zbrana sredstva preprosto prenesla na račun tiste pravne osebe, ki bi dovoljenje pridobila. Zadeva je torej povsem enostavna in dovoljenje bi bilo možno izdati v najkrajšem času.

»Ratio« začasnega dovoljenja je torej v nujnosti ureditve pravnega razmerja, ki vlagatelja opravičuje, da določenih pogojev ne izpolnjuje, da jih izpolnjuje v manjši meri oz. da se mu izpolnitev manjkajočih pogojev naloži v določenem roku. Hkrati URSIL-u omogoča, da v okviru svoje diskrecijske presoje omili pogoje za izdajo stalnega dovoljenja pri vlogi za začasno dovoljenje, saj do izdaje začasnega dovoljenja sploh ne bi prišlo, če je ne bi narekovala nujnost ureditve nastalih razmer.

Zakonski pogoji za izdajo dovoljenja za kolektivno upravljanje se vsi nanašajo na delitev zbranih nadomestil in so kot taki za rešitev nastalih razmer drugotnega pomena. Pogojev, ki bi se vsebinsko nanašali le na zbiranje nadomestil, v zakonu ni, torej bi bilo treba najprej izdati dovoljenje za zbiranje, potem pa bi se šele lahko začeli ukvarjati z (ne)izpolnjevanjem pogojev za delitev zbranih nadomestil.

Smiselno enako je stališče sodišča, ki meni, da besedilo »določi rok in pogoje« ne pomeni, da toženka lahko določi/mora določiti vse pogoje, ki bi zagotavljali uspešno upravljanje pravice. Po mnenju sodišča pogojev, ki izhajajo iz poslovnega modela upravljanja pravice, dogovorjenim med drugimi kolektivnimi organizacijami in vlagateljico, URSIL ne more določati.

Dogovorjene pogoje (med stranko, ki zahteva izdajo dovoljenja, in strankami z interesom v postopku), ki so podlaga za upravljanje pravice, kolektivna organizacija vlagateljica zato lahko le presoja v smislu, ali bo stranka na njihovi podlagi s pravico učinkovito upravljala. Z odločbo o podelitvi dovoljenja ni mogoče urejati/določati razmerij med stranko v postopku izdaje dovoljenja in drugimi subjekti, od katerih je le ena stranka, ki je vložila zahtevo za izdajo dovoljenja, ostale pa sodelujejo v upravnem postopku kot stranke z interesom, katerim se sodelovanje prizna na podlagi pravnega interesa iz predhodno sklenjenih dogovorov.

Glede pogoja (vnaprejšnjega) pisnega dogovora med vsemi upravičenci do nadomestil iz naslova privatnega in drugega lastnega reproduciranja je Višje sodišče v Ljubljani **stališče prvostopenjskega sodišča**, da bi tožnice s svojimi zahtevki lahko uspele le, če bi dokazale obstoj pisnega dogovora med vsemi upravičenci iz naslova nadomestil za privatno ali drugo lastno reproduciranje, v katerem bi bila pravila delitve jasna in določena tako, da bi bilo za vsakega od upravičencev jasno, kolikšen je njegov računski delež v celotni masi nadomestil, **označilo kot pravno zmotno**, ker ZPP ne določa obveznih dokaznih sredstev in tako ne drži stališče sodišča prve stopnje, da v pravnem postopku ni mogoče zahtevka utemeljiti, če ne obstajajo pisna reparticijska pravila (sodba V Cpg 808/2018 z dne 5. 12. 2018).

4. REZERVACIJE

Svojevrsten »unikum« je tudi zahteva URSIL-a po vzpostavitvi rezervacij za imetnike pravic, ki (še) nimajo svoje kolektivne organizacije.

Kot izhaja iz odgovorov večine tujih kolektivnih organizacij v primerjalnopravnem delu te študije, je vsakega avtorja mogoče umestiti v eno od že obstoječih kolektivnih organizacij, tako da »zunaj« ne ostane praktično nihče. Če imetniki pravic po lastni volji vseeno niso vključeni v delitve zbranih nadomestil (torej niso pooblastili kolektivne organizacije za upravljanje z njihovimi pravicami), jim aktualna slovenska pravna ureditev v skladu z določbo 75. člena ZKUASP »de iure« očitno še vedno omogoča individualno uveljavljanje njihovih pravic, čeprav je »de facto«, kot smo že ugotovili, to popolnoma neizvedljivo, saj ni mogoče določiti višine zahtevka.

Še več, v kolikor se postavimo na stališče, da je tudi v sistemu obveznega kolektivnega upravljanja individualno upravljanje mogoče (do ustanovitve ustrezne kolektivne organizacije), potem rezervacije niso (več) potrebne, ker (po mnenju sodišča in URSIL-a) vsak imetnik pravic svoje pravice lahko uveljavlja individualno. Rezervacije so potrebne in edino smiselne v sistemu obveznega kolektivnega upravljanja, kjer upravljanje s pravicami imetnikov ni mogoče drugače kakor samo preko kolektivnih organizacij.

5. TARIFE

Stališče URSIL-a, da plačilo v odstotku ne nakazuje na pošteno, dobro in učinkovito upravljanje in da je določitev plačila v odstotku v nasprotju s standardom dobrega gospodarstvenika, ni na mestu že iz razloga, ker se višina nadomestila za privatno in drugo lastno reproduciranje spreminja tudi v odvisnosti od števila prodanih nosilcev zvoka ali slike, za prazne nosilce zvoka ali slike pa sploh ni mogoče ugotoviti števila in pogostosti nasnemavanj oz. presnemavanj avtorskih del, tako da je v tem segmentu dejansko spremljanje privatne reprodukcije praktično nemogoče in je zadevo mogoče rešiti le z določitvijo določenega % od vseh prodanih reprodukcijskih naprav/nosilcev zvoka ali slike.

6. ZUNANJI IZVAJALEC

ZKUASP v 17. členu določa, da lahko kolektivna organizacija s pogodbo prenese na drugo kolektivno organizacijo ali gospodarsko družbo (v nadaljnjem besedilu: zunanji izvajalec) izvajanje administrativnotehničnih nalog v zvezi s kolektivnim upravljanjem pravic iz 5. do 7. točke prvega odstavka 16. člena ZKUASP. **Zunanji izvajalec prenesenih nalog ne sme prenesti na drugo osebo.** Kolektivna organizacija odgovarja za izvajanje prenesenih nalog zunanjega izvajalca. Zunanji izvajalec, ki ni druga kolektivna organizacija, je pod nadzorom kolektivne organizacije.

Pogodba z zunanjim izvajalcem vsebuje naloge, ki jih kolektivna organizacija nanj prenaša. Pogodba in njena sprememba začeta veljati, ko ju potrdi skupščina z večino najmanj treh četrtin na skupščini navzočih glasovalnih pravic. O odpovedi pogodbe z zunanjim izvajalcem odloča poslovodstvo. Kolektivna organizacija o sklenitvi, spremembi in odpovedi pogodbe z zunanjim izvajalcem v 14 dneh od njene uveljavitve obvesti pristojni organ. Za zunanjega izvajalca se smiselno uporabljajo določbe ZKUASP o nadzoru kolektivnih organizacij.

Direktiva o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic v uvodni določbi št. 14 določa: »Priznati bi bilo treba, da so lahko subjekti, ki zastopajo imetnike pravic in ki so člani organizacij za kolektivno upravljanje pravic, tudi druge organizacije za kolektivno upravljanje pravic, združenja imetnikov pravic, zveze ali druge organizacije.«

Uvodno določilo št. 17 pa določa: »Organizacijam za kolektivno upravljanje pravic bi morale biti na voljo, da za opravljanje določenih dejavnosti, kot sta **izdajanje računov uporabnikom ali razdelitev pripadajočih zneskov imetnikom pravic, določijo podružnice ali druge subjekte pod svojim nadzorom. V takih primerih bi morale določbe te direktive, ki bi se uporabljale, če bi določeno dejavnost** izvajala organizacija za kolektivno upravljanje pravic sama, veljati za dejavnosti podružnic ali drugih subjektov.«

Iz navedenega izhaja, da administrativnotehnične naloge za kolektivno organizacijo lahko opravlja katerakoli organizacijska oblika in ne zgolj in samo druga kolektivna organizacija. Pomembno je le, da ima kolektivna organizacija nad njo nadzor.

7. UČINKOVITO UPRAVLJANJE

Eden od najpomembnejših zakonskih pogojev za izdajo dovoljenja nalaga kolektivni organizaciji, da dokaže, da bo z avtorskimi pravicami, ki so ji zaupane v upravljanje, upravljala učinkovito.

V skladu z 19. uvodnim določilom Direktive o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic morajo biti **pravice in kategorije pravic** določene na **način, ki ohranja ravnovesje** med svobodo imetnikov pravic, **da razpolagajo s svojimi deli** in drugimi vsebinami, **ter sposobnostjo organizacije, da pravice upravlja učinkovito**, ob upoštevanju zlasti vrste pravic, ki jih upravlja, in ustvarjalnega sektorja, v katerem deluje.

Pravice, kategorije pravic ali vrste del in druge vsebine, ki jih upravlja organizacija za kolektivno upravljanje pravic, **bi morala določiti skupščina članov te organizacije, če niso določene že v njenem statutu ali predpisane v zakonu.**

Iz navedenega izhaja, da URSIL kot nadzorni organ lahko nadzira in komentira le izvajanje teh pravic, ne more pa posegati v vsebino ali celo določati vsebine statuta in drugih notranjih aktov posamezne kolektivne organizacije.

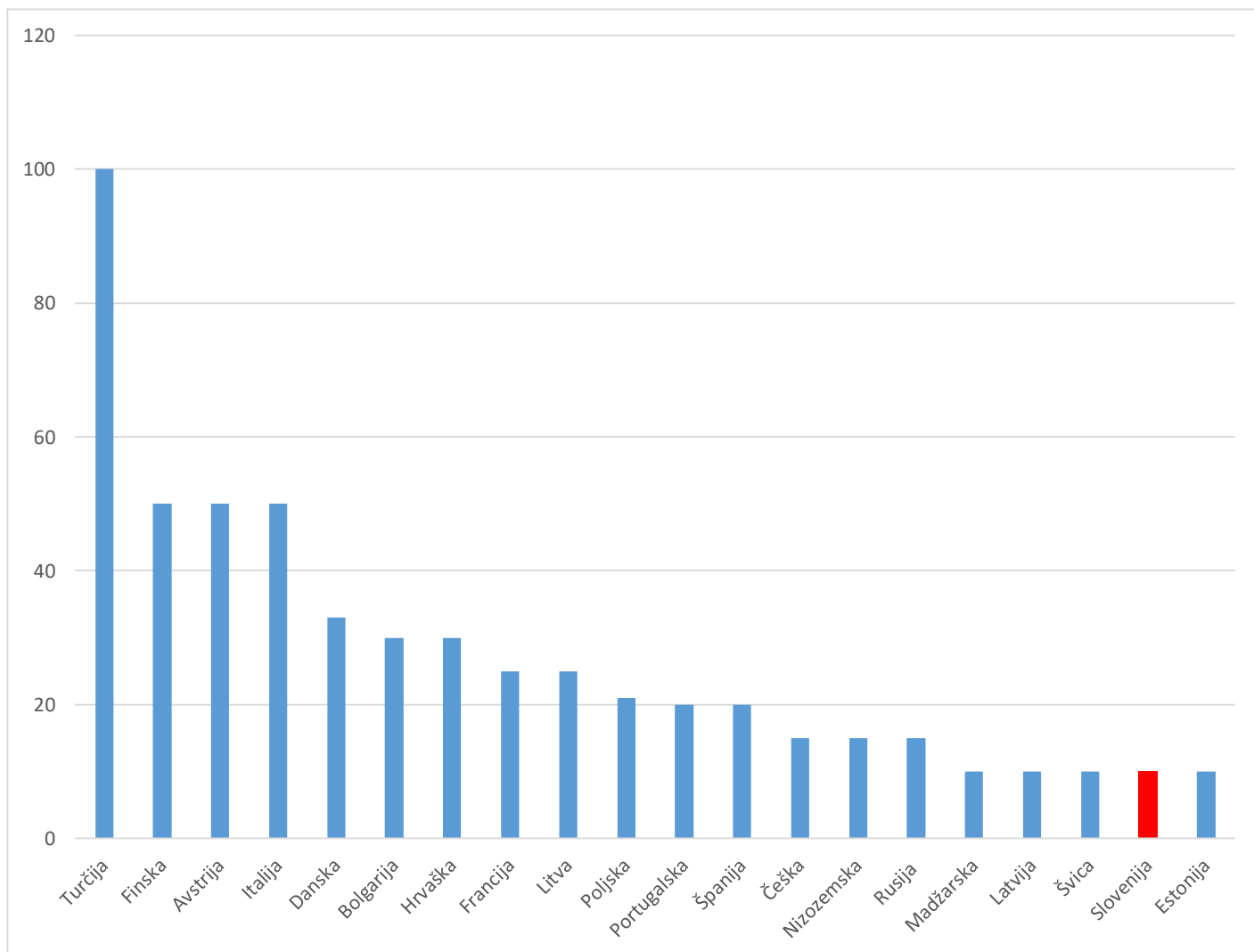
Iz vsebine te direktive **ne** izhaja, da lahko le tista kolektivna organizacija, v katero so ustrezno vključene vse kategorije upravičencev, upoštevajoč pri tem naravo pravice, upravlja s to pravico. Zahtevi, da morajo biti pravice in kategorije pravic določene na način, ki ohranja ravnovesje med svobodo imetnikov pravic, da razpolagajo s svojimi deli in drugimi vsebinami, ter sposobnostjo organizacije, da pravice upravlja učinkovito, zadosti že statut kolektivne organizacije, ki omogoča vključitev vseh kategorij upravičencev do tega nadomestila. Iz vsebine direktive ne izhaja, da bi za upravljanje te pravice kolektivno organizacijo **morali pooblastiti upravičenci iz vseh kategorij.**

8. SKLADI

Države namenjajo velik del zbranih nadomestil v podporo domačim imetnikom pravic preko namenskih skladov. Vsi prejemniki nadomestil imajo možnost nameniti del zbranih nadomestil za financiranje socialnih in/ali kulturnih projektov.

To možnost pozna večina držav članic EU, kjer je bila izjema implementirana, v nekaterih pa je celo obvezna. Za namenske socialne in/ali kulturne sklade odvajajo kolektivne organizacije 2–50 % zbranih nadomestil iz naslova privatnega reproduciranja. Kjer ni uzakonjena, se lahko za to možnost odločijo avtorji – člani kolektivnih organizacij na skupščini.

V Sloveniji zakon predvideva, da se lahko v t. i. sklade odvede največ 10 %, kar nas postavlja na »rep« vseh držav članic EU. Poleg tega je problematično samo tolmačenje teh 10 %, o čemer več v zaključku.

Graf 2: Prikaz višine sredstev, ki jih v posameznih države kolektivne organizacije namenijo v sklade

I.

Možnost individualnega uveljavljanja pravice do nadomestila iz naslova pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja ni izvedljiva, ker ni mogoče postaviti določnega zahtevka. Zakonsko določena pravica, ki je v praksi dejansko ni mogoče uveljaviti, pa po splošnem naziranju Ustavnega sodišča RS sploh ni pravica.

Tako je to pravico mogoče uveljavljati samo kolektivno, pri čemer pa kolektivno upravljanje avtorskih pravic individualno uveljavljanje izključuje. To izhaja tudi iz CISAC-ove študije Pravica do nadomestila AV avtorjev, kjer prof. Raquel Xalabarder navaja, da »nacionalna zakonodaja lahko v posebnih primerih izdajo dovoljenja podvrže obveznemu kolektivnemu upravljanju, kar pomeni, da se lahko dovoljenje za uporabo določene avtorske pravice izdaja le na kolektivni osnovi. Avtorji te avtorske pravice sami ne morejo uveljavljati.«⁵⁵ V sistemu obveznega kolektivnega upravljanja lahko s pravicami upravljajo samo kolektivne organizacije.

Drugače je v sistemu **razširjenega kolektivnega upravljanja**, kjer se⁵⁶ dovoljenje za kolektivno upravljanje samodejno razširi na vse druge domače in mednarodne avtorje iz iste kategorije, tudi če njihova dela niso zavedena v repertoarju kolektivne organizacije. Imetnik pravic se lahko odloči, da bo izstopil iz tega sistema in svoje pravice uveljavljal individualno (t. i. »opt-out« izbira).

V sistem razširjenega kolektivnega upravljanja so – ob predpostavki reprezentativnosti kolektivnih organizacij, ki upravljajo s posamezno vrsto avtorskih pravic – »avtomatično« vključeni vsi imetniki pravic, tudi tisti, katerih varovana dela sploh niso v repertoarju posamezne reprezentativne kolektivne organizacije. Torej se ne more zgoditi, da bi določeni imetniki pravic vanje ne bili zajeti, zato je tudi ni potrebe po vzpostavitvi rezervacij. Individualno upravljanje pa ni možno in ni dovoljeno v sistemu obveznega kolektivnega upravljanja pravic, saj ta obstaja od uzakonitve obveznega kolektivnega upravljanja dalje. Zato je (prehodna) zakonska določba, ki predvideva individualno upravljanje pravice do izdaje dovoljenja kolektivni organizaciji, v nasprotju z vsebino in s smislom obveznega kolektivnega upravljanja.

Povrh vsega je, kot že pojasnjeno, v praksi tudi popolnoma neizvedljiva. Smiselno enako izhaja iz vsebine 19. uvodne izjave Direktive o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic. Po njej je v primerih, **ko država članica EU določi obvezno kolektivno upravljanje pravic, prej omenjena (»opt-out«) izbira imetnikov pravic omejena na druge organizacije za kolektivno upravljanje pravic.**

II.

URSIL-ova **zahteva po vnaprejšnjem sporazumu med vsemi kolektivnimi organizacijami** nima zakonske podlage in očitno izhaja iz zakonske zahteve po učinkovitem kolektivnem upravljanju pravic. Ima pa – paradoksalno – prav nasprotni učinek od nameravanega: večini upravičencev dejansko jemlje možnost uveljavitve pravice (saj na izpolnitev te zahteve sami ne morejo vplivati) in torej poskrbi za neučinkovito upravljanje pravic.

Iz vsebine 14. člena ZKUASP izhaja zgolj zahteva po učinkovitem kolektivnem upravljanju pravic, ki pa se ne more vezati na sporazum med vsemi kolektivnimi organizacijami. Tak sporazum namreč v praksi

⁵⁵ Xalabarder, prof. Raquel: »International legal study on implementing an unwaivable right of audiovisual authors to obtain equitable remuneration for the exploitation of their works«, CISAC, maj 2018, str. 29.

⁵⁶ Kadar je kolektivna organizacija reprezentativna, ker njen repertoar predstavlja »znatno« število avtorskih licenc.

ni v celoti izvedljiv, saj ena od kolektivnih organizacij k podpisu tega sporazuma noče pristopiti. Je pa izvedljiv v pretežni večini, saj ostale kolektivne organizacije brez navedene zajemajo več kot 2/3 vseh imetnikov pravic, kar brez dvoma izkazuje učinkovitost kolektivnega upravljanja v bodoče. Posebej še ob predpostavki, da za preostali del uporabimo avstrijski model izdaje dovoljenj, po katerem je pogoju učinkovitega upravljanja zadoščeno že s tem, da kolektivna organizacija v vlogi za izdajo dovoljenja navede, kako namerava od ostalih kolektivnih organizacij oz. upravičencev dobiti pooblastila.

V našem konkretnem primeru bi lahko kolektivna organizacija vlagateljica manjkajoče soglasje ene same kolektivne organizacije nadomestila tako, da bi po javno objavljenem repertoarju te kolektivne organizacije pozvala vse imetnike pravic, da jo pooblastijo za zbiranje in delitev nadomestil. Poleg tega bi lahko vlagateljica navedla tudi način, kako bo pridobila pooblastila od tistih imetnikov pravic, ki svoje kolektivne organizacije nimajo oz. vanjo niso vključeni. Pri tem je zanimiva ugotovitev, da takšni imetniki tudi niso vključeni v zahtevo po absolutnem soglasju kolektivnih organizacij, kar jasno kaže, da ta zahteva ni samo pretirana, ampak tudi neustrezna.

Nenazadnje lahko zahtevo po absolutnem soglasju kolektivnih organizacij ocenimo tudi v luči ustavnega načela sorazmernosti. Ugotovimo, da je nesorazmerna, saj večini imetnikov onemogoča uveljavitev njihovih pravic. Test sorazmernosti se namreč v tem primeru nanaša na razmerje med možnostjo uveljavitve ustavne pravice (avtorska pravica, 60. člen ustave) vseh oz. čimveč imetnikov pravic in zahtevo po absolutnem soglasju kolektivnih organizacij (s posledično ničelno uveljavitvijo pravic), iz katerega jasno izhaja, katera možnost močno prevlada.

III.

Glede zunanjega izvajalca administrativnotehničnih nalog v zvezi s kolektivnim upravljanjem pravic je direktiva jasna. To ni nujno vedno druga kolektivna organizacija, temveč je lahko tudi gospodarska družba, ki pa mora biti pod nadzorom kolektivne organizacije.

IV.

Ustvarjanje rezervacij za tiste imetnike pravic, ki svoje kolektivne organizacije nimajo oz. vanjo niso vključeni, sploh ni potrebno. Določba 75. člena ZKUASP namreč v sistemu obveznega kolektivnega upravljanja (še vedno) omogoča individualno upravljanje. Zaradi dopustitve možnosti individualnega upravljanja s pravicami tako ni jasno, za koga naj bi se rezervacije pravzaprav ustvarjale.

V.

Glede postopka izdaje dovoljenja opozarjamo na določbo ZKUASP, da se lahko dovoljenje za kolektivno upravljanje določene vrste avtorskih pravic izda samo eni kolektivni organizaciji. To pomeni, da organ v primeru, ko zahtevi ene od strank ugotovi, o drugi zahtevi ne more odločiti drugače, kakor da jo zavrže.

Takšen položaj praktično onemogoča, da bi lahko organ v primeru, ko prejeme več vlog za podelitev dovoljenja, odločal o vsaki vlogi posebej (npr. po vrstnem redu vložitve), ker bi s tem spravlil v neenakopraven položaj stranko, o katere vlogi je odločal kasneje. Tako organ nima druge možnosti, kakor da v skladu z ZUP postopek glede obeh zadev združi v en postopek in o njima odloči z eno samo odločbo. V tem postopku mora presojeti, katera od strank bolje izpolnjuje pogoje za pridobitev dovoljenja.

Takšno ureditev pozna tudi avstrijsko pravo, ki enako uporablja svoj zakon o splošnem upravnem postopku (zelo podoben je slovenskemu ZUP): vloge strank v isti zadevi obravnava istočasno, dovoljenje pa podeli tisti stranki, ki izkaže, da bo bolje izpolnjevala zakonske pogoje.

VI.

Ugotavljamo, da je Slovenija, glede na opravljeno anketo, edina država, ki še ni izdala dovoljenja za kolektivno upravljanje pravice do privatnega in drugega lastnega reproduciranja. Postopek njegove izdaje traja že več kot osem let.

Pri tem ni odveč poudariti, da se kolektivne organizacije vlagateljice ves čas trajanja postopka trudijo, da bi do izdaje kakršnekoli odločbe v tej zadevi čim prej prišlo. Po podatkih kolektivnih organizacij so od leta 2009 vložile skupno 18 zahtevkov za izdajo začasnega in/ali stalnega dovoljenja v devetih različnih vlogah. Večina teh je bila zavržena, ena oz. dve sta bili zavrženi, o eni (Društvo Kopriva) pa še ni odločeno.

VII.

Glede višine zbranih nadomestil pri tarifah opozarjamo na 3. odstavek 87. člena ZKUASP, ki določa, da z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati Uredba o zneskih nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje (Uradni list RS, št. 103/06), uporablja pa se do uveljavitve začasne tarife iz 85. člena tega zakona. Do sklenitve sporazuma o določitvi tarife tako velja Uredba o zneskih nadomestil za privatno in drugo lastno reproduciranje, zato je višina nadomestila, ki naj se zbira, določena.

VIII.

Pri zakonsko določeni višini nerazdeljenih sredstev je posebno problematično tolmačenje 33. člena ZKUASP, ki zahteva obvezno oblikovanje skladov v primeru, da ima kolektivna organizacija nerazdeljena sredstva.

Po našem mnenju se višina teh nerazdeljenih sredstev ne všteva v kvoto 10 %, ki se oblikujejo na podlagi sklepa skupščine. Nerazdeljena sredstva morajo biti od te kvote neodvisna, saj lahko v nasprotnem primeru v celoti dosežejo ali celo presežejo zakonsko določeno kvoto 10 %, torej skupščina sploh ne bi mogla odločati o višini sredstev, namenjenih za sklade. Če bi višina nerazdeljenih sredstev celo presegla 10 %, bi ostal preostanek sredstev nad 10% nerazdeljen.